T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU VE İSLAM ÜLKELERİ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU SOSYOLOJİSİ VE ANTROPOLOJİSİ ANABİLİM DALI

BİR TOPLUMSAL HAREKET OLARAK YEMEN'DEKİ 'ANSARU-ALLAH'

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aliie BAKHI

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU VE İSLAM ÜLKELERİ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU SOSYOLOJİSİ VE ANTROPOLOJİSİ ANA BİLİM DALI

BİR TOPLUMSAL HAREKET OLARAK YEMEN'DEKİ 'ANSARU-ALLAH'

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aliie BAKHI

Danışman: Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

İstanbul, 2019

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	:	Aliie BAKHI
Programı	:	Ortadoğu Sosyolojisi ve Antropolojisi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA
Tez Türü ve Tarihi	:	Yüksek Lisans – Ekim, 2019
Anahtar Kelimeler	:	Yemen, Ansaru-Allah, toplumsal hareket, Zeydilik, kültür, eleman devşirme, kolektif eylem, akide.

ÖZET

BİR TOPLUMSAL HAREKET OLARAK YEMEN'DEKİ 'ANSARU-ALLAH'

Bu çalışma, Yemen'deki 'Ansaru-Allah' hareketini bir sosyolojik ve antropolojikincelemesini içermektedir.

Halihazırdaki çalışma birinci el kaynaklara ve ampirik bulgulara dayanarak yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 'Ansaru-Allah'ın ortaya çıkmasının iç ve dış nedenlerini ele almaktadır. İkinci bölüm ise birinci el kaynakları esas alarak, hareketin oluşumunu, akidesini ve yükselişini incelemektedir. Araştırmamızın en önemli olan üçüncü bölümü ise 'toplumsal hareket' ve 'kültür' arasında olan ilişkiye odaklanarak, hareketin eleman devşirme araçlarını inceler. Bu bölüm, dijital ve fiziksel alanlarda topladığımız ampirik bulgulara ve mülakatlara dayanarak yazılmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	:	Aliie BAKHI
Programme	:	Middle East Sociology and Anthropology
Supervisor	:	Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA
Degree Awarded and Date	:	Master Thesis – October, 2019
Keywords	:	Yemen, Ansaru-Allah, social movement, culture, collective action, collective identity, social movement theory.

ABSTRACT

‘ANSARU-ALLAH’ AS A SOCIAL MOVEMENT

This study contains an analysis of ‘Ansaru-Allah’ movement in Yemen. It is suggested that ‘Ansaru-Allah’ was constructed by İran. The study consists of introduction, three chapters, appendix and conclusion.

The first part is dedicated to the internal and external causes that shaped and galvanized this movement into action.

The second part of this research paper is based on primary sources such as religious and political treatises of the movement.

The third chapter is about relation between social movement and culture, and culture’s role in shaping collective identity and collective action. This chapter is based on a huge emperical evidence, which was collected from virtual and physical enviroment, and semi-structured interview, which was conducted with members, supporters and opposing side of the movement.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TABLO LİSTESİ ..... **v**
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **vii**

GİRİŞ **1**

BÖLÜM I
'ANSARU-ALLAH' HAREKETİNİN
ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ

1.1. 'Ansaru-Allah' Hareketinin Yükselişini Tetikliyen Dış Faktörler 7
1.1.1. Suudi Arabistan ve Selefilik 7
1.1.2. İran'ın Yemen'e Olan Etkisi 9
1.2. 'Ansaru-Allah' Hareketi ve Yemen'in Yapısı 12

BÖLÜM II
'ANSARU-ALLAH' HAREKETİNİN YÜKSELİŞİ,
YÖRÜNGESİ VE İDEOLOJİSİ

2.1. Zeydilik'in Tanımı 16
2.2. 'Ansaru-Allah' Hareketin İnşası 19
2.3. 'Ḥizb al-Ḥaqq' 21
2.4. 'al-Shabāb al-Mu'min' 22
2.5. Altı Saada Savaşı 27
2.6. 2011 Arap Baharı ve 'Ansaru-Allah'ın yükselişi 28
2.7. 'Ansaru-Allah' Hareketinin İç Yapısı 28
2.8. 'Ansaru-Allah' ve İmamet Anlayışı 31
2.9. 'Ansaru-Allah' ve Pragmatizm 33
2.10. 'Ansaru-Allah' ve Cihat Akidesi. 35

BÖLÜM III

KOLEKTİF EYLEM VE KÜLTÜR

3.1. Arap Toplumunda Şiirin Önemi 39
3.2. 'Ansaru-Allah'ın Propaganda Aracı Olarak Şiir 43
3.3. Zamil 46
3.4. Eleman Devşirme Aracı Olarak: Halaqah 51
3.5. 'Kültürel ve Dini Merkezleri' 53
3.6. Ansaru-Allah'ın Çocuk Devşirme Politikası 54
3.7. 'Ansaru-Allah'ın Toplumsal Hafıza Siyaseti 56

SONUÇ 66
EKLER 71
KAYNAKÇA 73

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Al-jārūdiyyah Akımının Özelliklerini 18
Tablo 2: Anlam İnşası (Klanderman) 39

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	:	**a**
ب	:	**b**
ت	:	**t**
ث	:	**th**
ج	:	**j**
ح	:	**ḥ**
خ	:	**kh**
د	:	**d**
ذ	:	**dh**
ر	:	**r**
ز	:	**z**
س	:	**s**
ش	:	**sh**
ص	:	**ṣ**
ض	:	**ḍ**
ط	:	**ṭ**
ظ	:	**ẓ**
ع	:	**ʻ**
غ	:	**gh**
ف	:	**f**
ق	:	**q**
ك	:	**k**
ل	:	**l**
م	:	**m**
ن	:	**n**
و	:	**w**
ه	:	**h**
ي	:	**y**

Uzun sesliler

ā, ī, ū

KISALTMALAR

a.g.e.	**:**	adı geçen eser
b.	**:**	İbn
GHK	**:**	Genel Halk Kongresi
KYC	**:**	Kuzey Yemen Cumhuriyeti
TH	**:**	toplumsal hareket
YDHC	**:**	Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti
YSP	**:**	Yemen Sosyalist Partisi

GİRİŞ

Dünya'nın en önemli jeostratejik[1] bölgelerden biri olan Yemen, günümüzde iç krizleri yaşamakla birlikte, Saudi Arabistan ve İran rekabeti için bir sahnedir.

Ortadoğunun gündeminde Husi hareketi (Ansaru-Allah) sürekli yer bulmasına rağmen, Türkiye'de bu konuda oldukça az akademik çalışmalar yapılmaktadır. Husi hareketi hakkında yazılan tezler bu konuyu daha çok uluslararası ilişkiler bağlamında ele alıyor veya Husi yönetiminin politik ve yönetimsel sistemlerine etkisini analiz ediyor.[2] Husi hareketinin bölgeye ve Yemen'in iç siyasetine, toplumuna, başka hareketlere olan etkisi (özellikle Güney Hareketlere) bu konunun önemini belirtmektedir. Husi hareketinin ortaya çıkma nedenlerini, hedeflerini, insanları mobilize etme araçlarını anlayabilmek için, bu konu sosyolojik ve antropolojik bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Çalışmamızda 'Ansaru-Allah' hareketi ihyacı[3] bir hareket olmaktansa, Iran'ın desteğiyle vücut bulan bir hareket olduğu iddia edilmektedir. Bu bağlamda, 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasının ve yörüngesinin incelenmesi hedeflenmektedir. Hedefimize ulaşabilmemmiz için aşağıdaki adımlar takip edilir:

- Arapça, Rusça ve İngilizce olan birincil ve ikinci el kaynakların taranması;
- Teorik çerçeve, sınırlandırma ve metodolojinin belirtmesi;
- 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasını tetikliyen toplumsal, siyasal, iktisadi faktörlerin belirlenmesi;
- Birincil kaynakları esas alarak, 'Ansaru-Allah'ın gelişimini, akidesini, siyasete ve geleneklere olan yaklaşımının incelenmesi;

---

1 Büyükkara, Mehmet Ali 'Ortadoğu'da Mezhepler' https://www.youtube.com/watch?v=4gGGJyQsglk. (erişim: 20.03.2018)

2 Yelseli, Deha 'Suudi Arabistan'ın Yemen müdahalesi ve Avrupa birliği'nin müdahaleye bakışı' (2017). Ahmed Abdullah Hail Al-Awzari Hûsi yönetiminin Yemen'in politik ve yönetimsel sistemine etkisi (2011-2016). Fahem Mohammed Ali Qadri Yemen'de Suudi arabistan- İran rekabeti (1990-2016)

3 İhya – İslam'ın canlandırılması anlamına gelmektedir. İhya, İslami değerlerin Batı ve Laik eğilimlere karşı bir çözüm olarak ele alan bir düşüncedir.

- Kolektif eylemi sağlayan faktörlerin araştırılması. Kolektif eylem ve kültür arasında olan bağın esas olarak alınması;
- Değerlendirme ve dahi araştırmalar için planlamanın yapılması.

Teorik çerçeveye gelince, Ansaru-Allah'ın ortaya çıkma nedenlerini, hedeflerini, mobilize etme araçlarını anlayabilmek için Toplumsal Hareketler Teorisi (THT) yaklaşımı tercih edilmiştir.

XX. yüzyılın siyasal ve toplumsal durumu, araştırmacıların sosyal hareketlere olan ilgilerini artırdı ve toplumsal hareketlerin sosyolojisi adlı yeni bir disiplinin oluşmasına yol açtı. Hareketlerin ve toplumsal kurumların gelişimiyle, yeni disipline olan yaklaşım ve teorilerin sürekli değişime uğradığıklarını görmekteyiz. Günümüzde toplumsal hareketler konusunda üç ana yaklaşım (paradigm) mevcuttur:

- ortak davranış (C. Bloomer, R. Turner, L. Killian, T. Garr, J. Davis, W. Kornhauser, N. Smelser);
- kolektif eylem (J. McCarthy, C.Tilly, E. Obershol, W. Gamson, M. Zald, E. Thompson, D. McAdam);
- yeni sosyal hareketler (A. Turen, M. Castells, A. Melucci, A. Pizzorno, E. Giddens, C. Offe, D. Rucht, M. Vivierka, H. Crisi).

Yukarıda belirttiğimiz yaklaşımlar çerçevesinde farklı teoriler sözkonusudur. Şunu da vurgulamak isteriz ki, bu üç ana yaklaşımın değişim ve dönüşümü ile yeni paradigmalar ortaya çıktı.

Kolektif davranış (collective behavior) yaklaşımı XX. Yüzyılda 1950'lerde ortaya çıktı. Bu yaklaşım kapsamında, toplumsal hareketler ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınmamıştı. Bu sebepten dolayı Rus sosyolog E.A. Zdravomıslova bu yaklaşıma 'paradigma öncesi' adını verir.[4] R. Turner, C. Bloomer, L. Killian, T. Garr, J. Davis, W. Kornhauser, N. Smelser *ortak davranış* paradigmasının kurucuları sayılır.

[4] Zdravomyslova E. A. Paradigmy zapadnoy sotsiologii obshchestvennykh dvizheniy. — «Nauka». Sankt-Peterburg. 1993. — s. 172

Bu paradigmanın kurucuları, hareketlerin ortaya çıkma ve vücut bulma nedenleri olarak, ortak değerler, kurallar, ideoloji, motivasyon, döneklik gibi unsurlara odaklanmıştı.[5] Bu yaklaşım toplumsal hareketleri sosyal düzeninin disfonksyonu ve kargaşası olarak ele almaktadır. Ortak davranış yaklaşımının taraftarları, toplumsal hareketleri kurumsallaşmamış ve halk düzeyinde vücut bulan bir fenomen olarak ele alırlar. Bu yaklaşım içeresinde göreli yoksulluk, kitle toplumu ve kolektif davranış gibi birçok teori ortaya çıktı. Ortadoğudaki toplumsal hareketler üzerinde olan çalışmalara başvurduğumuz zaman, göreli yoksulluk teorisi çok önemli yer almaktadır. Son yıllarda Batının bu yaklaşımından uzaklaştığını, ama Rus akademik geleniğinde bu teorinin hala çok ağır bastığını görmekteyiz.

İkinci yaklaşıma gelince, o da kolektif eyleme dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre toplumsal hareketler mevcut olan sistemin disfonksyonu değil, sistemin bir parçası olarak ele alınır. Toplumsal hareketlerin azaları marjinal, yobaz olarak ele alınmaz. Göreli yoksulluğun toplumsal hareketi şekillendiren unsur olarak yeterli olmadığını vurgulayan bu yaklaşım, kaynak mobilizasyonu ve siyasi, iktisadi olanakları toplumsal hareketin ortaya çıkmasını sağlayan unsurlar olarak ele alır. Bu yaklaşım sayesinde toplumsal hareketlerin iç yapısı, ideoloji, taktik ve strateji gibi boyutlara önem verilir.

1980'lerde ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler yaklaşımı, toplumsal hareketleri anlayabilmek için ideoloji, kültür, kimlik, değerler gibi maddi olmayan unsurlara dayanır. Bu tür hareketlerde, siyasi ve iktisadi hedefler ikinci plana çıkıyor. Dolayısıyla, yeni toplumsal hareketler yaklaşımı gelişmiş, sanayileşme sonrası, postmodernist toplumlarda vücut bulan hareketleri anlamaya yardımcı olacağını düşünüyoruz. Oysaki, Ortadoğu'ya gelince, maddi hedeflerin önemli bir konumda olduğunu görmekteyiz. Üstelik, yeni toplumsal hareketler kurumsallaşmamış veya kurumsallaşmaya karşıdır. Oysaki Ortadoğu'daki hareketlere baktığımızda tam tersini görüyoruz. Bundan dolayı, Ortadoğu'daki toplumsal hareketleri incelemelerde bu yaklaşımın faydalı olmayacağını düşünüyoruz.

Yukarıda ele aldığımız üç yaklaşım ve onların çervesinde aşağıdaki teoriler ortaya çıkmıştır: göreli yoksulluk teorisi, kaynak mobilizasyon teorisi ve siyasi süreç

[5] a.g.e.

teorisi. Göreli yoksulluk teorisi, iktisadi sorunları toplumsal hareketini şekillendiren ana neden olarak ele almaktadır. Buna rağmen, bu teori kültür faktorunu ele almamaktadır. Üstelik, bazı toplumlar, göreli yoksulluğa maruz kalmalarına rağmen, mobilize olmadıklarını görüyoruz. Kaynak mobilizasyon teorisi para, bilgi, siyasi elitlerin desteği, Medya gibi kaynakları ele alsa dahi, göreli yoksulluğu ihmal ettiğini vurgulamak isteriz. Siyasal süreç yaklaşımı ise siyasi olanaklara odaklanarak, kültür unsurunu dışa bıraktığını görüyoruz.[6] Dolayısıyla, sadece bir toplumsal hareketler teorisi hareketin ortaya çıkma nedenleri anlatabilmek için yeterli değildir. Bu çalışmada, biz üç yaklaşımı içerisinde barındırarak, kapsamlı bir şekilde 'Ansaru-Allah' hareketin ortaya çıkmasını ve devam etmisini incelemeye hedefliyoruz.

Araştırmanın sınırlandırmasına gelince, Ansaru-Allah'ın temeli 1990'da kurulan Hizbu-al-Hak'a dayandığı kabul edilmektedir.[7] Bu çalışmada çıkış noktası olarak, 1980ler kabul edilmektedir.Çünkü 1980'lerden itibaren Zeydi hareketinden bahsedebilir. 2011'de gerçekleşen 'Yemen Arap Baharı'nın bu harekete bir siyasi olanak verdiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla, çalışmamızı 1980- 2011 zaman zarfında sınırlamayı makul görüyoruz.

Yukarıda belirttiğimiz araştırma hedefimize ulaşabilmemiz için **metin çözümlemesi**, **yarı-yapılandırılmış mülakat**, **içerik analizi** gibi metodlar tercih edilmektedir. Mülakat gerçekleştirdiğimiz kişilerin bilgileri (*şehir + nokta+ cinsiyet (K – kadın, E – erkek) + yaş)* olarak kodlanır. Yarı-yapılandırılmış mülakatın amacı müştereklik cevaplara değil, aksine değişkenliğe odaklanmaktadır. Bundan dolayı, mülakatı gerçekleştirdiğimiz tüm insanların söyledikleri bu çalışmada yer almamaktadır. Halihazırdaki çalışmada zikri geçen mülakat yaptığımız insanların kodlanmış bilgiler, mülakatımızın ana soruları ve mülakatı zorlaştıran ve kolaylaştıran unsurlar ile alakalı bilgiler ekte mevcuttur.

---

[6] Sen Anindya, Avcı Ömer, 'Why Social Movements Occur: Theories of Social Movements', Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, Cilt XI. Sayı I, s.125-130, 2016

[7] Büyükkara, Mehmet Ali 'Çağdaş İslami Akımlar', Klasik Yayınları, İstanbul, 2015. s. 196-199.

Araştırma kaynaklara gelince, onlar iki gruba ayrılır:

İkinci el kaynaklar. İkinci el kaynakların en büyük dezavantajı son yıllarda yazılmış olmasıdır.Kaynakların çoğu ağırlıkla 'Altı Saada Savaşı' esnasında ve sonrasında yazılmıştır. Maalesef, 1980lerde Yemen'in Kuzey'inde olan vakıaları anlatan, ve tahlil eden özgün kaynaklara ulaşma şansımız yoktur. Buna rağmen, halihazırdaki çalışmamızda elemizde olan özgün kaynaklardan faydalanmaya çalıştık. Arapça olan kaynaklar esas olarak bunlardır: 'majmū'at bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: al-aṭmā' al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', Muḥammad Maḥmūd 'Al-Zubayri Al-imāmah wa khaṭruhā 'alā waḥdah al-yaman', Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah' vb. Batılı kaynaklara bakıldığında (İngilizce kaynaklar tercih edilmiştir), orada 'Husi hareketi' ihyacı hareket olarak ele alınır. Mesela, RAND'ın hazırladığı oldukça kapsamlı Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The ḥuthi Phenomenon' çalışmasında Iran'ın etkisinden bahsedilmemektedir. Yemen üzerinde Türkçe çok az kaynak mevcuttur. Bu çalışmada Zekeriya Kurşun'un Yemen ile alakalı çalışmaları ve İhsan Süreyya Sırma'nın 'Osmanlı Devleti'nin Yıkılışında Yemen İsyanları' ve 'A'no Yemendir' adlı kitapları kullanılmıştır. Rusça kaynaklara gelince, 'Ansaru-Allah' üzerinde akademik çalışmalar pek bilinmemektedir. Buna rağmen, Rusya'nın, Sovyetler dönemi itibarıyla Güney Yemen'e olan ilgisi akademik çalışmalara da yansıtmıştır. Bu çalışmamızda Rusça kaynaklardan da dolaylı olarak istifade edilmiştir.

Birincil kaynaklar. Tezimizde öncelikle birinci el kaynakları dikkate aldık. İlk olarak, Ḥuseyin Badr al-Din al- Ḥuthi'nin vaazları incilenmektedir. İkinci olarak, 'Ansaru-Allah'ın Youtube kanallarında ve resmi sitelerinde paylaştıkları güncel konuşmalar kullanılmaktadır.

Ampirik bulgulara gelince onlar esas olarak 'Ansaru-Allah'ın resmi ve gayri-resmi internet sitelerinden, youtube, twitter vb. platformlarından derlenmiştir. Bunun yanında, mülakatlar sonucuele geçirdiğimiz bilgiler de ampirik bulguların önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Şunu da vurgulamak isteriz ki, tüm ampirik bulgular nitel analiz için kullanılmıştır. Mülakat yaptığımız kişilerin sayısı veya içerik analiz için kullanılan materyallerin nicelik bakımından herhangi bir önemi yoktur.

Bu çalışma giriş, üç bölüm, sonuç ve eklerden ibarettir. Giriş kısmında araştırmanın konusu, sınırlandırması, teorik ve kavramsal çerçevesi, hedefi, metodu ve kaynakları belirlenir. Her bölüm sonunda kısa bir hulasa yapılmıştır. 'Ansaru-Allah hareketinin ortaya çıkma nedenleri' adlı bölümünde, Yemen'in jeofiziksel, toplumsal ve siyasi yapısı incelenir. İkinci bölümde ise 'Ansaru - Allah'ın akidesi ve gelişimi incelenir. Bu bölümde aynı oranda hem birinci el hem de ikincil kaynaklardan faydalanılır. Bu kısımda 'Ansaru-Allah'ın iç yapısı, cihada olan yaklaşımları, toplumsal faaliyetleri, maddi kaynakları ve gelişimi incelenmektedir. Tezimizin üçüncü bölümünde ise 'Ansaru-Allah' hareketinin eleman devşirme ve harekete geçirme araçlarına önem verilmektedir. Bu kısımda *kültür* ve toplumsal hareketler arasında olan bağ esas alınarak, geleneksel kabilevi sanat türleri, bayramlar ve kutlamalada söylenen metinlerin, vaazların içerik analizi yapılmaktadır. Sonuç kısmıda, tezimizin çıktıları anlatılır ve daha sonraki araştırmalar için planlama yapılır.

BÖLÜM I
'ANSARU-ALLAH' HAREKETİNİN ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ

1.1. 'Ansaru-Allah' Hareketinin Yükselişini Tetikliyen Dış Faktörler

1.1.1. Suudi Arabistan ve Selefilik

Arap Yarımadasının Güneyinde olan, batıdan Kızıldeniz'e, güneyde ise Aden körfezine bakan, Afrika'yı Asya'ya bağlayan Yemen, çok önemli jeostratejik konuma sahiptir. Bundan dolayı yüzyıllar boyunca Portekizliler, İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Ruslar için Yemen'i kontrol etmek oldukça önemliydi.

Günümüze gelince Yemen, Suudi Arabistan ve İran arasında rekebetesahnedir. 1990'de birleşen Yemen, hem Suudi Arabistan'ın ve onun arkasında duran ABD'nin hem de İran'ın hedefi haline gelmiştir.

Suudi Arabistan, Yemen'de yaşayan Şafiler üzerinde kendi Selefi ideolojisini yaymaya çalışırken, İran, Yemen nüfusunun ¾'ünü oluşturan Kuzey Yemen'de zeydiler üzerinde[8] kendi ideolojisini yaymaya çalışmaktadır.

Suudi Arabistan ve Yemen arasındaki ilişkilerde çözülmemiş temel sorunlardan biri 1930'lara dayanmaktadır. 1934'de gerçekleşen Taif Anlaşmasının neticesinde, Nacran, Cizar ve Asir, Suudi Arabistan'a yirmi sene için verilmiştir.[9] Buna rağmen, 2000'de Ali Abdullah Salih, Cidde'de Suudi Arabistan ve Yemen arasındaki hudutları kabul eden bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, bu üç bölge (Nacran,

[8] Beinin Joel and Frederic Vairel 'Social Movements, Mobilization, and Contestation in the Middle East and North Africa', Stanford University Press, Stanford, California, 2nd edition. s. 228

[9] Mu'āhadah al – ṭāif beyn al – mamlakah al- yamaniyyah wa beyn al –mamlaka al- 'arabiyyah al-sa'ūdiyyah. URL: http://www.yemen-nic.info/yemen/history/taif.php (erişim tarihi: 12.05.2018)

Cizar, Asir) Suudi Arabistan'a bırakılmıştır. Bu durumun Yemenliler tarafından kabul edilmediğini görmekteyiz.[10]

'Ansaru-Allah' hareketinin söylemine baktığımız zaman, onlar bu bölgeleri geri alacaklarını söylüyorlar. Yani, 2000'de yapılan antlaşma, 'Ansaru-Allah' hareketini kolektif eyleme geçiren unsurlardan biriydi.

Suudi Arabistan, Yemen'in diğer bölgelerine de nüfuz etmiştir. Böylece, Saadah, Sana'a, Dhamar ve Hac illerinde, büyük kabilelerin liderleri Suudi Arabistan vatandaşlığı aldı ve böylece büyük Yemen bölgesi, Suudi krallığına sadakat sağladı.[11]

1970'lerde hızlanan Selefilik propagandası da Suudi Arabistan için çok önemli idi. Afganistan Savaşı esnasında birçok Yemen erkekleri el-Kaide'ye katıldı . Görüşme yaptığımız bir kişi bu dönemi şu şekilde anlatır:

El-Kaide, potansiel askerlere iki ay boyunca eğitim verirdi. Eğitim sonrası onlara mücahit ismi verilirdi. İki aydan sonra isteyen Afganistan'a gidebilirdi. Mesela, ben o zamanlarda tıp okuyordum. Usame ile görüştüm. Beni ikna edemediler. Sadece iki ay eğitim aldım ve üniversite hayatıma geri döndüm. Çevremde çok kişinin Cihadi Selefiliği benemsidiğini söyleyemem. **(Taiz.E58)**

Tabi bu bilgiler net bir sonuca varmamızı sağlayamaz, ama Selefilik için bir zeminin bulunduğunu göstermektedir.

Genellikle batı kaynakları 'Ansaru-Allah'ın ortaya çıkmasını tetikleyen unsurlardan en önemlisinin Selefilik olduğunu iddia ederler. Buna rağmen, Yemen Selefiliği üzerinde araştırma yapan Laurent Bonnefoy Yemen'de Tasfiyeci Selefilik akımının var olduğunu iddia ediyordu.[12] Dolayısıyla, siyaset ile ilgilenmeyen, sadece Kur'an-ı Kerim ve hadislerin incelenmesi ile uğraşan Tasfiyeci Selefilerin 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasını tetiklemeleri imkansızdır. Yemen selefiliğine

[10] Mu'āhadah jiddah al- *ḥ*ududiyyah beyn al-yaman wa al- sa'ūdiyyah URL: http://bit. ly/1RpsB91 (erişim tarihi: 12.05.2018)

[11] Yemen i Saudovskaya Araviya: zaklyatyye druzia // Institut Blizhnego Vostoka. URL: http://www.iimes.ru/?p=7968 (erişim tarihi: 18.09.2018)

[12] Bonnefoy, Laurent 'Deconstructing Salafism in Yemen' CTC Sentinel, January 2010. Special Issue. s.16-18

baktığımızda, tam tersi bir durum ile karşılaşıyoruz: ‘Ansaru-Allah’ hareketi yükselince, siyasal ve cihadi selefi grupların yükselişini görüyoruz.

Suudi Arabistan’ın Selefilik propaganda siyesetinin çok da başarılı olmadığını iddia edebiliriz. Buna rağmen, Yemenlilere Suudi Arabistan vatandaşlığı verilmesi, Yemenlilerin Suudi Arabistan’a iş için gidebilmeleri, yasa dışı ticaret yapmaları (gat satışı ve silah desteği tabii ki Suudi Arabistan’ın olumlu bir imaj yaratmasına yardımcı olmuştur.

1.1.2. İran’ın Yemen’e Olan Etkisi

Suudi Arabistan’ın Vahhabiliği yayma siyasetinin çok başarılı olduğunu söylemek hatalı bir ifadedir. Suudi Arabistan, Şafilere dayatamadığı ideolojisini, İran Zeydiler üzerinde gerçekleştirebilmiştir. İran’ın yumuşak gücünün kaynakları üç unsurdan ibarettir: kültür, siyasi değerler ve dış polikadaki olumlu yaklaşımlar.

İran’ın Yemen ile ilişkilerinin derin bir tarihi geçmişi var. İslamiyetten önce, Yemen toprakları Pers İmparatorluğunun bir parçasıydı. XX. Yüzyılda Yemen'de güçlü bir Zeydi İmamat yaratıldı. İran, Şii dünyasının lideri olarak, her zaman Yemen'deki Şiilere destek verdi, ancak doğrudan ülkenin işlerine müdahale etiğini Yemen Devrimi’ne dek göremüyoruz.

İran –Irak Savaşı esnasında Yemen’in Saddam Hüseyin’e destek vermesi, Tahran’ın Yemen'deki Zeydilere maddi ve manevi yatırım yapmasına neden oldu. Oysaki, İran’ın dış siyasetine baktığımızda, görüyoruz ki devrim sonrası İran kendi akidesine daha yakın olan Lübnan, Irak vb. Şiilere odaklanmıştı. İran-Irak savaşında Yemen’in davranışı, İran’ın Zeydilere bakmasını sağlamıştır.

İran’ın devrim ihracı siyaseti, tüm devrimler de olduğu gibi yayılma potansiyeline sahiptir. İran’ın devrim ihracı söz konusu olunca, iki temel yaklaşım mevcuttur:

1. Devrimi hedefleyen fiziksel devrim ihracı.

2. Devrim değerlerinin ve kültürünün ihracı.[13]

İran'ın Yemen üzerinde yürüttüğü faaliyetlere baktığımız zaman ilk etapta devrime ait olan hedef, ideal, söylem, akide, öğreti gibi unsurların propagandasını görmekteyiz. İran, evrensel ideolojik bir zemin oluşturduktan sonra, öteki Şiileri bularak, onlara İran benzeri bir yönetim kurmaları için destek verir.

Tezimizin ikinci bölümünde 'Ansaru-Allah'ın yükselişi ve ideolojisi gibi ele aldığımız konular, İran'ın Zeydiler üzerine olan etkisini yansıtmaktadır.

Araştırmamızın üçüncü bölümünde kültür ve 'Ansaru-Allah' hareketi arasındaki ilişkilere önem veriyoruz. Burada sadece şunu vurgulamak isteriz ki, İran eğitimsel, dini, manevi, kültürel faaliyetlere odaklanarak, marjinal olan Zeydilerin dikkatini çekebilmiştir. Iran'ın yaratabildiği 'ortak' kimliği, isnaaşeriye fikirlerini yaymasına izin vermiştir.

İlk önce yumuşak gücü ile istediği sonuca ulaşabilen İran'ın, 2015'den itibaren sert gücünü de kullandığına şahidiz.

Yemen, Bahreyn, Suudi Arabistan, Irak vb. ülkelerde İran'ın kullandığı yumuşak güç araçları aynıdır: Kültür ve İslami İlişkiler Kurumu. Bu müessese 15 kişilik bir konseyden ibarettir: Kültür Bakanı, Dışişleri Bakanı, Radyo Televizyon Kurumu Bakanı, İslami Tebliğ Kurumu Başkanı, Uluslararası İslam Mezheplerini Yakınlaştırma Konseyi Genel Sekreteri, Dünya Ehlibeyt Konseyi Genel Secreteri, Medreseler Genel Sorumlusu, Kültür ve İslami İlişkiler Kurumu Başkanı, dini liderin uluslararası ilişkilerden sorumlu yardımcısı.[14]

Bu kurum sayesinde İran'ın din, dil, etnisite, medya ve iletişim kanalları alanında oldukça başarılı olduğuna şahidiz. Mesela, İran'ın 9 Ortadoğu ülkesinde on birden fazla kültürel temsilciliği mevcuttur.[15] İran, 'al-'Alam' televizyon kanalıya Arap Dünyasına istediği mesaji vermektedir. Bu kanal 24 saat yayın yapmaktadır. [16]

---

[13] Yegin Abdullah 'Iran'ın Bölgesel Faaliyetleri ve Güç Unsurları', SETA- 2017. s.18
[14] a.g.e.s.20-21
[15] a.g.e. 23
[16] https://www.alalamtv.net (erişim tarihi: 10.10.2019)

İran'ın başta gelen gücüne gelince, doğal kaynaklar, toplum, sermaye, askeri kapasite ve savaş yeteneği gibi unsurlar sözkonusudur. İran'ın Yemen'e olan etkisine baktığımız zaman, iki tür gücünü çok verimli bir şekilde kullandığını görmekteyiz. İran'ın sert gücünün kullanımı '6 Saadah Savaşı' esnasında belli oldu. 2009'da silah ile dolu olan İran gemileri Uluslararası Sularda bulunuyormuş. Gemiler Yemen'e ulaşınca Husilere ait olan bir çiftlikte boşaltılmıştır. 2011'de ise İran, 900 tanksavar gündümlü füze ve uçakları 'Ansaru-Allah'a vermiştir.[17] Dolayısıyla, 2011'de Yemen'de bir siyasi fırsat ve iktidar boşluğu ortaya çıkınca, İran 1990'lardan beri sürdürdüğü ideolojik yatırımlara sert gücünü de eklemiş oldu.

Husilerin iktidara gelmesinden sonra İran ve Yemen arasında da yakın ilişker kurulduğuna şahidiz. Mart 2015'te, Sana ve Tahran arası uçuşlarının açılmasıyla ilgili bir anlaşma imzalandı. Üstelik, İran Yemen'e inşaat, havacılık vb. alanlarda yardım etmeye hazır olduğunu söylemiştir. [18]

İran'ın Yemen'de somut ve net stratejik amacı mevcuttur. 1. Sana şehrini kontrol ederek, İran 'Şii Hilalini' oluşturabiliyor. Bügün baktığımızda, Şam, Bağdat, Beyrut ve Sana İran'ın kontrolü altındadırlar . 2. İran'ın hedefi Kızıldeniz'e erişimini sağlamak ve Mandeb Boğazı'nın kontrol etmektir. Bu hedefe ulaşınca, İran Hürmüz Boğazını denetim altında tutarak, petrol geçişi üzerinde de tamamen etkili olmuş olur. 3. 'Ansaru-Allah' vasıtasıyla kurabilecek tampon bölge, Suudi Arabistan'a baskı yapması sağlar. Yani, İran'ın hedefi Suudi Arabistan'ın sınırlarında 'Şia tehdidi' yaratmaktır.

Zeydiler Yemen'in yüzde 35'ini oluşturmaktadırlar. Her ne kadar İran onlara yatırım yapsa da, Güney'de olan ayrılıkçı hareketlere de destekçi oluyor. Misal olarak, *al-Hiral al-Janubi* çatı hareketi de Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve İran'dan destek almaktadır. Dolayısıyla İran'ın, Zeydiler arasında 'Ansaru-Allah' gibi bir hareketin oluşturulabilmesi için hem yumuşak hem de sert güç kullandığını görmekteyiz. Güney Yemen'de 2007'de ortaya çıkan 'Güney Hareketleri'ne yönelik sadece sert güç kullandığını görmekteyiz.

---

[17] Naṣr Muḥammad Aʿli al -ṭawil 'Mstaqbal al-Yaman', Strategic Fiker Center for Studies, 2016.s.22. 'ạl -yaman baʿad taṣfiyaẗ ṣaliḥ', s.12. 'ạl -dawlah ạlʿamiqah fi ạl yaman .. ạl-nasḫạẗ wạ al-mustaqbal'

[18] İttifaqiyyah Tayran bayn al- ḥūthiyyin wa Tahran. http://www.alwasatnews.com/news/966547.html (erişim tarihi: 18.10.2018)

1.2. ‘Ansaru-Allah’ Hareketi ve Yemen’in Yapısı

ABD, Suudi Arabistan, İran, BAE'nin ‘böl ve yönet’ siyasetleri ile, Yemen’i kendi menfaatleri için kullandıklarını görmekteyiz. Suudi Arabistan ve İran arasında olan rekebet ‘Ansaru-Allah’ hareketini tetikleyen unsurlardan biridir. ‘Ansaru-Allah’ hareketi İran’ın başarılı şiileştirme siyaseti sayesinde ortaya çıkan bir sonuçtur. Ama, ‘Ansaru-Allah’ gibi bir hareketin ortaya çıkmasını sağlayan sadece dış güçler olduğunu da söylemek yanlış olur. Bu bölümde biz ‘Ansaru-Allah’ gibi bir örgütün ortaya çıkmasını sağlayan Yemen’in toplumsal düzeni, iktisadi ve siyasi buhranlarının katkısını ele almaktayız.

Yemen, tüm Arap ülkelerine bakınca en geleneksel bir toplumdur. Güney Yemen’de Sovyetler etkisiyle kabile sistemi ortadan kaldırılmıştır. Oysaki, Kuzey Yemen’de hala kabile sistemi mevcuttur. Buna rağmen kabilevi Kuzey, kabilevi olmayan da bir katmanı barındırıyor.

Kuzey Yemen’de üç ana kabile mevcuttur: Hashid, Bakil, and Khawlan bin ‘Amr. Ali Abdullah Salih Hashid kabilesine mensuptu. Yemen’in birleşmesinden itibaren iktidar sadece onun kabilesinin elinde idi. Bakil ve Khawlan bin ‘Amr tamamen siyasetten dışlanmış halde idiler. Bu durum, dağlı bölgelerde yaşayan diğer Bakil ve Khawlan bin ‘Amr gibi kabilelerin ve kabile sistemine ait olmayan insanların kin beslemelerine neden olmaktadır. Zeydi kabilelerin Husilere olan desteğini ‘Altı Saada Savaşı’ esnasında görmekteyiz.[19] Bu destek, Ali Abdullah Salih’in, iktidarını kendi akrabaları, kabile adamları arasında paylaştığından kaynaklandığı barizdir.

‘Ansaru-Allah’ hareketinin ortaya çıkmasını tetikleyen başka bir unsur, kabile insanlarının silaha sahip olmalarıdır. ‘Altı Saada Savaşı’ esnasında Husi taraftarların yetirince silahları vardı. İran’dan silah desteğinin sonradan geldiğini görmekteyiz. Kuzey Yemen’de sıradan insanların silahlara sahip olması, Yemen ordusunun yapısıyla alakalıdır. 1990'da Kuzey Yemen Cumhuriyeti (KYC) ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti (YDHC) birleşmiştir. Dolayısıyla, ordu homojen değildir: KYC ordusu

[19] “Fima Qaba’il Bakil Tad‘u Ila Tahkim al-‘Aql wa Iqaf al-Harb . . . Masra‘ Habish wa Isabat Akharin bi-Harf Sufyan fi ‘Amran,” al-Ayyam, May 17, 2008.

geçmişte Imam Yahya ile Osmanlılara karşı savaşan kabile mensuplarından ibarettir.[20] Dolayısıyla, KYC'de ve sonradan Birleşik Yemen Cumhuriyeti'nde de kabile mensupları asker olarak alınırdı. Yemen askerleri Osmanlılar tarafından eğitilmiştir. Daha sonra bu kadrolar İmamet döneminde yine de kendi mevkilerini koruyabilmiştir. Aynı kadrolar Cumhuriyetin kurulmasını desteklediler.[21] Dolayısıyla, Kuzey'de aynı kabile askeri kadrolarının devam ettiğini görüyoruz. İngiltere'nin sömürgesi olan Güney Yemen'e baktığımız zaman, durum oldukça farklı idi. Güney Yemen bağımsızlığını kazandıktan sonra, tüm sömürge memurları ve İngiliz hükümetini destekleyen kadrolar ülkeyi terk etmişlerdir. 1978'de savunma bakanı Ali al-Baiah tüm İngiliz teknisyenleri işten kovmuştur.[22] Dolayısıyla, bilimsel sosyalizme başavuran yeni cumhuriyetin askeri kadroları Sovyetler Birliği, tarafından eğitilmiştir. Gördüğümüz gibi, farklı ordu geçmişine sahip olan iki cumhuriyet, 1990'de birleştiği zaman ordu yapısıyla alakalı sorunlu bir süreç yaşamıştı. 1994 iç savaşından Kuzey'in galip çıkması, aynı zamanda 'kabile-askeri' sistemin egemenliğini sağlamıştır. Kabile-askerleri Güney Yemen'den serbestçe silah alabiliyorlarmış.[23] Dolayısıyla, 'Altı Saada Savaşı' esnasında Husi taraftarlarının kullandığı Kalaşnikov (AK-47) 1994'te Güney Yemen'deki askerlerden alınmıştır.[24] Kabile insanlarının silahlarının ikinci kaynağı 'al-Talh' pazarıdır. Bu pazar, Yemen'in en büyük silah pazarıdır. Saada muhafazasına 10 km. uzaklıkta kalan bu yer, 'Altı_Saada Savaşı' esnasında silah kaynağı olduğunu görmekteyiz.[25]

Yemen'in Bakil ve Khawlan bin 'Amr kabilelerinin iktidardan dışlanması, 'Ansaru-Allah'a destek vermelerine neden oldu. Yemen'in iktisadi durumuna baktığımız zaman, görüyoruz ki, kabile insanlarının çoğu tarım işlerinde çalışıyorlarmış.[26] Su sorunları, bölgenin dağlık olması, ziraatçiliği engelleyen faktörlerdir. Bu yüzden, araştırmamızın üçüncü kısmında 'Ansaru-Allah'ın söylemleri incelenirken, tarım, ziraat gibi konulara temas edilecektir.

---

[20] Fattah Khaled 'A Political History of Civil-Military Relations in Yemen', Alternative Politics, Special Issue 1, 25-47, November 2010. s.26

[21] a.g.e. s. 34-35

[22] a.g.e.

[23] Miller B. Derek, "Demand, Stockpiles, and Social Controls: Small Arms in Yemen," Small Arms Surver, Occasional Paper, 9, 2003 s.11.

[24] Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.40

[25] a.g.e.

[26] Dresch Paul 'Tribes, Government, and History of Yemen'.Clarendon Press, 1994, s.4

1990'de başarısız bir şekilde birleşen Yemen, hep Güney-Kuzey çatışmasını yaşamıştır. Kuzeydeki kabile mensupları tarım ile uğraştıkları için, Güney Yemen tarafından 'mutakhallif' olarak isimlendirilir. Hatta Yemen'in birleşmesinden önce bile, Kuzey Yemen'deki kabile insanları geride kalmış olarak adlandırılırdı. Bu yüzden, 1986'da Cumhurbaşkanı, *devlet – kabilenin bir parçası* diye bir açıklamada bulunmuştu. Dolayısıyla, yarı-kurak alanlarda yaşayan kabile insanları (çoğunlukla Zeydilerden oluşan), iktisadi, siyasi ve toplumsal sorunlar ile mücadele ediyorlardı.

Yoksulluk, susuzluk, kuraklık gibi sorunlar, Kuzey Yemen'de yaşayan insanları, Suudi Arabistan'a ve diğer körfez ülkelerine iş için gitmelerini icbar etmiştir. İstatistiklere göre, 1975'te Kuzey Yemen'den gelenler Suudi Arabistan'ın 25% iş gücünü oluşturmaktaydılar.[27] 1975'lerde Kuzey Yemenlilerin yaklaşık 280'000 Suudi Arabistan'da, 10 000 ise diğer körfez ülkelerinde çalışıyorlarmış. 1990'larda 380 000 Kuzey Yemenli yurtdışında çalışıyormuş.[28] 1991 Körfez Savaşında, Yemen Irak'a destek verdi. Bu yüzden, binlerce Yemenli Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkelerinden kuvulmuştu.[29] Yemen'e dönen insanlar, işsizlik ve yoksulluk, iktisadi buhran ile başbaşa kalmıştı. Burada şunu vurgulamak isteriz ki, çoğunlukla Zeydilerder oluşan Kuzey Yemen, önceden İmamet'in kaldırılması, sonradan Yemen'in birleşmesinden dolayı iktidarı kaybetmiştir. Üstelik, kabileler arası çatışmalar, Bakil ve Khawlan bin 'Amr gibi kabilelerin iktidardan dışlanması ve 'göç krizi' Kuzey Yemenlilerin kin beslemelerine neden olmuştur. Tam bu zaman zarfında, Husilerin kendi 'ihyacı' faaliyetlere başladıklarına şahidiz. Kuşkusuz, işsiz, yoksul, ezilmiş olan Zeydilerin çoğunun Husiler tarafından düzenlenen faaliyetlere katıldığını görmekteyiz.

Bölüm Değerlendirmesi

Gördüğümüz gibi, 'Ansaru-Allah' hareketinin yükselişini tetikleyen unsurlar şu şekilde özetlenebilir. Dış nedenler: İran Humeyni Devrimi ve Zeydilere olan maddi ve

---

[27] Thiollet Hélène. Migration as Diplomacy: Labor Migrants, Refugees, and Arab Regional Politics in the Oil-Rich Countries. International Labor and Working-Class History, Cambridge University Press (CUP), 2011, pp.103 - 121. ffhal-01675531f s.9

[28] Halliday Fred, "Labor Migration in the Middle East," MERIP Reports 10:56 (1977); Halliday Fred, "Labor Migration in the Arab World," MERIP Reports 14:4 (1984); Thomas Stevenson, "Yemeni Workers Come Home: Reabsorbing One Million Migrants," Middle East Report 23:2 (March–April 1993).

[29] Thiollet Hélène. Migration as Diplomacy: Labor Migrants, Refugees, and Arab Regional Politics in the Oil-Rich Countries. International Labor and Working-Class History, Cambridge University Press (CUP), 2011, pp.103 - 121. ffhal-01675531f s.6

manevi yatırımları, Suudi Arabistan'ın kabile şeyhleri ile olan gayri-resmi ilişkileri, vatandaşlık verilmesi. Cidde Anlaşması, 1991 Körfez Savaşı esnasında Yemen'in tutumu, Suudi Arabistan'ın Selefiliği yayma çabaları. İç nedenler: İmamet'in kaldırılması, Kuzey Yemenlilerin Silahlanması, özellikle Güney Yemen'den silah alınması, Göç krizi, Körfezden Yemenli işçilerin kuvulması, Bakil ve Khawlan bin 'Amr kabilelerin siyasetten uzak tutulması, Ali Abdullah Salih'in sünni parti olan 'Islah'a destek vermesi.

BÖLÜM II
'ANSARU-ALLAH' HAREKETİNİN YÜKSELİŞİ, YÖRÜNGESİ VE İDEOLOJİSİ

2.1. Zeydilik'in Tanımı

680 senesinde Kerbela olayında Hüseyin b. Ali ve akrabalarının şehit edilmelerinden dolayı Emevilere ilk defa isyan eden Zeyd b. Ali'dir.[30] Hilafeti ele geçirebilmek için Emevi Halifesi Hişam b. Abdülmelik'e karşı isyan eden Zeyd b. Ali b. el-Hüseyin b. Ali b. Ebî Talib 699 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. Kufe, Hicaz gibi şehirleri ziyaret etmesi onun İslam dünyasındaki farklı siyasi ve fikri akımlarla tanışmasına vesile olmuştur.[31]

Genel olarak da Zeydiliği incelediğimiz zaman bu mezhebin ortaya çıkma sebeplerinin siyasi olduğunu görmekteyiz. Zeydiliğin merkezinde imamet ve iktidar anlayışı yer almaktadır. Genel olarak Zeyd b. Ali'nın temel fikirlerini şu maddeler ile anlatabiliriz:[32]

1. İmamet Ali-Fatıma soyuna mensup olanın hakkıdır. Ona boyun eğmek zorunludur.
2. İmam zulme karşı çıkmalı, yani *huruc* etmelidir.
3. İki farklı bölgede iki farklı imam olabilir.

Zeyd b. Ali'ye göre, Hz. Ömer ve Hz. Ebu Bekir'in, Hz. Ali'den hilafet hakkını almalarına rağmen bu durum onları küfre düşürmemiştir.[33]

Böylelikle, Zeyd b. Ali, Zeydi hareketine siyasal boyutunu kazandırmıştır. Kasım bin İbrahim Kasım bin İbrahim sayesinde de Zeydilik bir itikadı boyut da kazanmıştır. Genel olarak, Zeydilik tarihi, isyan ve imamet tarihi olsa da, sadece ilim ile

[30] Gökalp Yusuf 'Zeydilik ve Yemen'de yayılışı', Ankara Üniversitesi, 2006. s.33
[31] a.g.e. s.36
[32] a.g.e. s.53
[33] a.g.e. s.54

uğraşan Kasım bin İbrahim'in isyan hareketlerine hiç katılmadığını ve onun çalışmalarında *Aklın* ön plana çıktığını görmekteyiz. (Bu yönüyle Zeydiliğin esasları mu'atazilelere benziyor.)[34]

Kasım bin İbrahim'in, Zeydi hareketine itikadi boyutu kazandırmasına rağmen, Zeydiliğin mezhep haline gelmesi bir devlet kurulmasıyla gerçekleşmiştir. Daha önce bahsettiğimiz gibi, Zeydiler uzun süre Emeviler'e ve Abbasiler'e karşı isyan etmişlerdir. İstedikleri başarıya ulaşamadıkları için de, faaliyetlerini merkezden çevreye taşımayı makul görmüşlerdir.[35]

Zeydiliği, Taberistan ve Yemen'e taşıyan kişi Yahya b. Hüseyin idi. 893'te ilk Zeydi devletini kuran Yahya b. Hüseyin'in Zeydiliği mezhep haline getirdiğini vurgulamamız lazım. Yahya b. Hüseyin *taqlīd'i* eleştirmiş, içtihada önem vermiştir. Gerektiğinde, Şii akidesini de eleştirmiştir.[36] Yahya b. Hüseyin, İmam al-Hādi olarak tesmiye edilir. Onun mezhepsel fikirleri 'hādawiyyah' olarak bilinir. Yahya b. Hüseyin'in 894'ten itibaren yoğun siyasi faaliyet sürdüğünü görmekteyiz. Onun Yemen'e girişinin kolay olmadığını vurgulamakta fayda var. Fakat buna rağmen, o dönemde Yemen'de var olan kuraklığın ve hem kabileler içi hem de kabileler arası olan çatışmaların[37] Yahya b. Hüseyin'e siyasi olanak verdiğini düşünmekteyiz. Genel olarak da baktığımız zaman, kabileler için önemli olan da istikrar ve kabile düzenin bozulmamasıdır. Dolayısıyla bu istikrarı sağlayan hakim, kim olursa olsun onlar için çok da önemli olmadığını düşünmekteyiz. Zeydi tarihine başvurduğumuz zaman, imamların kabile 'örf'üne saygı duyduklarını görmekteyiz. Yani, imamlar kabile düzenine müdahale etmemişlerdir. Bu sebeple belki de kabile şeyhlerinin Husilere karşı olması da fazla söz konusu değildir.

Genel olarak da baktığımız zaman Zeydilik önceden siyasi bir hareket olarak vücut bulduğu için, onun pragmatik boyutunu da vurgulamamız lazım. Mesela, Efdal olan kişi varken, mefdul olan kişinin imameti de kabul edilmektedir.[38]

---

[34] a.g.e. s.66-68
[35] a.g.e. s.88
[36] a.g.e. s.116
[37] a.g.e. s.123
[38] Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.287

Zeydilikte farklı akımların ve bölünmelerin çıkması, Zeydiliğin çok erken dönemlerine dayanmaktadır. Zeyd b. Ali'nin ölümünün ardından onun taraftarları bir çok sualler ile baş başa kaldılar. Mesela, iki imamın var olması caiz midir? İmam, illaki Ali-Fatıma soyundan mı olmalıdır? Bu sorulara birçok insan cevap vermeye çalışmıştır. Örnek olarak, Abu Jārūd bin al-Mundhir al-'Abdi'nin yaklaşımına göre, Ali-Fatıma soyundan gelenler ümmetin en üstün rütbesindedirler, imamet de onların doğal hakkıdır. Abu Jārūd sahabeleri küfür ile suçlamaktadır. Suleyman b. Jarīr'in yaklaşımı, Jārud'un yaklaşımından farklıdır. İlk olarak o, sahabeleri küfür ile suçlamamıştır. İkinci olarak, imamın seçiminden bahsederken, nass ve tayini değil, içtihadın önemini vurgulamaktadır.[39] Gördüğümüz gibi, Zeydilikte da imamet veya herhangi bir başka konuya dair farklı yaklaşımlar mevcuttur. Mesela, *al-ṣāliḥiyyah, al-butriyyah, al-ḥarīriyyah, al-jārūdiyyah, al-ḥusayniyyah* sadece bir kaç Zeydi fırkasıdır. Dolaysıyla, Zeydiliği bütüncül bir düşünce olarak ele almamak çok önemlidir.

Husilere gelince, Arap kaynaklarına göre onlar yukarıda bahsettiğimiz *Abu Jarud*'un fikirlerini paylaşmaktadır. Dolayısıyla, Husiler, zeydiliğin *al-jārūdiyyah* fırkasına mensupturlar.[40] *Al-jārūdiyyah* on iki imamete en yakın olan gruptur. Böylece, Huseyin Husi'nin on iki imametten etkilenmesi ve Zeydiliğe *al-ithnā al-'ashariyyah* mezhebinin dini ve siyasi unsurlarını katması gayet doğal gözükmektedir. Genel olarak, *Al-jārūdiyyah* akımının özelliklerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:[41]

Tablo 1
Al-jārūdiyyah Akımının Özelliklerini

Imam	Tarih	Siyaset	Önem
Her Zeydi da inandığı gibi, Imam Ali-Fatıma soyundan olmalı. Sahabeleri küfür ile suçlaması. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'i halife olarak kabul etmemesi	ideolog: Abu' al-Jarud Ziyad ibn Abi Ziyad Emevi ve Abbasi dönemlerde aktiflerdi. ilk Yemen Zeydi devletin önderi Al-Hadi, imamet anlayışında *jārūdi* idi.	Yemen iç savaşı esnasında (1966-1969) iktidarda idiler. 1987 darbe girişimin taraftarları	On iki imamete benzemesi. Arap analistler tarafından al-Husi ailesi *Al-jārūdiyyah* olarak tanımlanmaktadır.

[39] Gökalp Yusuf 'Zeydilik ve Yemen'de yayılışı', Ankara Üniversitesi, 2006. s.59

[40] majmū'at bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: al-aṭmā' al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', markaz al-jazīrah al -'arabiyyah li-dirāsāt wa al-buḥūth, Ṣan'ā' -2008, s.132

[41] Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.292

Dolayısıyla, bazı Arap kaynakları ‘Ansaru-Allah’ hareketini *Al-jārūdiyyah* olarak ele alsa dahi önemli olan, Yemen’deki Zeydi toplumunu *Al-jārūdiyyah* akidesiyle özdeşleştirmemektir. Çünkü yukarı da bahsettiğimiz gibi, Zeydilikte de akide ve imamet konusunda farklı yaklaşımlar ve akımlar var olduğunu göz önünde bulundurmamız lazım.

2.2. ‘Ansaru-Allah’ Hareketin İnşası

1962 Yemen devrimi ile imamet kaldırıldı. Dolayısıyla, asırlar boyunca Kuzey Yemen’i idare eden Zeydiler, devrimden sonra iktidarı kaybetmişlerdir. Mevcut cumhuriyet rejiminin sunduğu koşullardan ve imkanlardan dolayı, Zeydilerin marjinalleştiğini görmekteyiz. Belli ki, er ya da geç, fırsat olunca Zeydiler iktidarı tekrar ele almak için harekete geçeceklerdir. Çalışmamızın birinci bölümünde detaylı olarak ‘Ansaru-Allah’ hareketinin ortaya çıkma nedenlerini ele aldık. Bu kısımda bu konuları detaylı bir şekilde tekrarlamaya ihtiyaç duyulmamaktadır. Sadece, şunu vurgulamakta fayda var, ‘Ansaru-Allah’ hareketinin ortaya çıkması ve yükselişi için sosyal, ekonomik, siyasi şartlar uygundu:

- İran’ın devrim ihracı siyaseti (İran’ın hem maddi hem de manevi desteği);
- 2011’deki devrim ile Ali Abdullah Salih’in görevden ayrılmasıyla oluşan iktidar boşluğu;
- Silah biriktirmesi. Güney Yemen’i sivilleştirme sürecinde, Kuzey Yemenlilerin orada olan silahı gayri resmi bir şekilde elde etmesi; Kuzey Yemen’de en büyük silah pazarının oluşması (al-Suq al -Talh);
- Merkez – çevre ilişkileri: bölgenin iktisadi durumundan dolayı merkez ile ilişkinin olmaması: gat yetiştirilmesi ve satışı, Suudi Arabistan’la olan kaçak ticaret vs.;
- Jeofiziksel yapı: bölgenin dağlık arazisi *Yemen Hükümeti* ve *Husiler* arasında olan çatışma esnasında, Yemen ordusunun dağlık bölgelere ulaşımının zor olması;

- Kabilelerin desteği: Ali Abdullah Salih'in Ḥāshid kabilesine olan desteğinden dolayı, Khawlān bin 'Amr ve Bakīl kabilelerinin Husilere katılımı;
- Selefiliğin bölgede yükselişi: Suudi Arabistan'ın bölgede olan etkisi ve Selefiliğin yükselişinin Zeydi uyanışına yol açması.

Böylece, yukarıda verdiğimiz ana maddeler, 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasına zemin oluşturmuştur.

Husi hareketinin yörüngesini ve ana hatlarını anlayabilmek ve anlatabilmek için aşağıda sunduğumuz dönemselleştirmeye göre araştırmamızı yapmayı makul görüyoruz.

1. 1992 – 2004 (Zeydi aktivizm, Husilerin bölgedeki siyasi ve dini faaliyetleri,)
2. 2004-2010 (Yemen Hükümeti ve Husiler arasında olan çatışma. 'Kolektif eylem')
3. 2011- ... (Yemen Devrimi ve sonrasında oluşan siyasi olanak ve iktidar boşluğu)

Husilerin bölgede olan faaliyetleri 80'lerde başlamasına rağmen bu çalışmada biz Husi hareketinin çıkış noktasını 1992 olarak kabul etmekteyiz. 1992'de Badr al-Dīn al-Hūthi desteğiyle *'Muntadā al-Shabāb al-Mu'min'* (Türkçesi: Mümin Gençler Kulübü) adlı parti ortaya çıkmıştır.

Zeydi aktivizmin ilk başarısının 1986'ya dayandığını vurgulamakta fayda var. 1986'da Sheykh Ṣalāḥ Aḥmad Falītah 'Ittiḥād al-Shabāb' (Türkçesi: 'Gençler Derneği') adlı teşkilatı kurmuştur. Muḥammad Badr al-Dīn al-Hūthi orada ders vermiştir. Bu kurumda İran Devriminin esasları öğretilmiştir. Dolayısıyla bu zaman zarfında bu teşkilat sayesinde Zeydi toplumunda İran Şii akidesinin tohumları atılmıştır. 1990 yılında Yemen'in birleşmesi ile bu teşkilatın siyasallaştığını görmekteyiz. 'Ittiḥād al-Shabāb' hareketinin siyasi sahada 'Ḥizb al-Ḥaqq' olarak devam ettiğini görmekteyiz.[42]

[42] Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s. 9-10

Yemen'in birleşmesinden sonra ortada 60'tan fazla parti mevcuttur. Onların arasında 'Ḥizb -Allah' (Allah'ın Partisi), 'Ḥizb al-Thawrah al-İslāmiyyah' (İslam Devrimi Partisi), 'Ḥizb al-Ḥaqq' (Hak Partisi), 'al-İttiḥād al-Qūwwah al-Sha'abiyyah al-Yamaniyyah' (Yemen Halk Kuvveti Derneği) adlı Şii gruplar vardı. Zamanla siyasi sahada sadece 'Ḥizb al-Ḥaqq' ve 'al-İttiḥād al-Qūwwah al-Sha'abiyyah al-Yamaniyyah' kalabilmiştir.[43]

2.3. 'Ḥizb al-Ḥaqq'

'Ittiḥād al-Shabāb' partisinin devamı olan 'Ḥizb al-Ḥaqq' 1990'da kurulmuştur. Parti hem cumhuriyet rejimine hem de yükselen Selefiliğe karşı kurulduğunu iddia etmektedir. Bu teşkilatı kuran eski nesilden gelen *Hāshimiler* ve *Qāḍi* (kadı) ailelerinin çocukları idi. Mesela, kuruculardan biri, Majd al-Dīn al-Mu'ayyidi – meşhur Zeydi *marja*' sayılır (dini otorite). 1950-1960 senelerinde Badr al-Dīn al-Hūthi onun öğrencisi idi.[44] 'Ḥizb al-Ḥaqq' partisi 'Ittiḥād al-Shabāb' partisinin devamı olduğu için, tabi ki Sheykh Ṣalāḥ Aḥmad Falītah yeni partinin kurucularından biriyidi. Dolayısıyla, gördüğümüz gibi, 'Ḥizb al-Ḥaqq', elitlerin kurduğu bir partiydi yani kabilevi ve sıradan olan insanları temsil etmiyordu. Böylece, seçkin tabaka tarafından kurulan 'Ḥizb al-Ḥaqq' partisinin, genç insanlarla çok etkili bir şekilde diyalog kurması mümkün değildi. Yemen nüfusunun çoğunu çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Bu sebeple, genç nesil ve eski elitist nesil arasında var olan uçurumdan dolayı, 'Ḥizb al-Ḥaqq'ın eleman devşirmesi ve kolektif eylemin sağlanması imkansızdı. Bu durumun partinin başarısızlığının ana nedenlerden birisi olduğunu düşünmekteyiz.

Partinin kurulma hedefine gelince, 'Ḥizb al-Ḥaqq' Zeydilerin menfaatini korumak için kurulduğunu ve Vahabiliğe karşı olduğunu iddia etmektedir:

"Vahhabilik emperyalizmin çocuğudur. Biz emperyalizmi İslami bir kılıkta görüyoruz. Suudi Arabistan Vahhabiliği yaymak için Yemen'de büyük miktarda para harcıyor. Bizim, bu Suudilerin çabalarına karşı çıkmamız lazım."[45]

---

[43] a.g.e.

[44] Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.94-95

[45] a.g.e. s.95

Yükselen Selefiliğe karşı olmasına rağmen, 'Ḥizb al-Ḥaqq' Zeydileri temsil ettiğini söylese de, çok pragmatik bir siyaset güttüğünü ve herhangi bir uzlaşmaya da hazır olduğunu görmekteyiz. 'Ḥizb al-Ḥaqq' ve o zaman bu partinin içerisinde olan Badr al-Dīn al-Hūthi, iktidara yakın olabilmek için gerektiğinde hem Yemen Sosyalist Partisi ile hem de hükümet ile ittifak halindeydi. Aslında dikkatimizi en çok çeken hususlardan biri, 'Ḥizb al-Ḥaqq'ın '*imamet'* ve '*khurūj'* akidesinden vazgeçmesidir. Bu sebepten dolayı, Badr al-Dīn al-Hūthi bu partiyi terk etmiştir.[46] Bu konunun oldukça önemli olduğunu düşünüyoruz çünkü, önceden Husiler amaçlarının her ne kadar Zeydi mezhebini ihya etmek ve Zeydileri temsil etmek olduğunu vurgulasalar da aslında asıl amaçlarının imamet olduğunu görmekteyiz. Dolaysıyla, Badr al-Dīn al-Hūthi'nin 'Ḥizb al-Ḥaqq'ı terk ettikten sonra, onun Zeydi aktivizmi başka bir seviyeye çıkarttığını görmekteyiz.

2.4. 'al-Shabāb al-Mu'min'

Badr al-Dīn al-Hūthi'nin 'Ḥizb al-Ḥaqq'tan ayrılmasından sonra, Zeydi aktivizmin yeni bir boyut kazandığını görmekteyiz. Önceki kısımda bahsettiğimiz gibi, 'Ḥizb al-Ḥaqq'ın Zeydi ihyacı parti olarak kabul edilmesine rağmen, onun sadece seçkin kitleye ulaşabildiğini görmekteyiz.

Badr al-Dīn al-Hūthi' 'Ḥizb al-Ḥaqq'tan ayrıldaktan sonra, 1992'de Muḥammad Sālim 'Izān ile *'Muntadā al-Shabāb al-Mu'min'i* (Mümin Gençler Kulübü) kurmuşlardır.[47] Bu partinin kuruluşundan itibaren, Zeydiliği ve sosyal-siyasal değişimleri Husi ailesinden ayrı ele alamıyoruz. 1926'da dünyaya gelen Badr al-Dīn bin Amīr al-Dīn bin Ḥusayin bin Muḥammad al-Hūthi, Zeydi ihyacılığın ve Husi hareketinin ruhani önderidir. Dini eğitimini İmamet döneminde aldığı için, bize göre eski nesil ulema ile yeni nesil arasında bir köprü kurabilmiştir. Bu da, '*al-Shabāb al-Mu'min'* partisinin başarılı olmasını sağlamıştır.

'Muntadā al-Shabāb al-Mu'min' Zeydi aktivizme halkçı (popülist) boyutunu kazandırmıştır. Önceden bu partinin faaliyetleri daha çok dini ve kültürel idi, ancak

[46] a.g.e. s.95

[47] Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s. 9-10

1997'den itibaren partinin siyasi karakterinin daha ağır bastığını görmekteyiz.[48] Resmi isimden *Muntadā,* yani kulüp kelimesi kaldırılmıştır ve bu dönemden itibaren bu parti resmi olarak '*al-Shabāb al-Mu'min*' (Mümin Gençler) olarak bilinmektedir.

'*al-Shabāb al-Mu'min*' partisinin bölgede olan kültürel, dini ve hayırsever faaliyetlerini anlatmadan önce evvela bu partinin maddi tarafından bahsetmemiz lazım. Detaylı bir araştırma yaptıktan sonra, '*al-Shabāb al-Mu'min*'ın finansal zeminini oluşturan üç ana kaynağın var olduğunu düşünmekteyiz:

1) Yemen Hükümetinin desteği: Ali Abdullah Salih ve onun partisinin Yemen'de hem 'İslah'a hem de Selefiliğe karşı Zeydileri kullandığını görmekteyiz. Mesela, pragmatist siyasetle bilinen 'Ḥizb al-Ḥaqq', Yemen Sosyalist Partisinin çöküşüyle, GHK ile ittifak halinde olduğunu görmekteyiz. Buna rağmen, Ali Salih'in bu partiye çok güvenmediği için, *'Muntadā al-Shabāb al-Mu'min'* partisine yatırım yaptığını görmekteyiz. Genel olarak, baktığımız zaman '*al-Shabāb al-Mu'min*' kendi faaliyetlerini hükümetin desteği ve himayesi altında sürdürmüştür. Çok kısa bir zaman zarfında, Husilerin etkisi sadece Saada bölgesinde değil, İmrān, Ḥajjah, Dzammār, Sana gibi şehirlere yayıldığını görmekteyiz.[49] Devlet bütçesinden, '*al-Shabāb al-Mu'min*' partisine 400 000 riyal para verildiğini vurgulamamız lazım.[50]

2) Dışarıdan gelen destek: Araştırmamızın ilk bölümünde İran'ın Husilere olan etkisini detaylı olarak ele almıştık. *Birincisi*, İran'ın Zeydilerin eğitimine yapılan yatırımıdır. İran'ın, Zeydilere eğitim bursu verdiğini vurgulamamız lazım. '*al-Shabāb al-Mu'min*' sayesinde, özellikle de Ḥusayin bin Badr al-Dīn al-Ḥūthī'nin arabulucuğu ile İran ve Yemen arasında turistik ve eğitim gezileri düzenlenmiştir. Ḥusayin al-Ḥūthī ve babası Badr al-Dīn al-Hūthi'nin bir süre Kum şehrinde kaldığını vurgulamamız lazım.[51] İkinci olarak Husi taraftarları ve Yemen Hükümeti arasında olan savaş esnasında, Yemen silah pazarında İran'da üretilen silahların mevcut olması dikkatimizi

---

[48] Hadā al-mālikī 'al-ḥūthiyyūn: al-nasha'ah, al - 'aqīdah, al-ahdāf', Jāmi'ah Um al-qurā, https://d1.islamhouse.com/data/ar/ih_books/single_010/ar_el7otheoon.pdf (erişim tarihi: 10.02.2019) s.6.

[49] majmū'at bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: al-aṭmā' al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', markaz al-jazīrah al -'arabiyyah li-dirāsāt wa al-buḥūth, Ṣan'ā' -2008, s.135-136

[50] Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s.64

[51] a.g.e. s.16-17

çeken önemli bir husustur.[52] Bu pazarda İran silahının bulunması, Husiler ve İran arasında uzun süreli bir ittifakın var olduğunu kanıtlamaktadır.

3) 'Khums' vergisi: İslam iktisat sisteminde farklı vergi türleri mevcuttur. Bunlardan biri *Khums'tur.* Arapça *Khums* kelimesi beşte bir (1/5) demektir. Enfal suresinde, 41. ayette, *Khums'un* 6 grup arasında paylaşılmasından bahsedilmektedir.[53] Bu altı grubun malı (*Allah, Peygamber, yakınlar, yetimler*, *yoksullar, yolda kalanlar),* Şia akidesine göre, şu şekilde paylaşılmalıdır: üçte biri İmamın hakkıdır. Yani, Allah'ın ve Peygamberin malı, en yakınlara geçmeli. Şii akidesine göre, *yakın* olarak 'Ehl-i Beyt' sayılmaktadır. Dolaysıyla, *Ahl al-Beyt'in* başında İmam en mühim şahıs olduğu için*, Khums*'un üç hissesi İmama aittir. İmam, istediği gibi bu malı idare edebilmektedir. İkinci, *khums,* ganimetten (savaş kazancı) ödenir. Şiilere göre, ganimet sadece savaş esnasında ele edilen maldan ibaret değildir. Ganimet, ticaret ve sanayiden gelen geliri de kapsamaktadır. Üstelik mineraller, hazineler ve *zimmilere* satılan topraktan gelen para da *ganimet* sayılır. Dolaysıyla, bu *ganimetten* beşte biri (khums) vergi olarak ödenmelidir. Tarih boyunca Şii müesseselerin *ganimet* ve *khums* sayesinde maddi açıdan hükümetten bağımsız olduklarını görmekteyiz.[54] Ayetullah Humeyni'nin 'Hükûmet-i İslamî' kitabında, *khums* ana konulardan biridir. Araştırmacılara göre, Ayetullah Humeyni Irak'ta bulunduğu zaman *khums* sayesinde para biriktirebilmiştir.[55] Dolayısıyla, İran devriminin maddi kaynağının bir kısmının *khums'tan* oluştuğunu görmekteyiz. 'Ansaru-Allah'a gelince, onlar da *khums* ve *ganimet* konusunda, Şiiler ile hemfikirdirler.[56] Arap kaynaklarına göre, '*al-Shabāb al-Mu'min*' insanların *khums* vermesini zorunluluk haline getirmiştir. '*al-Shabāb al-Mu'min*'e göre, *khums'*u vermeyenin imanı doğru değildir. İnsanların ticaret, sanayi, kaçakçılık ve başka kaynaklardan elde ettikleri gelirin beşte birini '*al-Shabāb al-Mu'min*' almaktadır.[57]

---

[52] a.e.b. s.69

[53] Allah'a ve ahiret gününe günü yani iki topluluğun karşılaştığı gün kulumuza indirdiğimize iman etmişseniz biliniz ki **ganimet** olarak ele geçirdiğiniz her şeyin beşte biri Allah'a, Peygambere, yakınlara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. Allah her şeye kadirdir. (8:41) Diyanet İşleri Başkanlığı. https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Enfâl-suresi/1201/41-ayet-tefsiri

[54] Sachedina Abdulaziz 'al-Khums: the Fifth in the İmami Shi-a legal System', Journal of Near Eastern Studies, Oct. Vol.39, N4. s.275-289, 1980; Seyed Mohammad Reza Mohaddes 'Zakat and khums as Two Obligatory Alms in Islam', Summer and Autumn 2015, Vol.2, s.93-102

[55] Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s.65-66

[56] a.g.e. s.24

[57] a.g.e. s.35

Gördüğümüz gibi hem insanlardan zorla alınan paralar sayesinde hem de Yemen hükümetinden ve dışarıdan gelen destekler sayesinde '*al-Shabāb al-Mu'min*' hareketinin bölgede farklı dini, terbiyevi vs. faaliyetleri gerçekleştirebildiğini görmekteyiz.

Kendi kültürel, eğitimsel ve dini faaliyetlerini '*al-Shabāb al-Mu'min*' önceden farklı yerli yatılı okullarda gerçekleştirmekteydi.[58] Bunun nedeni '*al-Shabāb al-Mu'min*'in ilk senelerde maddi zeminin iyi olmamasından dolayı kendi okullarını ve kamplarını açmalarının zor olduğunu görmekteyiz. Yerli okullarda başlayan bu enformel derslerin, sohbetlerin, aktivitelerin kısa bir süre sonra '*al-Shabāb al-Mu'min*'in açtığı 'yaz kamplarında' devam edildiğine değinmek isteriz. Farklı kaynaklardan gelen maddi yardım vasıtasıyla, '*al-Shabāb al-Mu'min*' birçok kamplar, okullar ve merkezler açabilmiştir. Bu müesseselerde sadece dini eğitim verilmiyordu. Misal olarak, sabah Kuran-ı Kerim dersi verilmekte ve Zeydi mezhebinin temelleri anlatılmakta öğleden sonra ise drama ve spor aktiviteleri gerçekleştirilmekteydi. Ayrıca geziler düzenleniyordu.[59] Dolaysıyla, '*al-Shabāb al-Mu'min*'in düzenlediği kamplara, kurduğu okullara herhangi bir dini, zeydi, şii etiket yapıştırmanın zor olduğunu görmekteyiz. Bundan dolayı, '*al-Shabāb al-Mu'min*'in kurumları pek çok kişiyi cezbedebilmiştir. '*al-Shabāb al-Mu'min*' tesis ettiği okullar, sadece dini eğitim vermediği için, farklı tabakalardan gelen insanlardan da ilgi görmüştür. Bunun ana nedeni, Yemen'de eğitim seviyesinin düşük olmasıdır. Dolaysıyla, '*al-Shabāb al-Mu'min*'in kurumları, insanların gözünde iyi ve kaliteli eğitim için bir fırsat olarak görülmüştür. '*al-Shabāb al-Mu'min*', popülist bir parti olmakla birlikte, kendi eğitimsel, terbiyevi vs. faaliyetleri sayesinde, *kabilevi* ve *seyyid* ailelere mensup olanları bir araya getirebilmiştir. Misal olarak, zengin Hâşimiler'in yaşadığı Hamazat'ta (Saada'nın kuzeyinde) kurulan okul çok prestijli sayılırdı. Khawlān b. 'Amr ve Bakīl kabilelerinin şeyhleri kendi çocuklarını bu okula göndermeyi bir prestij olarak görmüşlerdir.[60] Dolayısıyla, Yemen Hükümeti ve Husiler arasında olan çatışma esnasında, bu iki büyük kabilenin 'Ansar-Allah'a destek vermesi artık gayet doğal görülmektedir. Dikkatimizi

[58] Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.6

[59] a.g.e. s.98-99

[60] a.g.e. s. 99

çeken bir diğer husus, '*al-Shabāb al-Mu'min*'in etkinliklerinin daha çok genç erkeklere yönelik olmasıdır.[61] Bunun sonucu olarak, '*al-Shabāb al-Mu'min*' kendi okulları, merkezleri ve kampları sayesinde herhangi bir zamanda çıkabilecek ayaklanmaya ya da çatışmaya katılmaya hazır olan kitleyi yetiştirebildiğini görmekteyiz. Husilerin '*al-Shabāb al-Mu'min*' vasıtasıyla gerçekleşen faaliyetlerinin hacmini anlayabilmek için, bölgede farklı hayırsever kurumları açarak, hem Yemenliler'den hem de yurtdışında olan Şiiler'den maddi yardım alarak açtığı merkezlerin sayısına bakmamız yeterlidir. İstatistiklere göre, 1999-2004 yılları arasında sadece Saada'da24 merkez açılmıştır. Aynı zaman zarfında, 'Amrān'da – 6, al-Maḥwayt'da – 5, Ḥajjah – 12; al-Amānah – 5, Dhammar – 7, İbb – 1, Ta'iz – 1,Sana– 4 merkez açılmıştır.[62]

'*al-Shabāb al-Mu'min*' kurulduğunda, Muḥammad Badr al-Dīn al-Ḥūthi, bu partinin *Zeydiliğin aklı, fikri, kültürü ve maneviyatı* olduğunu söylemiştir.[63] Kuşkusuz, insanların dikkatini çekebilmek için ve onların gözlerinde yabancı olarak görünmemek için, Husiler'in, Zeydilik kılıfının altında kendi faaliyetlerini sürdürdüklerini görmekteyiz. Her ne kadar, '*al-Shabāb al-Mu'min*', kendini ihyacı Zeydi parti olarak tanımlasa da ve Zeydilerin kimliğini muhafaza ettiğini, Zeydilerin maddi, siyasi taleplerini savunduğunu iddia etse de, '*al-Shabāb al-Mu'min*'in akidesinde ve faaliyetlerinde Şii eğilimin var olduğunu görüyoruz. Bunu kanıtlamak adına ilk olarak al-Ḥūthi ailesinin İran ile olan ilişkilerine bakmamız lazım. Misal olarak, Badr al-Dīn al-Ḥūthi 1994-1996 yıllarında İran'da bulunduğunu vurgulamamız lazım. Onun, İran'dan dönmesinin ardından 1997'de '*al-Shabāb al-Mu'min*' partisinin net siyasi boyutunu kazandığını görmekteyiz. Babası Badr al-Dīn al-Ḥūthi İran'dayken, Ḥusayin al- Ḥūthi 1993-1997 senelerinde 'Ḥizb al-Ḥaqq' partisini temsil ederek Yemen meclisinde yer almaktaydı. Dolayısıyla, '*al-Shabāb al-Mu'min*' sarih bir siyasi boyut kazanana kadar, Ḥusayin al- Ḥūthi'nin mecliste görev almaya devam ettiğini görmekteyiz. Yine de bu yaklaşım '*al-Shabāb al-Mu'min*'ın ve al- Ḥūthi ailesinin ne kadar pragmatik olduklarını göstermektedir.

---

61 a.g.e.

62 Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s.12-13

63 majmū'at bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: al-aṭmā' al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', markaz al-jazīrah al -'arabiyyah li-dirāsāt wa al-buḥūth, Ṣan'ā' -2008, s. 143

Badr al-Din ibn Amir al-Din ibn al-Husayn al- ḥuthi, '*al-Shabāb al-Mu'min*' faaliyetlerinin kapsamında Şii akidesinden kendi kitaplarında bahsettiğini ve bu akideyi verdiği derslerde yaydığını görmekteyiz. Badr al-Dīn al-Ḥūthi, 'Ḥizb al-Ḥaqq'ı terk ettikten sonra, bugünkü 'Ansaru-Allah' akidesini oluşturan *'Taḥrīr al-Afkār'* ('Fikirlerin Kurtuluşu' veya 'Fikirlerin Özgürlüğü') adlı en önemli kitabını yazmıştır. Şunu vurgulamamız gerekir ki bu kitap, 1997'de Badr al-Dīn al-Ḥūthi'nın İran'dan dönmesinden sonra, Kum şehrinde basılmıştır. Bu çalışmada, Badr al-Dīn al-Ḥūthi'yi Zeydi ulemasının kim olduğunu ve ne istediğini, seyyid ve fıkıhçı arasında olan farkı, Yemen'in düşmanlarının *Vahhabiler* olduğunu vb. konuları ele almaktadır. *'Taḥrīr al-Afkār'* kitabı Zeydi ihyacılığının rehberi olarak sayılmaktadır.

2.5. Altı Saada Savaşı

1992'den itibaren 2000'lere kadar Zeydi ihyacılığı başlamıştır. Bugün 'Ansaru-Allah' hareketinin ruhi ve ideolojik önderi sayılan Badr al-Dīn al-Ḥūthi, kendi etrafında gençleri toplayabilmesine rağmen, örgütlenmenin Ḥusayin al- Ḥūthi tarafından sağlandığını vurgulamamız gerekir.

2003'de ABD'nın Irak'a saldırısı esnasında, Yemen hükümetinin ABD'yi desteklediğini görmekteyiz. 'Terörizme Savaş' sloganıyla başlayan XXI. yüzyılın '*al-Shabāb al-Mu'min*' için bir dönüş noktası olduğunu görmekteyiz. Sudan'da Kuran-ı Kerim çalışmaları alanında eğitim gören[64], bir süre İran ve Irak'ta ikamet eden Ḥusayin al- Ḥūthi, 2003'de ABD'nin Irak'a saldırmasının ardından Irak'tan Yemen'e döndüğüne şahit oluyoruz.[65] ABD'nin Irak'ta sürdürdüğü savaşı bir fırsat olarak gören, Ḥusayin al-Ḥūthi camilerde Amerika'nın Yemen'in düşmanı olduğunu söylemektedir. 2001'de Salih'in ABD'yi ziyaret etmesi ve Irak'taki savaşı desteklemesi, Husiler'in söylemini oluşturmaktadır. 2002'de 'Ansaru-Allah'ın '*Allah büyüktür, İsrail'e ölüm, Amerika'ya ölüm, Siyonizm'e lanet, İslam'a Zafer'* gibi sloganları kullandığına şahit oluyoruz.[66] Ḥusayin al- Ḥūthi'nin, camilerde verdiği vaazlar kasetlere kaydedilip, yayınlanıp çok

---

64 Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells 'Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon' ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22 s.114

65 'al-Ḥūthiyyah 'ala Ṭarīq al-Nihāyah' Abaad Studies and Research Center. https://abaadstudies.org/news.php?id=59717 (erişim tarihi: 18.04.2019)

66 a.g.e.

kısa bir süre içerisinde büyük bir kitleye ulaşabildiğini vurgulamak isteriz. Kıyasladığımız Ḥusayin al- Ḥūthi ve Badr al-Dīn al-Ḥūthi'nin vaazları hem metot hem de içerik konusunda farklı olmasına rağmen, Ḥusayin al- Ḥūthi'nin babası Badr al-Dīn al-Ḥūthi, Zeydiler arasında çok saygı gören bir alim olduğu için, Ḥusayin al- Ḥūthi'nin verdiği vaazlar insanlar tarafından dinlenirdi.

2.6. 2011 Arap Baharı ve 'Ansaru-Allah'ın Yükselişi

'Ansaru-Allah' hareketi hala Yemen'de en etkili aktörlerden biri olmaya devam eden bir örgüttür. 'Ansaru -Allah' hala gündemde olan, gelişen, büyüyen, sürekli değişen bir hareket olduğu için, net bir analiz yapmak imkansızdır. Bu çalışmada biz sadece hareketin yörüngesini izlemeyi hedefliyoruz.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, 'Ansaru-Allah' için 1992-2004 toplumsal ve dini bir eylemcilik dönemi idi. 2004-2010 ise Yemen hükümeti ile olan 'Altı Saada Savaşı' kolektif eyleminin başladığı bir süreçtı. Hareketinin yörüngesinde üçüncü onemli nokta 'Arap Baharı' olduğunu düşünüyoruz. Husilerin 'Yemen Devrimi' esnasında olan tavırları ve yaklaşımlarının, sonradan onların lehine olduğuna şahidiz. Görüşme yaptığımız kişi 'Yemen Devrimi' sürecini öyle anlatyor: *Devrim esnasında mukhayyam'larda* (çadırlar) *Husi taraftarları bizler ile birlikte idi. Hiç bir ayrım yoktu. Hep birlikte 'al-sha'ab yurīd isqāṭ al-niẓām' bağırıyorduk. Tabi, Husilerin bu tavrı bir çok insanların onlara sıcak bakmasını sağladı.***(Taiz.K29)**

Arap Baharı sonrasında iktidar boşluğu ve ABD'nin bölgeye girmesi 'Ansaru-Allah'a siyasi olanak verdiğini görüyoruz. Dolayısıyla, Yemen'deki Arap Baharı 'Ansaru-Allah'ın başkente girmesini tetikliyen ana unsurdur.

2.7. 'Ansaru-Allah' Hareketinin İç Yapısı

999'da Sanaele geçiren *Kasım b. 'Ali al-Ayyani* Yemen'de kurulan ilk Zeydi devletinin çok mühim bir imamıdır. Aynı zamanda *al-Ayyani* farklı siyasi, iktisadi, dini ve sosyal değişimleri de yönetmiştir. *Kasım b. 'Ali al-Ayyani* insanları; fakihler, sultanlar, askerler, aşiretler, tüccarlar, zanaatkarlar ve köylüler olarak 7 katmana tasnif

etmiştir.[67] Aslında, genel olarak Yemen'e baktığımız zaman hala insanların kategorize edildiğini görmekteyiz: kabilevi ve kabilevi olmayan, Hāshimi ve Hāshimi olmayan gibi, ya da kentsel – kırsal vs. Her ne kadar Yemen'in birleşmesi için Zeydilerin imamet anlayışları bir engel olarak gözükse de, aslında toplum içerisinde de dine engel pek çok unsur olduğu bilinmektedir.

Dışarıdan 'Ansaru-Allah' hareketi her ne kadar homojen bir hareket olarak algılansa da aslında bu örgütün içeresinde çok katı bir hiyerarşi var olduğunu vurgulamakta fayda var.

Gayet açıktır ki, en yüksek rütbede ailesi vardır. Birinci olanlar, 'Ansaru-Allah' hareketinin ideologları ve önderleri Husi ailesine mensupturlar. İkinci olanlar *Hāshimi* (Ali – Fatıma soyundan gelmektedir) olduklarını iddia etmektedirler. Üçüncü olanlar ise genel olarak Zeydiler tarafından ihyacılar ve büyük alimler olarak algılanmaktadırlar. Hatta, bazı 'Ansaru-Allah' mensupları, 2004'te öldürülen Ḥuseyin Badr al-Dīn al-Ḥūthī'nin *Mehdi* olarak tekrar dünyaya geleceğini inanmaktadırlar.[68]

İkinci derecede ise *Hāshimiler* veya *Seyyidler* yer almaktadır. Zeydi inancına göre, sadece Ali-Fatıma soyundan gelenler *hāshimi* veya *Sayyid* sayılırlardı.[69] 'Ansaru-Allah' bu katmanı *Kandil* olarak adlandırmaktadır.

Kandil kelimesi de Türkçe olup aynı zamanda 'fener' anlamına gelmektedir . Dolayısıyla, bu metafor *Hāshimilerin* ve ya *Sayyidlerin* 'fener' gibi toplumu aydınlattığını ima etmektedir.

Hāshimiler, Yemen'nin %12'sini oluşturmaktadır. *Hāshimilerin* pek çoğu Zeydi'dir fakat kuzey Yemen'de bulunan *Hāshimiler* ise Sünni'dir. (Şafii). İstatistiklere göre, 2008'de 'Ansaru-Allah' savaşçılarının %30'unu *Hāshimiler* oluşturmaktadır. Dikkatimizi çeken bir diğer husus, bazı *Hāshimiler'in* 'Ansaru-Allah' akidesini kabul etmemelerine rağmen sırf etnik kökenlerinden ötürü *'Ansaru-Allah*

---

67 Gökalp Yusuf 'Zeydilik ve Yemen'de yayılışı', Ankara Üniversitesi, 2006. s.148

68 Hadā al-mālikī 'al-ḥūthiyyūn: al-nasha'ah, al - 'aqīdah, al-ahdāf', Jāmi'ah Um al-qurā, s.12 https://d1.islamhouse.com/data/ar/ih_books/single_010/ar_el7otheoon.pdf (erişim tarihi: 10.02.2019)

69 Canada: İmmigration and Refugee Board of Canada, Yemen: Relationship of Hashemites by Authorities and Other Groups, Including Houthis and Extremist Groups (2012-August 2015), 2015 YEM105277.E, http://www.refworld.org/docid/56a775a94.html (erişim tarihi: 10.10.2018)

hareketine destek vermeleridir.[70] Genel olarak, *Kandil* grubu 'Ansaru-Allah' hareketinde iyi pozisyondadır. Hatta, 'Ansaru-Allah' hareketinden *Kandil* grubana ait biri vefat ederse, onu *Saada* şehrinde gömerler.[71]

'Ansaru-Allah' hareketinin alt kısmını kabilevi toplum ve diğerleri oluşturmaktadır. Yani, *Hāshimi* olmayanlar *Zenbil* olarak tesmiye edilmektedir. *Zenbil* kelimesi 'büyük sepet' demektir. Yani, 'Ansaru Allah'a göre, *Zenbil* tüm 'kalıntıları', kabilevi insanları ve geri kalanları bir sepet olarak içinde barındırmaktadır.

İkinci sınıf olarak kabul edilen *Zenbiller,* 'Ansaru-Allah' savaşçılarının çoğunu oluşturmaktadır. Coğrafi açıdan baktığımız zaman, onlar İb, Ta'iz gibi illerden gelmektedir. Altı Saada *Savaşları* esnasında, *Kandil* katmanına ait olanlar *Saada* şehrinde defnedilmişlerdi, fakat vefat eden *Zenbiller* çoğu zaman bırakılılırdı.[72]

Zenbil tabakasıyyla alakalı dikkatimizi çeken bir diğer husus, 'Ansaru-Allah'ın *nikāh al-jihād* kavramıdır. Onlara göre, *jihād* esnasında geçici nikah kılınması caizdir. Mülakat yaptığımız bir kişi bu olayları şu şekilde anlatıyor: '*Husiler, zawāj al-jihād'ı meşrulaştırdılar. Onlara göre, geçici evlilik jihād esnasında Allah'tan gelen bir keramettir. Hatta, Husilere yemek pişirmenin, hizmet etmenin vs. kadınlar için dini bir mecburiyet olduğunu söylüyorlar.* **(Taiz.K28)** Şunu vurgulamamız lazım, bu geçici evlenme sadece *zenbil* (kabilevi) kadınla gerçekleşir, *Qandīl* katmanına ait olan kadınlar yüksek rütbede oldukları için bu tür evlilikler onlar için münasip değildir.[73] Yani, yukarıda ele aldığımız konu aslında 'Ansaru -Allah' hareketinin içeresinde ne kadar büyük bir kutuplaşmanın var olduğunu bize bariz bir şekilde göstermektedir. Dolayısıyla, 'Ansaru-Allah' hareketinde bir bölünme ihtimalinin var olduğunu düşünmekteyiz.

---

70 a.g.e.

71 Ṣaḥfi ḥūthi yakshif al -'unṣuriyyah al -ṭabaqiyyah ladā al- ḥūthiyyin wa iḥtiqāruhum lil-ghayir, 2.07.2013. https://yemen-press.com/news20478.html (erişim tarihi: 10.04.2018)

72 a.g.e.

73 'al-Ḥūthi yaṣdar fatwā li mujāhidiyyah tabih al-tamta' bi-banāt al-qabā'il' https://yemen-press.com/news14185.html (erişim tarihi: 10.08.2018)

2.8. ‘Ansaru-Allah’ ve İmamet Anlayışı

Husiler ve Yemen hükümeti arasında olan çatışma *Altı Saada Savaşı* olarak bilinmektedir. Yemen hükümeti ve medya, Husileri; İran ile iş birliği yaptıkları, Lübnan’daki *Ḥizb-Allah*’a bağlı olmaları ve *İmamet’*i yeniden canlandırma çabalarından dolayı suçlamaktadır. Bu durum 18 Haziran 2004 – 10 Eylül 2004 Marran dağlarında[74] olan *Birinci Saada Savaşı’nın* başlamasına sebep olmuştur.[75] Husi taraftarları, kendi dini kimliklerini koruduklarını belirtiyor, Yemen hükümeti ve ABD arasında olan işbirliğini eleştirdiklerini vurguluyorlardı.[76]

Tarih boyunca, Zeydiler için imam, hem dini hem siyasi bir önder olmuştur. 1962’den beri iktidarı kaybeden ve imamsız kalan bir Zeydi topluluğunun varlığı söz konusudur.

Zeydiler için imamın, Hz. Ali – Fatıma soyundan olması ilk şarttır. İkinci olarak bu imam, *içtihat*[77] yapabilmelidir. Üçüncü olarak, *khurūj* etmelidir. (Küfür ve zulme başkaldırmalı). Son olarak da, ‘iyi olan şeyi emretmeli, kötü olan şeyi ise yasaklamalıdır’.[78]

Yemenli şair, düşünür ve siyasetçi *Muḥammad Maḥmūd Al-Zubayri*, Zeydilerin İmamet anlayışını Yemen’in birleşmesi için en büyük engel olarak görmüştür. *Al-Zubayri,* bu tür yönetimin sadece Yüksek Yemen’e[79] özgü bir şey olduğunu vurgulamaktadır. Zeydiler tarafından dayatılan bu imamet anlayışı hem dini hem de siyasi açıdan çoğu Yemenli’nin akidesine ters düşmektedir.[80] *Al-Zubayri’*ye göre, Yemen’in büyük bir kısmını oluşturan Şafiiler, imameti ve bu dini-askeri akideyi kabul etmeyeceklerdir. Yine ona göre, mezhepler sadece dört mezhep ile sınırlanmış olup,

---

74 Saada’nın 30 km. uzaklığında olan bir bölge.

75 İnternational Crisis Group, ‘Yemen: Defusing the Saada Time Bomb’ Middle East Report N86-27 May, 2009, s.3

76 Beinin J, Vairel F. ‘Social Movements, Mobilization, and Contestation in the Middle East and North Africa’ 2nd edition. Stanford University Press, Stanford, California – 2013. S.229

77 ictihad - fakihin herhangi bir şer‘î hüküm hakkında zannî bilgiye ulaşabilmek için bütün gücünü harcaması (TDV İslam Ansiklopedisi) daha fazla bilgi için https://islamansiklopedisi.org.tr/ictihad (erişim tarihi: 20.01.2018)

78 Haykel B. ‘Al-Shawkani and the Jurisprudential Unity of Yemen’ Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée Année 1993 67 p.56

79 Kuzey Yemen’in dağlık bölgesi

80 Muḥammad Maḥmūd ‘Al-Zubayri Al-imāmah wa khaṭruhā ‘alā waḥdah al-yaman’, Al- jumhūriyyah al-yamaniyyah wizārah al-thaqāfah wa al-siyāhah, Ṣan‘ā – 2004, s.9

beşinci bir mezhepten bahsetmek imkansızdır.[81] Dolayısıyla, Zeydiliği beşinci bir mezhep olarak ele alacaksak, ona sadece siyasi bir mezhep olarak yaklaşmamız lazımdır.

Böylece *Al-Zubayri*, bir mezhepsel kesimin, başka bir kesimi yönetmesinin doğru olup olmayacağını sorgulayarak, en mühim soruyu ortaya atmış olmaktadır.

Tarihe başvurduğumuz zaman Sünniler ve Zeydiler arasında olan tüm çatışmaların sebebinin iktidar olduğunu görüyoruz. Örneğin, Yemen'in Osmanlı dönemine baktığımız zaman Zeydiler, Osmanlı padişahını halife olarak kabul etmeyip, yalnızca kendi imamlarına itaat etmişlerdir.[82] Sultan II. Abdülhamid de, Yemen'de olan isyanların daha fazla artmaması için sünnileştirme siyaseti gütmüştür. Çözümü ise, Zeydilerin yaşadığı bölgelere Sünnileri yerleştirmek olarak görmüştür.[83] Zeydî alim Al-Shawkani, Sünniler ve Zeydiler arasında imamet anlayışı dışında çok bir fark olmadığını vurgulamaktadır.[84] *İctihadın* önemini vurgulayan ve kendisi de bir *müctehit* olan Al-Shawkani, imamın illaki alevi-sünni olmasını şart görmemiştir. Ona göre, imamın *Kureyş*[85] kabilesine mensup olması en önemli şarttır.[86] Ḥamīd al-Dīn İmamları'nın (1918-1952), Sünniler ile Zeydilerin doktrinlerinin bir olduğunu göstermek için Al-Shawkani'yi destekliklerini biliyoruz.[87] Bunun gibi örnekler, Zeydi imamların ne kadar pragmatist siyaset güttüklerini gösterir ve iktidarı kaybetmemek için Zeydilik - Şafiilik arasında bir denge kurmakta mecbur kaldıklarını da işaret etmektedir. Yaḥya al-Ḥūthi de Ali Abdullah Salih'in hükümdarlığının hem Sünniler hem de Zeydiler tarafından meşru olmadığını kanıtlamak için, Sünnilerin imametini Kureyş ile, Zeydilerin ise *Baṭnayn* (Hüseyin ve Hasan) ile sınırlandırdıklarını vurgulamaktadır. Böylelikle, Yaḥya al-Ḥūthi, Salih'in ne *Quraysh'*a ne *Baṭnayn*'e mensup olduğunu söyleyerek, onun iktidarda olmasının hem Sünni hem de Zeydi doktrine ters düştüğüne

---

81 a.g.e. s.15-16
82 Sırma, İhsan Süreyya 'Osmanlı Devleti'nin Yıkılışında Yemen İsyanları', Beyan Yayınları, İstanbul- 2015. s.119
83 a.g.e. s.154-155
84 Haykel B. 'Al-Shawkani and the Jurisprudential Unity of Yemen' Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée Année 1993 67 p. 54
85 Hz. Peygamberin kabilesi
86 Haykel B. s.56
87 Haykel B. s 58.

işaret etmektedir.[88] Bunun gibi ibareler, Zeydiler ile Sünniler arasında ne kadar çok benzerlik olduğunu gösterir.

Tabi, bu çalışmamız 'Ansaru-Allah' hareketini dini açıdan incelemeyi hedeflememekle beraber, Zeydiler için imamet konusunun ne kadar mühim olduğunu ve din ile siyaset konularının iç içe girdiklerini bize göstermektedir.

Dolayısıyla, yüzyıllar boyunca iktidarı elde tutan Zeydilerin, er ya da geç bu imamet hakkını yeniden elde etmek için çalışacağı bellidir. Bundan dolayı, 'Ansaru-Allah' gibi bir örgütün ortaya çıkması ve Zeydileri cezbetmesi beklenilen bir netice olmuştur.

2.9. 'Ansaru-Allah' ve Pragmatizm

Pragmatizm kavramı, yunanca '*pragma'* (eylem) kelimesinden üretilmiştir. Pragmatizm kavramı, ilk kez Charles S. Pierce ve William James tarafından kullanılmıştır.[89] Pragmatizm yararcılığı, teorik ve pratik alanda birleştiren bir felsefi düşüncedir. Pragmatizm, en etkin yöntemleri kullanarak amaca ulaşmaktır.[90] Yani, pragmatizm için araç ne olursa olsun, önemli olan amacın hasıl olmasıdır; amaç, yöntemi haklı çıkarır.

'Ansaru-Allah' hareketinde siyasi yörüngeyi incelediğimiz zaman, bu hareket salt kendi dini ideolojisine dayanmayıp, siyasi fırsatları değerlendiren ve onlardan faydalanan bir hareket olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Bu iddialarımızı somutlayabilmemiz için, Husilerin 'Yemen Sosyalist Partisi' ve GHK partiler ile olan ilişkilerine bakmamız gerekir.

1993 yılında Yemen'de olan seçimlerde 'Yemen Sosyalist Partisi'nin 'Ḥizb al-Ḥaqq' partisine destek verdiğine şahit olmaktayız. Hūthī, 'Islah' partisine karşı durmak ve parlamento seçimlerinde oy kazanmak için 'Yemen Sosyalist Partisi' ile işbirliği

---

88 Hadā al-mālikī 'al-ḥūthiyyūn: al-nasha'ah, al - 'aqīdah, al-ahdāf', Jāmi'ah Um al-qurā, s.10 https://d1.islamhouse.com/data/ar/ih_books/single_010/ar_el7otheoon.pdf (erişim tarihi: 10.02.2019)

89 Bilgin Önder 'William James Pragmatizmine eleştirel bir yaklaşım. İlahiyat Fakültesi Dergisi' 15:1 (2010), s.164

90 Schwartz D., Galily D. 'The İslamic Movement in İsrael: İdeology vs. Pragmatism', İnterdisciplinary Journal of İsrael Studies, vol.N1., Sep.2017 s.32

yapmak zorundaydı. 1994 yılındaki iç savaş esnasında da 'Ḥizb al-ḥaq' ve 'Yemen Sosyalist Partisi' arasında ittifak söz konusuydu.[91] Bu ittifakın mantıklı bir yaklaşım olduğu apaçık ortadadır. Zira, 'YSP' galip çıktığı zaman, Güney Yemen'de hakimiyetini sağlayacaktı, böylelikle Husiler, Kuzey Yemen'i yöneteceklerdi. Ali Abdullah Salih'in bu iç savaştan galip çıkmasından dolayı, Hūthīler iktidara yakın olmak için onunla ittifak yapmak mecburiyetinde kalmışlardır. Ali Abdullah Salih, Yemen Sosyalist Partisine karşı İslamcı partileri kullanıyordu. Fakat, 1994'te YSP'nin çökmesiyle, Ali Abdullah Salih'in sünni ve kabilevi ilkelerden oluşan 'al-İslah' partisine artık ihtiyacı olmadığı ortadaydı. Bu nedenle, aynı mezhepten olan Husiler ile işbirliğinin yapılması zorunluydu.

Husiler ve Ali Abdullah Salih arasında olan ittifakın en bariz örneği, 2014'te gerçekleşen 'Amrān savaşıdır. Yemen ordusunun komutanı olan Ali Mohsen al-Ahmar, Ali Abdullah Salih ile aynı kabile ve aynı köye mensup olmasına rağmen; Salih'in oğlunun ordu komutanı olarak atanması, Salih ve al-Ahmar ililişkilerinin bozulmasına sebep olmuştur. Böylece, Ali Mohsen al-Ahmar, 'al-İslah'ın en mühim müttefiki olmuştur. 'Amrān savaşı esnasında Husiler, Ali Mohsen al-Ahmar ve Mohammad Qahtan'a (al-İslah partinin önderi) ait olan binaları bombalamışlardır.[92]

Ali Abdullah Salih'i destekleyen kabilevi bölgeler, aynı zamanda Husilerin mezhebi karakterini paylaşmaktadır, bu da Husiler ve Ali Abdullah Salih arasında olan ittifak mecburiyetinin ana nedeni haline gelmiştir.[93]

Üstelik, 2011'de gerçekleşen devrim farklı bölgesel ve ayrılıkçı hareketlere yol açmıştır, bunun en bariz örneği ise 'Güney Hareketi'dir. 2013-2014'te Milli Diyalog Konferansı'nda, Yemen'in 6 bölgeye bölünmesi bir çözüm olarak sunulmuştur.[94] Bu karara 'Ansaru-Allah' ve Salih karşı çıkmıştır. Çünkü, mevcut olan yönetim sistemi onların lehine hareket ediyordu. (Hem Sana merkez olarak kalıyor hem de Güney Yemen iktidardan dışlanmış oluyordu). Gördüğümüz gibi, kabilecilik sistemi, ortak

---

91 Majmū'at bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: al-aṭmā' al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', markaz al-jazīrah al -'arabiyyah li-dirāsāt wa al-buḥūth, Ṣan'ā' -2008, s.132-133

92 Maysa Shuja Addin 'Yemen's Houthis and Former President Saleh: an Alliance of Animosity', Arab Reform İnitiative, 2016. https://www.arab-reform.net/en/file/1635/download?token=REs1UXJD (erişim tarihi: 10.03.2019) s.3.

93 a.g.e.

94 wathīqah al- ḥiwār al-waṭani al-shāmil, Ṣan'ā, 2013-2014

düşman ve Yemen'in federalleşmesine karşı olmaları Husiler ve Salih arasında olan ittifakının üç ana öğesidir.

Dolayısıyla, yukarıda ele aldığımız Husiler, YSP ve Salih (GHK) arasında olan ittifak, Husiler'in pragmatist bir siyaset güttüklerini göstermektedir.

2.10. 'Ansaru-Allah' ve Cihat Akidesi

Cihat kavramı, 'Ansaru-Allah'ın kamusal, dini ve siyasi söyleminin ayrılmaz bir parçasıdır. 'Ansaru-Allah'ın askeri akidesini anlamak için, cihat kavramının ne olduğunu bilmemizde fayda var.

Cihat, 'didinmek', 'emek harcamak', 'çok çalışmak' anlamına gelen '**jahada'** fiilinden türetilmiştir. 'Mücadele' anlamında kullanılan '**Jihād'**[95] ismi, militer ve dini anlamını modern zamanda kazanmıştır.

Cihada dair İslam literatüründe iki yaklaşım mevcuttur: a) Cihat, 'farz-ı ayın" dır. Yani, her Müslüman için kişisel yükümlülüğü ifade eder. Zekat, hac, namaz, oruç, kelime-i şahadet gibi. b) Cihat, 'farz-ı kifaye'dir. Yani, müslüman topluma yüklenilen farzdır (kolektif zorunluluk). Mesela, bir kesim tarafından bu zorunluluk yerine getiriliyorsa, başka bir kesim cihada katılmak zorunda değildir.[96]

İslam dünyası ('Dār al-İslām') tehdit altındaysa veya saldırıya uğradıysa, o zaman herkes cihat için mükellef tutulur, bu durumda cihat, 'farz-ı ayın ' olarak hükmedilir.[97]

Bazı islami akımlar, modernizmi, (garplılaşma ve sekülerleşme) yeni sömürgecilik olarak algılarlar.[98] Böylece, sömürgecilikten kurtulmak için cihadı tek bir yol olarak görürler. 'Ansaru-Allah' da kendi söylemlerinde Amerikan ve Yahudi sömürgeciliğine karşı çıkmak için devamlı çağrıda bulunmaktadır. Böylelikle 'Ansaru-Allah', saldırgan cihat etmektense, savunma cihadı sürdürdüğünü vurgulamaktadır.

---

[95] Baranov H.K. 'Arabsko-Ruskiy Slovar' 11 – e izd., stereotip. – M.: Zhivoy Yazik, 2006
[96] Seth G. Jones 'A Personal Threat: The Evolution of al Qa'ida and othe SalafiJihadists', RAND -2014. 2s.
[97] G.Knapp Michael 'The Concept and Practicing Jihad in İslam' 'Parameters' US Army War College Quarterly, Spring, 2003, Vol. XXXIII, N.1. s. 82-94
[98] a.g.e.s.85

‘Ansaru-Allah’ savunma cihadını, İslam’ı ve Müslümanları, kafirlerin, tiranların ve emperyalistlerin saldırılarından korumak için yaptığını, ve bu savunma cihadının tüm Müslümanlar için ‘farz-ı ayın’ olduğunu iddia etmiştir.[99]

‘Ansaru-Allah’, *cihat* akidesini anlatabilmek için iki önemli noktaya değinmiştir. İlk olarak, başkalarından ayıran ilk şey, onların üç imparatorlukla yüzleşmeleridir. Bunlar: Silah İmparatorluğu, Petrol İmparatorluğu ve Medya İmparatorluğudur. Diğer bir nokta ise, ‘Ansaru-Allah’ın, güçlü ve zayıf mü’min ayrımı yapmasıdır. Kendi akidesini korumayı reddeden ve silahlı kuvvetlerden kaçan mü’min, zayıf mü’min olarak addedilir. Aksine güçlü mü’min de, kalbinde Allah sevgisi olan ve cihat bilinci taşıyandır. ‘Ansaru-Allah’, savaşçılara hamaset vermek ve cihadı meşrulaştırmak için, Ahzab suresindeki 22. ayeti esas almaktadır. [100] [101] Böylece, ‘Ansaru-Allah’ dini taban oluşturarak ve savaşçılarına güçlü mü’min adını vererek, kendi faaliyetlerini meşru haline getirmiştir.

Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümdeki çıktılar şu şekilde ifade edilebilir:

1. ‘Ansaru-Allah’ın kuruluşu 1980'e dayanmaktadır.
2. İran Devriminden etkilenen ve İran, Irak, Lübnan ülkelerinden maddi ve manevi destek alarak, ‘Ansaru-Allah’ kendi faaliyetlerini sürdürebilmiştir.
3. ‘Ansaru-Allah’ akidesinin imamete kaymasını görmekteyiz.
4. Siyasi görüşler, Zeydiliğin imamet anlayışı ve cihada farz-ı ayın yaklaşımı üzerinde kurulmaktadır.
5. Hareketinin yörüngesinde üç ana aşama mevcuttur: Zeydi aktivizm, Altı SaadaSavaşı ve Yemen Devrimi sonrası süreç (iç savaş ve siyasi olanak).

[99] Jihād al-difa‘, ḥukmuh, shawāhiduh al-‘amaliyyah http://www.ansarollah.com/archives/139477 (erişim tarihi: 12.10.2018)

[100] ‘an al-‘aqīdah al-jihādiyyah li-anṣār allah http://www.ansarollah.com/archives/146170 (erişim tarihi: 8.03.2019)

[101] Mü'minler düşman birliklerini görünce, ‘İste bu Allah’ın ve Resülünün bize vaad ettiği şeydir. Allah ve Resülü doğru söylemişlerdir’ dediler. Bu onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini artırmıştır.

6. ‘Ansaru-Allah’ hareketinin homojen olmaması, gelecekte hareket içi çatışmalara sebep olma ihtimali.
7. ‘Ansaru-Allah’ hareketinin pragmatist olması ve siyasi olanaklardan faydalanması.

BÖLÜM III
KOLEKTİF EYLEM VE KÜLTÜR

Bu bölümde 'Ansaru-Allah'ın eleman devşirme ve kolektif eylemi sağlama faaliyetlerini incelemeyi hedefliyoruz.

Bir grup insanın birleşip, belirli bir amaç için çalışmasıyla 'kolektif eylem' ortaya çıkar. Bireyin grupla (hareketle) paylaştığı ortak çıkarlarla kendi çıkarlarının çelişkisi kolektif eylemin ana sorunudur. Bu çelişkiyi önleyebilmek için hareket azaları aynı kimliğe sahip olmalıdır. Amerikan Sosyolog William A. Gamson[102] 'Talking Politics' adlı çalışmasında *kolektif eylemi* gerektiren üç ilke belirtmektedir:

1. Adaletsizlik (Ne yanlış? Neyi düzeltmemiz lazım?)
2. Faaliyet (Islahat/değişim nasıl yapılır?)
3. Kimlik (Kim? 'Biz' – 'Onlar' ayrımı)

Son yıllarda Toplumsal Hareket teorisyenleri, kolektif eylemi anlayabilmek için kültür üzerinde yoğunlaşmışlardır. 'Kültür' kavramı çok geniş bir mana ifade ettiği için filoloji, sosyoloji, antropoloji, psikoloji vs. alanlarda farklı anlamda kullanılmaktadır. Bu çalışmada, *kültürün,* gelenekleri, inançlar ve değerleri, tarihi eserler ve ritüelleri içinde barındıran - toplumsal davranışın sembolik bir yönü olduğuna katılıyoruz.[103]

Kültür, toplumsal hareketi hem **makro** (kültürel çevre/gerçeklik) hem de **mikro** (grubun iç kültürü) seviyede etkilemektedir.[104] Rus Sosyolog Yelena Zdravomıslova'nın vurguladığı gibi, toplumsal hareketler ve kültür arasında karşılıklı bir etkileşim var: kültür, toplumsal hareketi şekillendiriyor, fakat aynı zamanda toplumsal hareket de kültürü yeniden bir biçime sokuyor.[105]

---

[102] Gamson A. William 'Talking Politics' Cambridge Univercity Press, 1992.
[103] Johnston H., Klandermans B. 'Social Movements and Culture' University of Minnesota Press, Volume 4. s.9.
[104] a.g.e.b.127-128
[105] a.g.e.s.9

Böylece, 'kültürü tüketme ve üretme' dediğimiz süreç, anlam inşası (meaning construction) ile ilgilidir. Klandermans anlam inşasının üç aşamasını şöyle belirtiyor:[106]

Tablo 2
Anlam İnşası (Klanderman)

Süreç	**Kamusal söylem**	**İkna edici komünikasyon**	**Bilinçlendirme (kolektif eylem esnasında)**
Kimi etkiliyor	Herkes	Hedeflendiği kitle	Katılanlar
Sonuç	Toplumsal inançların dönüşümü	Durumu izah eden tanımların kökleştirilmesi	Toplumsal inançların biçimlenmesi ve dönüşümü (meydan okuma etkisinden dolayı)

Kültür; kabul edilen fikri veya akideyi sınırlandırdığı, grup azalarının dışarıdan olan etkisine maruz kalmalarına engel olmasından dolayı,[107] 'Ansaru-Allah' tarafından da kullanılmaktadır. 'Ansaru-Allah'ın kolektif eylem ve kültür arasında olan etkileşimini anlayabilmemiz için, bu bölümde; Arap toplumunda şiirin rolü, geleneksel sanatlar (*zamil*, *kaside*, *shaylah*, *balah*, *nasheed*), *halaqah*, dini ve kültürel merkezler; 'Ansaru-Allah'ın eğitim sistemine müdahalesi ve 'Ansar-Allah'ın çocuk devşirme siyaseti gibi konuları ele almayı planlıyoruz.

3.1. Arap Toplumunda Şiirin Önemi

Edebiyat, Arap toplumunun ayrılmaz bir parçasıdır. Arap toplumunda mitlerin varlığına dair kesin bilgilere sahip değiliz. Bu bağlamda evren, yaratılış, tanrılar ile alakalı söylencelere rastlanılmamaktadır. Gelişmiş mitolojik geleneğin yok olması, epik şiirin ortaya çıkmasının önkoşuludur. Mitlerin olmayışı, savaş rivayetlerinin üretilmesine neden olmuştur. Bu tarihi rivayetler *'ayyam al-'Arab'* ('Arapların Günleri') olarak adlandırılmaktadır. Her 'Gün' bir muharebeyi, kabileler arası çatışmayı ele almaktadır.[108] Şairler, kelimeler aracılığıyla kabilenin şerefini korur ve düşmanlara sebbeder (söver). Bu nedenle her kabile kendi şairinden gurur duyar. İslamiyetten önce

[106] a.g.e.s.10-11
[107] a.g.e. s.131
[108] Filshtinskiy I.M. Otvetstvennyiy redaktor B.YA. SHidfar. — M.: Nauka. Glavnaya redaktsiya vostochnoy literaturyi, 1985. — 528 s. — (Akademiya nauk SSSR. Institut vostokovedeniya. Istorii literatur Vostoka). S.29

var olan rivayet ve şiir geleneği bugün de Arap toplumunda çok önemli bir rol oynamaktadır.

1798'de Napolyon Bonapart'ın Mısır Seferi sadece siyasi ve iktisadi amaçlar gütmüyordu; aynı zamanda, bölgeye kültürel ve ideolojik olarak da nüfuz etmeyi hedefliyordu. Arap toplumu, Batı kültürü ile tanışmış; onun edebiyatından etkilenerek, kendi edebiyatında yeni edebi tarzlar üretmiştir. Mesela, roman, öykü gibi nesir türleri ortaya çıkmıştır. Özellikle, Avrupa tesirinin Mısır'da, Suriye'de, Lübnan'da ağır bastığı görülmektedir. Yemen'in Batı ile etkileşimi daha sonraki süreçlere dayanmaktadır. O nedenle, Yemen'de günümüze kadar uzanan geleneksel edebiyatın rolü oldukça yüksektir. Güney Yemen'de önce İngiltere'nin sonra Sovyetler Birliği'nin etkisi ile, batılı tarzda yazılı edebiyat ortaya çıkmıştır.

Arap Rönesansı olarak bilenen 'An-Nahda' Yemen'de Aden şehrinden başlıyor. Örneğin, 1940'da Muhammad Ali Lokman 'Fatat al-jazirah' olarak adlandırılan ilk Yemen gazetesini neşretmişti. Rönesansın etkisinden dolayı, yetmişli yılların sonunda okuma yazma oranı yükselmiştir. Ama yine de, bu kitapları kim okuyabiliyor? Bu kitapları üreten ve tüketen kitleyi yazarlar, gazeteciler, aydınlar kendileri oluşturmaktadır. [109] O nedenle, yazılı edebiyat sıradan insanları etkileyen bir alan olmamıştır. Kuzey Yemen'de ise okuma-yazma oranı Güney'dekinden daha düşüktü.

Bu çalışmamızda Çağdaş Yemen Edebiyatının dönemsel oluşumunu yazmaya gerek duymadık. Ama, şunu vurgulamamız gerekir ki, son yıllarda - özellikle Arap Baharından sonra - Yemen'de birçok roman yazılmaya başlanmıştır. İncelemeye aldığımızda, Yemen edebiyatı içine kapanık bir özelliğe sahiptir. Yani asıl konu, Yemen ve sorunları olmuştur. Felsefi sualler, ideoloji, din gibi konular ele alınmamıştır. Edebi eserlerin çoğu sosyal realizme ait bir üslupta yazılmaktadır. Örnek olarak, Mirwan Al-Ghaffuri tarafından yazılan 'Saada Örgüleri'[110] adlı roman, Saada savaşları dönemindeki olayları ele alsa dahi, bu sadece basit bir vasıflandırmadır. Nesir türü çok

[109] Suvorov M. N.Razvitie hudojestvennoy prozyi yemena v XX. v. Jurnal Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Yazyik i literatura. 2009. https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-hudozhestvennoy-prozy-yemena-v-hh-v (erişim tarihi 18.11.2018)

[110] al – Ghafuri Mirwān 'Jada'il Saʿda' Dar al-Ādāb, 2014. S.238

zayıf kaldığı için, Yemen'de hala geleneksel şiir, edebiyatın merkezindedir. İstatistiklere göre, Arap Baharı esnasında 2 000 yemenlinin %74'ü, 2 000 Mısır vatandaşının ise yalnızca %6'sı şiirlerin, onların kültüründe önemli bir role sahip olduğunu söylüyor.[111]

Geleneksel şiirler siyasi, sosyal, tarihi vakıaların ayrılmaz bir parçasıdır. Yemen'de üç önemli geleneksel şiir türü var:

- Balah
- Zamil
- Kaside

Bu şiir türlerinin ayrı ayrı edebi özellikleri üzerinde durmaya gerek görmüyoruz. Çünkü amacımız edebi analiz yapmak yerine, şiirlerin sosyal boyutuna değinmektir. Yani, hedefimiz, toplum ve geleneksel edebiyat arasındaki ilişkiyi analiz etmek, 'Ansaru-Allah'ın yeni azaları devşirme ve taraftarları harekete geçirebilmesi için şiirleri kullanıp kullanmadığını tespit etmektir.

Yukarıda belirttiğimiz sorulara cevap verebilmemiz için nitel analize ihtiyaç duyulmaktadır.

Yemen'de kabile sistemi mevcuttur. Şiir antropolojisi üzerinde araştırma yapan Steven C. Caton kabileciliğin, bir ideoloji olduğunu söylüyor. [112] Kabileye ait olmak için silahı kullanmak ne kadar gerekliyse, şiir yazmak da bir o kadar önemlidir .

Örneğin, Cahiliye Dönemi'nde *'Dahis ve Ghabra'* savaşlarına katılan Antara ibn Şaddad şiirlerinde (kasidelerde) cesaretini ve kabilenin şerefini yüceltmiştir.[113]

Cahiliye döneminde, yılın belirli günlerinde şiir müsabakaları vardı. Bu müsabakalar Ukaz, Zu'l Majaz, Micannat Aş-Şahr vs. gibi mekanlarda yapılırdı. En seçkin şiirler, deri üzerine yazılıp Ka'be'ye asılır, bu nedenle, bu kasideler 'muallaka'

[111] Furlow Rachel 'Poetic Justice' 2017. https://www.khabarkeslan.com/articles/2017/8/23/poetic-justice (erişim tarihi 09.09.2018)
[112] Caton C. Steven "Peaks of Yemen I Summon": Poetry as Cultural Practice in a North Yemeni Tribe. University of California Press, 1990. p.26
[113] Kamaldeen Yakubu Zahrrah. The Image of Woman in Pre-Islamic Qasida: The Mu'allaqat Poetry as a Case Study. The American University in Cairo. 2012. s.32-33

olarak adlandırılırdı.[114] Mesela, İslamiyetten önce, 'Muallakat-ı Seb'a' (Yedi Askı) – cahili arap edebiyatından kalan yedi kasidedir.

Günümüzde Yemen'de hala şiir müsabakaları gerçekleştirilir. Bu müsabakalar hem devlet hem de toplum nazarında önemli bir yere sahiptir. Devlet tarafından düzenlenen şiir müsabakaları insanların ulusal birliğini ve milli ruhu güçlendirir.

Yemen Şairi Amin al-Maşriqi, yasalar ve şiddetin insanları hiç bir zaman barışa ikna edemeyeceğini, fakat şiirler vasıtasıyla bunun yapılabileceğini söylüyor.[115]

Kabilevi Yemen anlayışında şiirler hem sanat türü hem de toplumsal gerçekliğin aynasıdır. Şiir yazmak, kendini barışçıl, savaşçıl ve müslüman olarak addetmektir.[116]

Daha önce belirttiğimiz gibi Yemen'de okuma yazma oranı düşüktü. Şiirlerin daha geniş kitleye ulaşması için, onları yazmanın çok etkili olmayacağı açıktı. Bundan dolayı, 1960lardan itibaren şiirlerin kasetlere kaydedildiğini görüyoruz. Üstelik, piyasada kasetçaların çok uygun fiyatta satılması, şiirlerin daha popüler bir kültür haline gelmesine destek olmuştur.

Kasetlere kendi şiirlerini yazdıran şairler 'pazar dilini' (lughah al-suq) kullandıkları için diğer halk şairleri tarafından eleştiriye maruz kalmışlardır.[117] Kasetler sayesinde Kuzey ve Güney Yemen arasında diyalog oluşmuştur. Mesela, Güney'deki şairler Kuzey'in liberal iktisadına olan yönelimi eleştirmişlerdir. [118] Bugün de, şairlerin arabuluculuğuyla **Husiler**'in, **Hükümet** ve Suudi Arabistan'ın öncülük yaptığı **koalisyon** arasında şiirler vasıtasıyla oluşan bir münakaşaya şahit oluyoruz.

---

[114] Çetin M.,Nihad Eski arap şiiri, Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1991. Muallaka – 'allaqa' (asmak) fiilden gelen bir kelemedir. Asılmış anlamına geliyor.

[115] Brandon James 'İn Poetry-loving Yemen, tribal bards takes on al Qaeda – with his verse' The Christian Science Monitor, 2006. https://www.csmonitor.com/2006/0512/p01s02-wome.html (erişim tarihi: 10.10.2018)

[116] Adra Najwa (1998): Dance and glance: Visualizing tribal identity in Highland Yemen, Visual Anthropology: Published in cooperation with the Commission on Visual Anthropology, 11:1-2, 55-102. S.63

[117] W. Flagg Miller 'Metaphors Of Commerce: Trans-Valuıng Trıbalısm In Yemenı Audıocassette Poetry' Int. J. Middle East Stud. 34 (2002), 29–57. Printed İn The United States Of America. S.39

[118] a.g.e. s.41

Günümüzde kasetlerin yerini İnternet platformları aldı. Mesela, bugün Yemen'de yaşanılan tüm olayların akabinde, Youtube ve 'Twitter'da o konuyla ilintili şiirler görüyoruz.

Daha önce belirttiğimiz gibi Yemen'de üç şiir türü mevcuttur: *Kaside, Balah, Zamil*. Bugünkü Yemen iç savaşında bu şiir türlerinden hangisine daha çok önem verildiğini incelememizde fayda var.

3.2. 'Ansaru-Allah'ın Propaganda Aracı Olarak Şiir

1. Kaside

Rivayetlere göre, ilk kaside Cahiliye döneminde yaşayan Mohalhal adlı bir şair tarafından abisinin ölümü sebebiyle yazılmıştı. Böylece, kaside toplumda olan bir olaya karşı kişisel bir tepkime olarak ele alınmıştı. Kaside, anonim veya yazarı bilenen şiir türüdür. Kasideler 'kabile şerefi, 'özsaygı', 'kabile cesareti' gibi konuları içerir. Ayrıca, kasideler, iki düşman arasında aynı üslupta ve birbirlerine cevap olarak yazdıkları bir şiir türü haline gelmiştir.

Kasideler uzun beyitlerden oluşur ve tüm eser boyunca aynı kafiye işlenir. Bu açıdan kaside en zor şiir türü sayılmaktadır.

Belirtmemiz gerekir ki, Husilerin de kaside yazdıklarını ve farklı Sosyal Medya platformlarda paylaştıklarını görüyoruz.

Bu çalışmamızda farklı Twitter, Facebook ve Youtube hesaplarından incelemek için 20 şiir seçtik.

Mesela, 'Dördüncü Saada Savaşı' döneminde (2007) yazılan 'Saada Çocuğu' (Tifl Sa'da) adlı kasidede, bir çocuğun askeri saldırının kurbanı olduğu anlatılıyor.[119] Bu kasidenin sosyal medya hesaplarında yaygın ve başarılı bir propaganda aracı olduğuna dikkat çekmemiz gerekir. Ayrıca kaside, çocuklara önem verdiği için, Husi

[119] Şiir 'Tifl Sa'da' (erişim tarihi 07.06.2018) https://www.facebook.com/Al.Shaheed.Mo3adh/photos/a.284674991653776/422209397900334/?type=1&theater

hareketinin ahlaki boyutunu göstermiştir. Böylece, şiir vasıtasıyla kendilerine olumlu bir imaj yaratmışlardır.

Ansaru-Allah şiirleri sayesinde insanları harekete geçirme çağrısında bulunmaktadır. Mesela,

Habbū *linaghsal wajh al-ummah min al-'ar*[120]
Rezaleti, ümmetin yüzünden yıkamak için **uyanın!**

Bu şiir 'Nakba'nın 70. yıldönümüne ithafen yazılmıştır. Böylece şair, bu şiirde Husilerin sadece Yemen için değil, tüm ümmet için gayret gösterdiğini ve ümmetin sorunlarına önem verdiğini vurgulamaktadır.

Ma'rib al-tariḥ *nādat wa astajabnā*
*thawra al-burkān fī mahdi al-****ḥadarah***

Yā ***Saba'a*** *ya '****arsh balqīs*** *iqtarabnā*
nanhá al-la'abah 'la qawm al-da'ārah[121]

Bu şiirde Şair Muhammad Jarmūzi, Ma'rib tarihini çağırdığından ve onların bu çağrıya cevap verdiğinden bahsetmektedir. Jarmūzi, Ma'rib'i medeniyet beşiği olarak vasıflandırıyor. Sebe krallığına ve Belkıs Melikesine hitap ederek, bu oyunu bitirmek için geldiklerini söylüyor. Bu kasidede Ansaru-Allah, kendi şanlı tarihine ve geçmişine ne kadar önem verdiğini vurguluyor. Bu şiirin de propaganda aracı olarak ne kadar etkili olduğunu görmekteyiz.

Ansaru-Allah şairleri, insanlara, Yemen'in tüm sorunlarında Amerika, İsrail, BAE ve Suudi Arabistan'ın suçlu olduğu mesajını veriyor. Örneğin,

absha'u jarīmah shāfahā al-tariḥ wa ***amrikā*** *al-sabab*
Shayṭān ***wāshintun*** *talbas bi al-'abayah wa al-'iqqāl*[122]

[120] https://twitter.com/algrmooozy/status/997729177322377216 (erişim tarihi 10.10.2018)
[121] https://twitter.com/algrmooozy/status/700813231498125312 (erişim tarihi 12.10.2018)
[122] https://twitter.com/algrmooozy/status/1050113112492388354 (erişim tarihi: 10.10.2018)

Bu şiirde tarihin gördüğü en büyük suçun müsebbibi Amerika'dır; Washington da abayayı ve ikkali[123] giyen bir şeytan olan nitelendirilmiştir.

Ra's al-'udwān 'lā al-yaman ***amrikā***
Wa al-aql al-mudabbir lah **isrā'īl**
Wa al-yad al-yamin ***al -sa'ūdiyyah***
Wa al-yad al-yasār ***al-imārāt***[124]

Bu dörtlükte şair, Yemendeki zulmün; başı Amerika, aklı İsrail, sağ kolu Suudi Arabistan, sol kolu ise Emirliklerin olduğunu söylüyor.

Propagandanın amacı, kitlenin sorularına hazır cevap sunmaktır. Bu açıdan incelediğimiz şiir, metaforları sayesinde, dinleyen kitleye düşmanın kim olduğunu apaçık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Daha önce söylediğimiz gibi, kasideler genellikle düşmanlara yönelik yazılmış olup, karşı taraftan da aynı edebi üslubu cevap olarak beklemektedir.

'Twitter'ın bu cevapları hızlı bir şekilde vermek için yaygın kullanıldığını vurgulamamız lazım. Mesela, Muhammad Jarmūzi 'Twitter'ı kullanarak, kendi kasidesinde[125] BAE'li Ḍāḥī Khalfān'a lanet ederek cevap veriyor. Yorumlara baktığımızda, karşı taraf da Muhammad Jarmūzi'ye aynı şekilde şiirler vasıtasıyla gönderme yapıyor.

Böylece, taraflar arasında gerçekleşen münakaşalarda, şairlerin aracılık ettiğini görüyoruz. Bu şiir tartışmalarında, elbette şiir yazmayıp takip eden bir grup kitle de var. Bu 'takip eden kitle', daha çok şairlerin belağatına önem vermektedir. Youtube'ta paylaşılan videoların altındaki yorumlara baktığımızda bunu daha iyi anlıyoruz. Husileri destekleyen ve desteklemeyen şairler arasındaki müsabakada, 'takip eden kitle'nin, kasidenin anlamından ziyade hitabet ve fesahata önem verdiğini görüyoruz.

[123] İkkal – geleneksel arap baş aksesuarı
[124] https://twitter.com/algrmooozy/status/1039562760537948166 (erişim tarihi: 11.09.2018)
[125] https://twitter.com/algrmooozy/status/738147103914917889 (erişim tarihi: 10.11.2018)

Böylece, incelediğimiz şiirlerden yola çıkacak olursak, Ansaru-Allah'ın, şiirlerini bir propaganda aracı olarak kullandıklarına şahit oluyoruz:

- harekete geçirmek için çağrıda bulunma;
- düşmanları belirleme;
- düşmanları aşağılama;
- ümmetçilik hissi yaratma;
- 'Yemen' kimliğine önem verme.

3.3. Zamil

Zamil, geleneksel kabilevi sanat türlerinden biridir. Kasideden farklı olarak Zamil'de, karşı taraftan cevap beklenmemektedir. Dinleyici kitle pasif olmakla beraber münakaşa etmiyor. Zamilin yazılmasında sadece bir şair mükelleftir ve bu yazımda toplumsal sorumluluk yoktur. Günümüzde halen, farklı toplantılarda, düğünlerde ve tütün (gat) çiğneme buluşmalarında zamiller okunmaktadır.[126]

Kaynaklara göre, zamilin ne zaman ortaya çıktığı kesin değildir. 6. yüzyılda Roma İmparatorluğundan Yemen'deki *Himyar* kralını ziyarete gelenler, kralın yanında şarkı söyleyerek onu öven birisi olduğundan bahsetmektedir. Bu bilgiden hareketle, *zamilin*, İslamiyet'ten önce de var olduğunu görüyoruz. Şunu da vurgulamakta fayda var ki, *zamil* tüm Arap kabilelerinde mevcut olmamıştır. Mesela, daha çok Yemen ve Arap yarımadasında olan bazı kabilelerde rastlanır. Örneğin zamil, *Kahlāniyyah* ve *Qaḍā'iyyah* kabilelerinde çok kullanılır, fakat Al-'adnāniyyah'de çok kullanılmaz.[127]

Ansaru-Allahın da zamilleri, yukarıda belirttiğimiz özelliklerden dolayı kaside ve balah'tan daha çok tercih ettiğini görüyoruz. Körfezdeki Arap ülkeleri de kendi 'ulusal kimliğini' güçlendirmek ve Yemen'deki savaşlarını meşrulaştırmak için

[126] Caton C. Steven "Peaks of Yemen I Summon": Poetry as Cultural Practice in a North Yemeni Tribe. University of California Press, 1990. p.130

[127] 'Abd Allah Khalīfah 'al-thaqāfah al-sha'abiyyah li-dirāsāh wa al-buḥūth wa al-nashr al-munaẓẓimah al-dawliyyah lil-fann al-sha'abi. Al- Manāmah'.2015. ISSNS: 1985 8299 s. 64-75

zamillere önem vermektedir. ‘Ansaru-Allah’a karşı çıkan yemenliler de, zamil oluşturup Youtube kanallarında paylaşmaktadırlar.[128]

Zamil kelimesi *‘za-ma-la’* fiilinden meydana gelmektedir. *‘za-ma-la’,* ‘eşlik etmek’, ‘takip etmek’ anlamında kullanılmaktadır. *Zamil*’i incelediğimizde de, Yemen hayatının ayrılmaz bir parçası olduğunu görmekteyiz. Selam, veda, savaş ve barışın vaki olduğu durumlarda bir araç olarak kullanılan zamil, tüm sosyal olaylarda da Yemenlilere eşlik eder. Zamil, genellikle, ayıplama, suçlama, pazarlama, örften ve ait olduğu nesepten gurur duyma, hataları kabul etme gibi konulardan bahsetmektedir. Birisi kendi şikayetlerini kabile şeyhine iletebilmek için, zamil şairine ihtiyaç duyar. Zira bu şekilde, kabile şeyhi daha hızlı tedbir alacaktır. Geleneksel arap toplumuna baktığımız zaman, şeyhler sıradan bir insanla direkt muhatap olmaktansa, şairler vasıtasıyla konuşmayı tercih eder. Dolayısıyla, zamil yazanlar ve seslendirenler, arap toplumunda arabuluculuk yapmış olurlar. Yemenlilerin hatırladığı ilk siyasi zamil, İmam Yaḥya bin Ḥamīd al-Dīn ve Ma’arib’teki Şeyh al-Qarda‘i arasında olan çatışmayı ele alan zamildir.[129] Son yıllarda zamiller genellikle, mezhebi, dini ve siyasi içeriklerle doludur. Savaş esnasında zamiller, daha çok cephedeki olayları aydınlatmakla beraber, savaş ruhunu güçlendiriyor ve vefat edenler için bir ağıt olarak kullanılıyor. Mesela, kendini ‘mücahit’ olarak tanımlayan Ansaru-Allah askeri (**Sana.19E)**, zamilin kendisine *hamaset* verdiğini şöyle ifade ediyor: *‘Bizim için zamil büyük bir anlam taşır ve muharebede askeri ruhumuzu yüceltmek için bize yardım eder. En sevdiğim zamil, ‘Ushaqu al-shuhadā’dır.* Mülakat yaptığımız diğer kişi ise, zamilleri çok dinlediğini ve onların kendisinde cesaret hissi uyandırdığını söylemektedir: *İsa Layth’in zamillerini öneriyorum, özellikle, San'ā ba‘īdah*. *Askerlerimiz de her zaman zamil dinler.*(**Sana.K25)**

Savaş esnasında zamillerin hızlı bir şekilde söylendiğini görüyoruz. Mesela, *‘Ilà Sāḥil’*[130] adlı zamilde ‘Ansaru-Allah’, Yemen’in Batı sahilinde olan savaşta insanları harekete geçirmek için çağrıda bulunmuştur.

---

[128] Zamil: https://www.youtube.com/watch?v=T-DGNnk_QHE (erişim tarihi 1.05.2018)

[129] ‘Abd Allah Khalīfah ‘al-thaqāfah al-sha‘abiyyah li-dirāsāh wa al-buḥūth wa al-nashr al-munaẓẓimah al-dawliyyah lil-fann al-sha‘abi’. Al- Manāmah 2015. ISSNS: 1985 8299 s. 64-75

[130] Zamil https://www.youtube.com/watch?v=W2xWxoMlK1c (erişim tarihi 1.07.2018)

*Fa**habbū** ya **banī sha'bī**Linaḥm al- sāḥil al-gharbī*
Batı Sahili korumak için
***Uyanın**, ey milletimin oğulları*

Şair, Allah'ın ve Abū Jabrīl'in[131] yardımıyla topraklarını ve denizlerini düşmanlardan temizlemeleri gerektiğini söylüyor.

Zamilde, *Yemen adamları*, *İman adamları*, *milletin çocukları* gibi hitaplar, insanlarda birlik ve toplumsal sorumluluk hissi yaratmıştır.

Zamilde, yazar Peygamber zamanına gönderme yapıyor. Şöyle ki, askerleri 'Evs ve Hazrec' ile mukayese ediyor. Peygamberin yolundan gittiklerini, ve tüm *eğrileri doğrulttuklarını* söylüyor. Böylece, incelediğimiz zamil vasıtasıyla şair, bu savaşı dosdoğru ve İslam ahlakına bağlı olarak tanımlıyor.

Başka bir zamilde şair Amerika'nın ve İsrail'in acı çekerek ölmelerini emrediyor.

Khalū Amrikā wa İsrā'īl bitamūt qahran[132]

Daha önce belirttiğimiz gibi, Ansaru - Allah kendi yüksek ahlaki boyutunu gösterebilmek için çocukların ıstıraplarından bahsetmektedir. Aşağıdaki zamil, koalisyon güçleri tarafından okul servisinin bombalanması üzerine yazılmıştır. Zamilde mertlikten bir şey kalmadığı, çocuk haklarına karşı en kötü suçun işlendiğinden bahsedilmektedir.

Absha' al-ijrām fī ḥaqq al-ṭufūlah
Lā tabqī fīh dharrah min rujūlah
'idīnā fī al-tha'r al-aṭfāl al-madāris[133]

Bu olay Kurban Bayramı kutlamalarına yakın bir sürede gerçekleştiği için, zamil yazarı 'Bayram' kavramının metaforik anlamını şöyle açıklamaktadır:

[131] 'Abdul Malik Husi'e verilen isim.
[132] Zamil. https://www.youtube.com/watch?v=fq1nWp1bOKQ (erişim tarihi 18.10.2018)
[133] Zamil: https://www.youtube.com/watch?v=uZA-NKUgrG0 (erişim tarihi 30.08.2018)

- *Bayramımız, cephemizdir;*
- *Bayramımız, cesur piyadelerin bayramıdır;*
- *Bayramımız, çocukların intikamını almaktır.*

Böylece, farklı Youtube kanallarından 30dan fazla incelediğimiz zamillerin dört ana mesajdan ibaret olduğunu görüyoruz:

1. Savaş mekanını belirtmesi;
2. Harekete geçme çağrısı;
3. Düşmanın tayin edilmesi;
4. Savaşın meşru kılınması.

Yemen'de yaygın olan üçüncü geleneksel şiir türü ise *Balah'*tır. Anında üretiliyor olması, 'dinleyeci kitle'nın *balah*'ı bizzat görmesine sebep oluyor.[134] Dolayısıyla, şairin mısra üzerinde fazla düşünme gibi bir zamanı olmadığını vurgulamakta fayda vardır. Yani, net ve sarih bir şekilde hedeflendiği mesajı vermenin zor olduğu barizdir. Bu nedenle, Ansaru-Allah'ın resmi veya gayr-iresmi hesaplarında *balah'a* çok nadir rastlanılmaktadır.

Farklı internet sitelerinde ve sosyal medya hesaplarında Ansaru-Allah tarafından yayınlanan *zamil*ler, şiirler ve nasheedler genellikle altyazılar ile donatılmaktadır. Zamiller, bazen fasih Arapça bazen de diğer bir lehçe ile söylenmektedir. Genellikle, 'Ansaru-Allah'ın *zamil*leri, fasih Arap dilinde olmalarına rağmen, hem çok hızlı hem de Yemen telaffuzu ile icra edilmektedir. Böylece altyazılar sayesinde, yemen arapçasının fonetik sistemini bilmeyenler için de *zamiller* anlaşılır olmaktadır. İlgimizi çeken ikinci özellik de, bazı altyazıların harekeler ile donatılmasıdır.[135] Böyle olması da şiirlere 'dini değer' ve 'kutsallık' kattığını gösterir.

Ansaru-Allah'ın farklı sanat türlerini kullanması, bu harekete her açıdan avantaj sağlıyor. Mesela, bazı sanat türleri, bu hareketin askeri ve savaşçı olmayan yönünü deşifre ediyor. Örneğin, Ansaru-Allah 'İslam Müziği' olarak bilenen *nasheed'larda* kendi dini mesajini verebiliyor. *Nasheed* ve türkü (şarkı) arasında olan,

[134] Caton C. Steven "Peaks of Yemen I Summon": Poetry as Cultural Practice in a North Yemeni Tribe. University of California Press, 1990. p.79

[135] Harekeler, sesli harfleri işaretlemektir. Genellikle, sadece dini metinlerde yazılır.

körfez sanat türü *'shaylah'* da 'Ansaru-Allah' tarafından kullanılmaktadır. Maalesef, elimizde *shaylah* hakkında yeterince akademik çalışmalar bulunmamaktadır. Bu sebeple, bu sanat türü hakkında elde ettiğimiz bilgileri saha çalışmalarımız sayesinde biriktirdik. *Shaylah*'da bir kişi kaside yazar, diğer bir kişi de onu icra eder. Önceleri, shaylah icrası sırasında müzik aletleri kullanılmazdı. Daha sonraları *ṭabl* (davul türü) ve *daff* (tef türü) kullanılmaya başlanmıştır. Bunun sebebi ise, müslümanların bir kesiminin müzik aletlerini haram olarak görmesidir (*ṭabl* ve *daff* hariç). Bu nedenle, 'enstrümansız' icra edilen *shaylah,* her iki kesime de hitap etmektedir.

Yukarıda incelediğimiz *zamil,* daha çok cephelerde, savaş esnasında tercih edilir. Bu, *zamilin* savaşa ait şarkı türü olarak algılanmasına sebep olmuştur. *Shaylah* hakkında bu yargılar olmadığı için, o, nötr bir yere sahiptir. Bu yüzden, 'Ansaru-Allah'ın kendi ideolojisini yaymak için, saf duygularla hareket eden *shaylah'*ı da kullandığını vurgulamamız gerekir.

Hizbullah temsilcisi olan Sayyid İbrahim al-Mussawi'nin söylediği gibi 'Sanat, insanlığın en yüce başarılarından biridir, çünkü o, insanları Allah'a daha çok yakınlaştırır.'[136] Müzik ve şiirlerin, farklı İslami toplumsal hareketler tarafından, hem ideolojik eğitim verebilmek hem de mücadeleye cezbedebilmek için kullanıldığını görüyoruz. Dolayısıyla, sanat, toplumsal kimlik oluşumunun en önemli unsurlarından biridir. Sanata iki farklı açıdan baktığımız zaman, o, hem liderlerin siyasi mesajlarını iletmek hem de toplumun kendi önderini takdir etmesine imkan sağlamış oluyor.[137] Böylece, sanat, propagandanın sütunu görevi görmüş oluyor.

Şunu belirtmemiz gerekir ki, toplumsal hareketlerde propagandanın asıl amacı, yeni eleman devşirmektir. Günümüzdeki toplumsal hareketlerin bu konuda başarılı olabilmeleri için iki aşamadan geçmeleri gerekir:

1. İnternet (pazarlama aşaması): Hareket hakkında farkındalık ve ilgi yaratır.

[136] Carin Berg 'The Soundtrack of Politics. A case study of Anashid in Hamas and Hizbullah'. PhD dis., ISBN – 978-91-629-0170-7 (PDF) p.3
[137] a.g.e. s.18

2. Şahsi buluşma (ideolojinin satış aşaması): Potansiyel üyeleri harekete geçirmek için ikna eder. [138]

'Ansaru-Allah' hareketine gelince, dijital ve fiziksel alanlar arasında çok bariz bir ayrım olmadığını vurgulamakta fayda vardır. Yukarıda incelediğimiz farklı zamiller, kasideler ve shaylahlar, verdiği mesajlar sayesinde 'Ansaru Allah' hareketinin eleman devşirme konusunda ne kadar başarılı olduğunu bize göstermektedir. Fakat, bu geleneksel sanat türleri sadece İnternet ortamında paylaşılmamakta; dini bayramlarda, matem günlerinde ve cephelerde (askeri ruhu güçlendirmek için) icra edilmektedir. Bu propaganda faaliyetleri, sadece geleneksel sanat türleriyle yetinmiyor, aynı zamanda, 'Ansaru-Allah' hareketinin önderi sayılan Abdülmalik al-Husi'nin dini vaazlar vermesi ve bölgede olan farklı olayları yorumlamasıyla insanları kendi etrafında toplamasına zemin hazırlıyor.

Böylece, 'Ansaru Allah', fiziksel temasın yanı sıra, Ortadoğu'da dijital (İnternet) alanı da denetim altında tutmayı başarabilmişlerdir.

3.4. Eleman Devşirme Aracı Olarak: Halaqah

Çalışmamızın önceki kısmında ele aldığımız konudan hareketle, ikinci araştırma sorumuz çıkıyor: 'Dijital dünyanın dışında, 'Ansaru Allah' yeni azaları nasıl kazanabiliyor? Bu mevzuyu daha iyi anlayabilmemiz için yemenliler ile mülakat yapmaya ihtiyaç duyduk.

Toplumsal ağlar, sosyal hareketin birliğini ve azalar arasında iletişimi sağlayan, aynı zamanda, yeni elemanları devşirmek için önemli rol oynayan bir araçtır. [139] Sosyal ağlar 'müşterek anlam' yaratılmasında ve aynı değerlerin paylaşılmasında önemli rol oynar. Sosyal ağlar üç aşamada karşımıza çıkar:

- sosyalleşme ve kimliğin inşası;
- potansiyel katılımcıların örgüte bağlanması;

[138] Aaron, David, 'In their own words : voices of Jihad' ISBN 978-0-8330-4402-0 (pbk. : alk. paper). RAND – 2008. S.261.

[139] Wiktorowicz, Quintan 'Islamic Activism: A Social Movement Theory Approach' ISBN-13: 978-0253216212. S. 164-184.

- insanların harekete katılma kararı.[140]

Aktörlerin bir vücut olarak hareket etmeleri için 'kolektif kimliğe' sahip olması gerekir. İtalyan Sosyolog Alberto Melluci'ye göre 'kolektif kimlik', bir araya gelen sosyal aktörlerin, belirli sınırlar içerisinde hareket etmelerini sağlamaktadır.[141] Melluci, 'kolektif kimliğin' ilkel olmadığını, inşa edilen bir fenomen olduğunu söylemektedir.[142]

'Ansaru-Allah' hareketine gelince, gayr-i resmi sosyal ağların, kolektif kimliğin inşasında ve eleman devşirme konusunda ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz. Ansaru-Allah gibi islami toplumsal hareketlerin esası, *'da'wah'*tır (dini vaaz). Da'wah çalışmaları, *halaqat* olarak bilinen, din öğrenme kulüpleri tarafından düzenlenir. 'Ansaru-Allah' da bu faaliyetleri üniversite öğrencileri arasında yürütmektedir. Buluşma yaptığımız kişi, Sanaa Üniversitesinde öğrenciyken, 'Ansaru-Allah'ın, birçok kişiyi dini sohbetlere davet ettiğini söylüyor: *'Tabi, açıkça 'Ansaru-Allah' cemaatından olduklarını söylemiyorlardı. Gençler, sürekli onların halaqatlarına katıldıktan sonra bu 'halaqat'ların 'Ansaru-Allah' tarafından düzenlendiğini öğreniyorlardı'.* (**Taiz.K27)** Muhatap olduğumuz diğer bir kişi: *'Yemen'de gençler arasında faaliyetleri ve dini halaqatları sürdüren en güçlü örgüt, Husilerdir'* açıklamasında bulunuyor. **(Taiz.E22)**

Halaqat, gayr-i resmi faaliyet olduğu için, genellikle, katılımcıların evlerinde yer almaktadır. Bu da, insanlara 'arkadaşlık', 'samimiyet', 'dayanışma' ve aynı zamanda faydalı zaman geçirme hissi vermektedir. Farklı islami toplumsal hareketlere mensup olan insanlar, 'halaqat'ını aşağı yukarı aynı şekilde tanımlıyor: *Halaqat, en az dört ve en fazla 40-45 kişiden ibarettir. Bazı halaqatlar herkese açık, bazıları ise davetsiz misafirlere kapalıdır. Sohbet için her zaman farklı bir konu seçilmektedir.*

'Ansaru-Allah'ın halaqat faaliyetleri, yeni eleman devşirmek için, a priori olarak en başarılı eylemdir. Dini sohbetlere katılanlar zaten dindardır, İslam'a ilgi duyarlar ve İslam'ın islamcı yorumlanmasına aşinadırlar. Yani, mobilizasyon için

---

[140] Diani M. McAdam Doug 'Social MObements and Networks' Oxford University Press, 2003. New York- 41-43s.

[141] Melucci Alberto 'Challenging'codes: collective action in the information age' İSBN 0521 570514, 1996. (digital printing 2003). S.72

[142] Flesher Cristina Fominaya 'Collective İdentity in Social Movements: Central Concepts and Debates', Sociology Compass 4/6 (2010): 393–404, 10.1111/j.1751-9020.2010.00287.x ,s.394

hazırlardır.[143] Böylece, toplumsal kimlik yaratılması ve sonrasında harekete geçirebilmesi için 'halaqat', mühim bir toplumsal ağ olarak karşımıza çıkar.

3.5. 'Kültürel ve Dini Merkezleri'

'Ansaru-Allah' yalnızca halaqat ile kendi ideolojisini yaymıyordu. Aynı zamanda Dār al-zahrā' , al-Nahrayn, al-Hādī, Dār Aḥbāb Ahl al-Bayt gibi kültürel ve ilmi merkezlerde de etkinlikler düzenliyordu.

Sanaa'daki *'Badr'* merkezi, yaklaşık 1500 öğrenciye eğitim veren *Dār al-'ulūm al-'aliyā* müessesesi*,* Aden'deki '*al-madrasah al-ja'afariyyah'* okulu, İran'ın desteğiyle Yemen'de kurulmuşlardır.[144] Bu konuyu daha iyi anlayabilmemiz için bu müesseselerin resmi sitelerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Mesela, mülakat yaptığımız kişi, savaştan önce 'Badr*'* adlı kültür merkezini şöyle vasfediyor: *'Savaştan önce Sana'daki 'Badr' merkezinde dini sohbetler düzenleniyordu. Merkezin kurucusu, Al-Martaḍā İbn Zeyd al-Maḥaṭwari idi. Merkez, tüm Yemenliler için Zeydi mezhebini temsil ediyordu. ('Husiler' dahil).* **(Sana.E27)**.

'Badr' merkezinin kurucusu Al-Martaḍā İbn Zeyd al-Maḥaṭwari ünlü bir zeydi alimdir. Kendisi, İranlı Muḥammad Ḥuseyyin al-Jalālī'nin ve Iraklı Abī al-Qasim'in öğrencisiydi. al-Maḥaṭwari, günümüz On İki İmam Şiiliği ve Zeydiliği arasında dini siyaset açısından çok fark olmadığını söylüyordu. Yemen öğrencilerinin din eğitimi için İran'a gitmelerini desteklemekteydi. al-Maḥaṭwari, İran'dan din eğitimi konusunda maddi ve manevi yardım talep ediyordu.[145]

al-Maḥaṭwari, 17 kasım 2014 tarihinde Facebook'ta yayınladığı gönderide, Abdül Malik Husi ve 'Ansaru-Allah'ı desteklediğini; yurtdışında olduğundan dolayı, Abdül Malik Badruddin Al-Husi'yi ve 'Ansaru-Allah' kahramanlarını tebrik etmede geciktiğini söylüyor. Şehit ailelerine ve gazilere, saygı ve şükranları sunarak bu

---

[143] Wiktorowicz, Quintan 'Islamic Activism: A Social Movement Theory Approach' ISBN-13: 978-0253216212. S.170

[144] Mohammed Hassan al-Qadi "al-dawr al-īrāni fī al-yaman" Arabian Gulf Centre for Iranian Studies s.48 https://rasanah-iiis.org/wp-content/uploads/2017/11/اليمن-في-الإيراني-الدور.pdf (erişim tarihi: 04.04.2018)

[145] Al-Martaḍā al-Maḥaṭwari...al-marji' al-dīni li-al- yamaniyyin http://www.islamist-movements.com/26581 (erişim tarihi: 12.01.2019)

harekete olan sempatisini dile getiriyor.[146] Gördüğümüz gibi 'Ansaru-Allah', İran'ın desteğiyle, hem açıktan (kültür merkezleri sayesinde) hem de gizliden; daha doğrusu gayr-i resmi bir şekilde (halaqah) 'da'wah' faaliyetini sürdürüyordu.

3.6. Ansaru-Allah'ın Çocuk Devşirme Politikası

Sosyal medya vasıtasıyla konuştuğumuz kişi bugünkü 'halakat' durumunu şu şekilde ifade ediyor: *Savaştan önce Husiler, din eğitimini bahane ederek 'halakat' kuruyorlarmış. Ve böylece kendi ideolojisini öğretiyorlarmış. Fakat bugün bunu yapmalarına gerek yok. 15 yaşındaki çocuklara, hatta daha küçüklere, para vaat ederek onları cezbediyorlar.* **(Hacce.E)**

Yemen'de hem devlet hem de 'Ansaru-Allah' tarafından, çocukların savaşa cezbedilmesi, uluslararası çocuk hakları örgütlerini rahatsız eden sorunlardan biridir. İstatistiklere göre, 'Ansaru-Allah' ordusunun 50%den fazlasını çocuklar oluşturmaktadır.[147] 'Ansaru-Allah'ın, aç, yoksul ve kin besleyen çocukları devşirmek için zorlanmadığını vurgulamakta fayda vardır. İlk olarak, maddi yardım ve beslenme vaat ederek çocukları cezbediyor; bu vaatlere inanan çocuklar da, kendi çevresindeki çocukları savaşmaya ikna ediyorlardı. Düşük benlik saygısı, hayattan memnuniyetsizlik, yalnızlık hissi, psikolojik sıkıntılar çocukların agresif eylemlere yatkın olmalarına yol açmaktadır. İkinci olarak 'Ansaru-Allah', çocuklara yönelik yapılan propaganda da dahi bunun bir 'cihat' olduğunu; bu cihadın Amerika, İsrail ve DAEŞ'e karşı yapıldığını söylemektedir.[148]

Dikkatimizi çeken diğer bir konu da, 'Ansaru-Allah'ın Yemen eğitim sistemine müdahale etmesidir. 'Ansaru-Allah'ın, okul müfredatını kendi ideolojik ve politik fikirleriyle doldurduğuna şahit oluyoruz.[149] Mesela, ders kitaplarından ikinci Raşid Halife olarak bilinen Ömer bin Hattab hakkındaki bilgileri kaldırarak onun yerine, *'Ehl-*

---

[146] https://www.facebook.com/Dr.Almortadah/posts//384986561654846/ (erişim tarihi: 18.10.2018.)

[147] Seyaj Organisation for Childhood Protection, Summary Report of Situation of Children in Armed Conflict: Sa'dah War and Harf Sofian North Yemen, December 2009, page 6.

[148] https://www.youtube.com/watch?v=hRml1IVFkUk (erişim tarihi 20.10.2018); https://www.youtube.com/watch?v=wangTF7Q1k8&t=109s (erişim tarihi 10.07.2018)

[149] 'Al-'Ayn al-İkhbārriyyah' al-ḥūthi yaṭba' al-kutub al-madrasiyyah al-muḥarrafah bimaṭabi'a 'askariyyah https://al-ain.com/article/huthi-books-military-schools-schools (erişim tarihi 15.10.2018)

i Beyt'e[150] ait bilgiler yerleştirilmiştir.[151] Sosyal İşler Bakanlığı'nın istatistiklerine göre, 2017'de Husiler tarafından 11 000 adet kitap bastırılmıştır.[152] Kitapların içeriklerine baktığımız zaman, sadece 'Şii akide' propagandası değil, aynı zamanda kendi siyasi ideolojisini de yaymaya çalışmışlardır. Mesela, 1.sınıf 'Okuma - Yazma' kitabında 'En büyük şeytan: Amerika' adlı bir metin bulunmaktadır:

Amerika, müslümanların düşmanıdır, müslümanları imha etmek istiyor. İslam'a karşı savaşıyor. Tüm dünyaya hakim olmak istiyor... Dünyadaki tüm zulümlerin kökü, Amerika'dır. Milyonlarca Müslümanları öldürmüş, Afganistan ve Irak'ı işgal etmiş. Şu an Yemen'i işgal etmeyi hedefliyor. Bizim milletimizi ve ümmetimizi işgal etmek ve öldürmek için, şu an kendi filosunu ve askeri gemilerini bizim denizimize çekiyor...Allah için cihat etmeliyiz, Amerika'nın kendi planını gerçekleştirmesine izin vermemeliyiz...

Sonra, egzersiz olarak, öğrencilere metin ile alakalı sorular verilmektedir. Örneğin,

1. *Müslümanların düşmanı kim?*
2. *Amerika, Müslümanları imha etmek istiyor mu?*
3. *Dünyadaki tüm zulümlerin kökü ne?*[153]

Bu kısa zaman zarfında tüm kitapları değiştirmenin zorluğundan dolayı, Husiler, kitapların bir kısmını 'ıslah' etme yoluna gitmişlerdi: Hz. Aişe hakkında bilgiler siliniyor, ayet ve hadisler tahrif ediliyordu.[154]

Böylece, 'Ansaru-Allah'ın ideolojik propagandası ile çocukları, savaşa nasıl kolaylıkla cezbettiğini bariz bir şekilde görüyoruz.

---

[150] 'Ehl-i Beyt' – Hz.Muhammedi'in sülalesi demektir.

[151] al-ḥūthi yu'addil al-manahaj al-dirasiyyah wa-ḥizb ṣāliḥi yutawa'id bi al-infiṣāl https://www.dailysabah.com/arabic/arab- world/2017/07/12/houthis-are-changing-the-school-methods (erişim tarihi 18.10.2018)

[152] Mīlīshīyāt al-ḥūthi al-muwāliyah li-īrān taṭba' 11 alf kitāb ṭaifiy tadmur 1700 madrasah https://s.thebaghdadpost.com/ar/57674 (erişim tarihi 18.10.2018)

[153] al-kashf 'an manāhij khāṣṣah bi al-ḥūthiyyīn tad'u lqitāl amrīkā...tuṭba' fī maṭābi' ṣaḥīfah al-thawrah al-rasmiyyah https://yemen-press.com/news20901.html (erişim tarihi: 20.10.2018)

[154] ittihāmāt al-yūnīsīf bida'am manāhij al-ḥūthiyyīn al-ṭā'ifiyyah https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2017/4/7 (erişim tarihi: 07.05.2018)

3.7. ‘Ansaru-Allah’ın Toplumsal Hafıza Siyaseti

Yukarıda vurguladığımız gibi, sosyal harekette bir vücut olabilmek için kolektif kimliğin olması şarttır. Hafıza, kimliğin ve sosyalleşmenin ana unsurudur.[155] Hafıza, geçmişimiz ve geleceğimiz arasında bağ kuran bir köprüdür. İslam tarihinde de hafıza önemli bir rol oynamaktadır. Mesela, geçmişe dayanarak ‘ümmetçilik’ hissi yaratan; toplumsal hafızanın en basit ve bariz örneği Hac eylemidir.

Şii kimliğini oluşturan ve onları sünnilerden ayıran unsurlardan biri, hafızadır. Yani, Gadir-i Hum Günü’nün kutlanması, Aşure ve Kerbela olaylarına önem verilmesi, Necef’teki Hz. Ali, İmam Hüseyin ve İmam Ali Rıza Türbelerinin haccedilmesi, şii kimliğini şekillendiren eylemlerdendir.

Zeydilere gelince, birinci bölümünde bahsettiğimiz gibi, onlar Sünnilere oldukça yakınlardır. Mesela, evvelce Gadir-i Hum kutlanmaları yoktu ve Zeydi alimlerin türbelerinin kutsallaşmasına rastlanmamıştı. Gadir-i Hum, Aşure gibi Şii özel günlerinin ve isnaaşeriyye imamlarının kutsanması, Zeydilere İran’ın desteğiyle aşılanmıştı.

İran, ‘Zeydi Hafıza’yı inşa edebilmek ve diğer şiiler ile arasında güçlü bir bağ kurabilmek için sembollere ihtiyaç duymuştur. Örneğin, Ali Humeyni’nin emri ile 12. yüzyılda yaşayan *al-Naṣr li-Ḥaqq* zeydi imamının anıtkabri restore edilmişti. Bu anıt-gömüt İran’ın kuzeyinde Mazenderan ilinde bulunmaktadır. 2014’ün Ekim ayında, Yemen’den onlarca din adamı bu anıt mezarı ziyaret için davet edilmişti.[156] Bu sembolik jest, Zeydiler ile İran Şiileri arasında olan ilişkiyi güçlendirmiştir. Kısacası İran, Zeydiler ve Şiiler arasında olan bu uçurumu, dilediği şekilde doldurmuştur.

Toplumsal hareketin belkemiğinin, tarih ve gelenek olduğunu söyleyebiliriz. İran’ın desteğiyle vücut bulan, ‘Ansaru Allah’ hareketi de, insanlara birlik hissi verebilmek ve onları devşirebilmek için bu imgesel eylemlere başvurmuştur. Ansaru-Allah’ın, Gadir-i Hum Günü’nü Yemen toplumunda kutlamasıyla ihya ettiğini görüyoruz. Genel olarak, arapça kaynaklara başvurduğumuz zaman, Yemen’de

[155] Karaarslan Faruk, 'Modern Dünyada Toplumsal Hafıza ve Dönüşümü', doktora tezi- Konya, 2014.s.15

[156] Mohammed Hassan al-Qadi "al-dawr al-īrāni fī al-yaman" Arabian Gulf Centre for Iranian Studies s.49 https://rasanah-iiis.org/wp-content/uploads/2017/11/اليمن-في-الإيراني-الدور.pdf (erişim tarihi: 04.04.2018)

‘Ansaru-Allah’ ortaya çıkmadan önce bu özel gün kutlanmıyordu. Kutlamaların devlet kanalıyla resmiyet arz etmemesine rağmen, mülakat yaptığımız kişiler, gayr-i resmi bir şekilde (ailelerde, mahallelerde, komşular arası) Gadir Günü kutlamasının Zeydilerde var olduğunu vurgulamaktadır. Mesela, sohbet ettiğimiz kişi, Gadir Günü kutlamasını şu şekilde anlatmaktadır: *‘Çocukken, bize Gadir Günü’nün ne olduğunu anlatıyorlardı, şeker veriyorlardı. Yetişkinler bu konuyla alakalı sohbetler ve dersler düzenliyorlardı’**(Hacce.E24***) Mülakat yaptığımız diğer bir kişi, Yaşadığı bölgede bu günün kutlanmadığını söylüyor. *‘Husiler gelmeden önce ne Gadir ne de Aşure Günü Yemen’de yoktu. Belki de gizli kutluyorlardı. Bunu bilmiyorum. Ama şu an, onlar (Husiler) insanlara bu günlerin kutlanılması veya anılmasını mecbur kılıyorlardı’* ***(*Taiz.E47*)***. Bu verdiğimiz iki örnek üzerine Gadir ve Aşure günleri, Yemen’de resmi bir şekilde anılmamasına rağmen, bu günlerin gizli ve marjinal kaldığını göstermektedir. Dolaysıyla, Zeydiler için Gadir, Aşure gibi günlerin çok da garip karşılanmadığını söyleyebiliriz.

‘Ansaru-Allah’ın resmi sitelerinde, Gadir Bayramı’nın hem fıkıh hem de tarih açısından meşru olduğunu söyleyen birçok makale mevcuttur. Mesela, Ḥamūd ‘Abd allah al-Ahnūmī’nin yazısını[157] özetleyecek olursak, Gadir Günü’nün kutlanması Büveyhiler’den[158] de öncesine dayanıyordu. Yazar, Gadir Bayramı’nın resmi olarak kutlanmasını sağlayan kişinin Abbasi halifesi olduğunu söylemektedir. Bu tez ile al-Ahnūmī’, Gadir Günü’nün mezhepsel bir bayram olmadığının altını çiziyor. Ortaya atılan bu tezleri savunmak için yazar, miladi 916-917 yıllarında vefat eden Zeydi imamı *Al-Naṣr* bin ‘Alī al-Aṭrūsh’un, Zilhiccenin 18. günü (Gadir Günü) oruç tuttuğunu en bariz örnek olarak göstermektedir. Yazar, Yemen toplumunda bu bayramın kutlanmasının 11. asırdan önce de var olduğunu söylemektedir. Böylece, ‘Ansaru-Allah’ bu tür makaleleriyle, Yemen halkına bu bayramın kutlanmasının çok derin bir tarihi geleneğe dayandığını ispatlamaktadır. Fıkıh tabanına gelince, bu günün Peygamber (s.a.s.) tarafından ilan edildiği söylenmektedir. Bu velayet ilanını, ‘Ansaru Allah’: *‘Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır’* hadisine dayandırmaktadır.

[157] Ḥamūd ‘abd allah al-ahnūmī ‘Mashrū‘iyyah ‘id al-ghadīr al-faqihiyyah wa al-t*ā*rīkhiyyah’ http://www.ansarollah.com/archives/184290 (erişim tarihi:18.10.2018)

[158] İran ve İrak'ta hakimiyet sağlayan şii bir hanedandır.

Sünniler, bu hadisi farklı yorumlarlar. Şöyle ki, hadiste geçen 'vali' kelimesinin halife anlamına gelmediğini, 'veli' (dost) manasında olduğunu söylerler.[159]

Şiiler ise, Mevla/vali kelimelerinin halife anlamına geldiğini addederler. Tüm dini makale ve vaazlarda bu hadis esas alınmıştır. Şii literatürde, Hz. Peygamber'in bu hadis ile siyasi yön belirttiği vurgulanmıştır. Böylece, eğer müslümanlar, Peygamber'e inanıyorlarsa, onun söylediklerini yapacaklardır. Peygamber, Ali için 'müminlerin mevlası' olduğunu söylediyse, ümmetin bunu kabul etmesi gerekir. Sonuç olarak, 'Ansaru-Allah' bu mantığı ile Gadir Günü'nü ve Ahl Beyt'in imamete olan hakkını meşrulaştırmış oluyor.

'Ansaru-Allah', Gadir Günü'nün yalnızca tarih açısından önemli olmadığını, aynı zamanda güncel sorunları çözebilmek için de ehemmiyet arzettiğini, vaazlarında ve makalelerinde sürekli vurgulamaktadır. Mesela, Yahya Qāsim Abū 'Awāḍah makalesinde şu çağrıyı yapmaktadır:

Amerika, senin ülkeni işgal edecek, senin servetini yağmalayacak, senin toprağını çepelleyecek! Bizim milletimiz bunu mu istiyor? Bu durum, bizi Gadir Günü'nde olan 'vilayet kültürüne' döndürüyor. Biz kendi hallimizi ıslah edeceğiz. Yahut ümmetimiz rezilliği, mahcubiyeti; Amerika ve İsraillilerin ümmeti ayaklar altına alarak her geçen gün daha da ezmesini mi bekleyecek...[160]

'Ansaru-Allah' hareketinin ideolojik önderi olan Hüseyin Badr al-Dīn al-Ḥūthī, 'Ḥadīth al-wilāyah' adlı çalışmasında; Şiilerin, '*Vilayet*' ve '*Ali'* konusunu, 'Vilayet Hadisi, 'Şiilik', 'Din' ve 'Sorumluluk' kavramlarını çok iyi anladıklarını vurgulamaktadır. İslam Ümmeti'nin, Amerika ve İsrail'e karşı durabilmesi için, farz olan 'vilayet'e başvurması, Ümmetin başında duranların, 'Vilayet Hadisi'ni 've 'Kur'an-ı Kerim' konularını aydınlatmasının onların üzerine bir vecibe olduğunu dile getirmektedir.[161]

---

[159] Habibi P, Jadidi N, Pirmoradian M. Relationship between the Event of Ghadir and Tribal-political System of Hejaz. Int J Sci Stud 2017;5(4):380-388

[160] Yahya Qāsim Abū 'Awāḍah 'li mādhā naḥiya yawm al-ghadīr' http://www.ansarollah.com/archives/110231 (erişim tarihi: 8.12.2018)

[161] Ḥusayin Badr al-Dīn al-Ḥūthī 'Ḥadīth al-wilāyah' Yemen, Sa'adah. 21.12.2002. http://www.ansarollah.com/wp-content/uploads/2017/02/الغدير-عيد--الولاية-حديث.pdf (erişim tarihi: 07.04.2018)

Her sene ‘Ansaru-Allah’ Gadir Günü vesilesi ile insanlara tebriklerini sunmaktadır. Örneğin 19 Eylül, 2016:

Herkes Yahudi ve Hıristiyanların (Amerika ve İsrail) milletine olan sadakatini ilan etmekte yarışırken; biz, harabe evlerimizin, okullarımızın ve camilerimizin arasındayken, Allah'ın, Peygamber'in ve Mü'minlerin Emiri olan Ali'nin vilayetini ilan ediyoruz... Allah bizi yönetsin, bize galibiyet kazandırsın, bize baskı edenleri çaresiz, yardımsız bıraksın, onları imha etsin. Bizi de onun dinine bağlı kılsın, şehitlerimize rahmet eylesin, yaralananlara şifa versin, ailelerimizi kurtarsın, sonumuzu da cennet etsin.[162]

Gördüğümüz gibi, ‘Ansaru-Allah’ın yazar ve önderleri, tüm sorunların çözümünün var olduğunu söylemektedir. Çünkü; Hz.Peygamber insanlara halifenin kim olacağını söylemeden bu dünyadan ayrılmamıştır. ‘Ansaru-Allah’a göre, ‘Vilayet Hadisi’ ve Gadir Günü ümmete yön veren ve sorunlara çare bulan bir gün olduğundan çok önemlidir.

Gadir Günü ile alakalı incelediğimiz vaaz ve makaleler, bu bayramın dini ve siyasi boyutunu anlatmaktadır. Gadir Günü'nün kutlama törenine gelince, genellikle insanlar imsaktan önce toplanıp, *Saada*'da bulunan ‘Al-makhrūq’ dağına giderler, Hz. Peygamberi ve Hz. Ali'yi öven *kasideler* okur ve silah atarlar. Tabii ki Husiler, dini vaazları irad etmek için, bu kutlamayı bir fırsat olarak görüyorlardı.[163]

‘Aşure’ gününe gelince, Hüseyin Badr al-Dīn al-Ḥūthī, ‘Durūs min waḥy ‘āshūrā’’[164] adlı çalışmasında şu konuları ele almaktadır:

1. Ḥuseyin al-Ḥūthī vaazında **Şii perspektiften Kerbela olayını anlatmaktadır**.

[162] Anṣār Allah yuhanni al-ummah al-islāmiyyah bi ḥulūl yawm al-wilāyah http://www.ansarollah.com/archives/51873 (erişim tarihi: 10.10.2018)

[163] Nāyif bin Sa‘īd Nāyif al – Dūsriy ‘al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah’, Dār al- ṣaḥwah al-‘ālamiyyah li-ṭabā‘ah wa al-nashar, 2010 s. 44

[164] Hüseyin Badr al-Dīn al-Ḥūthī kendi ‘Durūs min waḥy ‘āshūrā’’ Yemen, Sa‘adah. – 23.03.2002. http://www.ansarollah.com/archives/75478 (erişim tarihi: 10.07.2018)

2. **Kerbela olayını dünyadaki tüm olaylara bağlayabileceğini vurgulamaktadır**. Günümüzdeki Arap hükümdarlarını, Muaviye'ye; ümmetin durumunu ise Hasan ve Hüseyin'e benzetmektedir. Huseyin al-Ḥūthī'ye göre, bu benzerliklerden dolayı, tüm sorunların çözümü de Hz. Ali döneminde mevcuttur. Mesela, *Hz.Ali'nin, Muaviye'nin bir dakika bile iktidarda kalmasını kabul etmemesi,* Ḥuseyin al-Ḥūthī'nin ana tezidir. Günümüze kıyas ederek de, aynı şeyin arap hükümdarları için geçerli olduğunu vurgulamaktadır. Zira, ona göre, arap hükümdarları tıpkı Muaviye gibi iktidarı sevmekteler. Bilakis O, vaazında '*İktidarı seven, iktidarda olmamalıdır'* ifadesini devamlı kullanmaktadır. Böylece, **Ḥ**useyin al-Ḥūthī, insanları dolaylı olarak 'khurūj'a davet etmektedir.

3. Huseyin al- Ḥūthī, bu farkındalığı yarattıktan sonra, insanları **harekete geçirmek için çağrıda bulunmaktadır**. Bunu da iki aşamada yaptığını söyleyebiliriz:

a) 'Olumsuz' karakterler ile kıyaslama. Örneğin, Arap toplumunu Yahudiler ile şöyle karşılaştırıyor: *'Ey Ali! Biz Amerika'yı ve bir Amerikalının kendi silahını, bizim göğsümüze çektiğini görmedikçe sana asla inanmayacağız.'* Burada, Huseyin al- Ḥūthī, Bakara süresinin 55. ayetini[165] esas alarak ve onu değiştirerek, Ümmetin Yahudilere benzememe, geçmişten ders alma ve bir an önce harekete geçme gibi mesajlar vermektedir.

b) Hürriyet için gayret etme. Arap devrimlerinin ana söylemi olan 'hürriyet' kelimesi de, Huseyin al- Ḥūthī tarafından kullanılmaktadır. Ona göre Hürriyet, ilk olarak Allah'a ibadet etmektir. İkincil olarak, Amerika ve İsrail'e '*büyük sopaya'* değil, '*kamışa'* bakar gibi bakmaktır. Huseyin al- Ḥūthī burada 'big stick policy' kavramını bir metafor olarak kullanmaktadır: *Hangi sopa, Allah'ın ve cehennemin sopasından daha büyük olabilir ki? Amerika'ya büyük sopaya gibi değil, kamışa bakar gibi bakın.* Burada Vaiz, Amerika'nın büyük, tehlikeli ve güçlü olmadığının; tam aksine zayıf ve küçük olduğunun algısını yaratmaktadır.

Genel olarak, toplumsal hareketlerin diskurunu dil açısından incelediğimiz zaman, metaforik söylemin ne kadar çok kullanıldığını görmekteyiz. Metaforun ne

[165] "Ey Musa! Biz Allah'ı kendi gözümüzle görmedikçe sana asla inanmayacağız" dediğinizde sizi hemen bir yıldırım yakalamıştı da siz de hiçbir şeye gücü yetmez ölü gibi bakıp kalmıştınız. (2:55)

olduğunu daha iyi anlayabilmemiz için, George Lakoff ve Mark Johnson'un çalışmalarına değinmemiz gerekir. George Lakoff ve Mark Johnson, 'Metaphors we live by'[166] adlı çalışmalarında metaforları şu şekilde tanımlamaktadır:

- toplumsal gerçekliği yaratma;
- geçmişe, günlük hayata ve inançlarımıza yeni anlamlar katma;
- gelecek eylemler için rehberlik yapma;

'Ansaru-Allah'ın ana kaynaklarını dil açısından incelediğimiz zaman da, metinleri, farklı metaforlar, kıyaslamalar, çok anlamlı kelimeler, öfemizmler, disfemismler, gösterimsel kelimeler ile süslü olduğunu görüyoruz. Bu süslemeli dil, propaganda için en önemli araçlardan biridir.

Böylece, Vaiz, insanlara hiçbir şeyden korkmama ve hürriyet için harekete geçme çağrısında bulunmaktadır.

'Yemen Devrimi'ni (savaşı) meşrulaştırmak ve kutsallaştırmak amacıyla 'Ansaru-Allah', 2018'de 'Aşure Günü' ve 'Yemen Devrimi Yıl Dönümü'nün aynı güne rastgelmesinin bir tesadüf olmadığını, Allah'ın bir iradesi olduğunu söylemektedir. Kerbela olayı, zaman veya mekan ile sınırlı kalmamış; bu olayın geçmişten günümüze kadar devam ederek başka devrimlere yol açtığının vurgusu yapılmıştır. 'Ansaru-Allah'a göre, Hz. Hüseyin, Yezid'e karşı nasıl ayaklandı ise, Yemenliler de aynı şekilde Amerikan ve Suudi taarruzlara karşı çıkmışlardır. Yine onlara göre, Yemen halkı, Hüseyin'in yolunu takip ederek ve ona bağlı kalarak bu saldırılara karşı mücadele etmek için söz vermişlerdir.[167]

'Ansaru-Allah' taraftarları, Kerbela günü Saada'da 'Muaviye' ismini verdikleri dağı taşlayarak, ona silah açıyorlardı. Bu ve buna benzeyen semboller ve ritüeller sayesinde, 'Ansaru-Allah' üyelerinin ortak kimliği şekillenmiştir.[168]

---

[166] Lakoff G. Metaphors we live by / G.Lakoff, M.Johnson. - University of Chicago Press, 2003. – 242p.

[167] 'āshūrā' thawrah al-taghyīr 'abra al-zamān 'http://www.ansarollah.com/archives/189943' (erişim tarihi: 18.10.2018)

[168] Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy 'al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010 s. 34-35

Böylece, Gadir Bayramı, Peygamberin Doğum Günü ve Aşure Günü örneklerinde gördüğümüz gibi; 'hafıza', 'tarih' ve 'gelenek'in rolünün toplumsal hareketlerde eleman devşirmek ve insanları harekete geçirebilmek için ne kadar mühim olduğuna kanaat getirmiş oluyoruz.

Bölüm Değerlendirmesi

Araştırmamızın üçüncü bölümünde ortaya konulan *'Ansaru-Allah'ın eleman devşirme araç ve yöntemleri* adlı konumuz, bu hareketin hem iç hem de dış yapısını aydınlattığına ümit etmekteyiz.

İlk olarak, kolektif eylemi oluşturan üç ilkeyi ele alırsak (1. adaletsizlik (haksızlık); 2. faaliyet; 3. kimlik)[169], her üç alanda da 'Ansaru-Allah'ın ne kadar başarılı olduğunu görmüş oluruz.

1. Adaletsizlik ve haksızlık. Bu aşamada, 'Ansaru-Allah' mevcut olan durumu yanlış, zayıf ve adaletsiz olarak nitelendiriyor. Ona göre, iktisadi sorunlar (üretimin yok olması, gıda ithali, toprakların ziraat için verimli kullanılmaması vs.), siyasi buhran (siyasi adaletsizlik, yozlaşma vs., hükümdarların Batı'yı takip etme ve onlara hizmet etmesi), dini enkaz (Vehhabiliğin yükselişi gibi) ve sosyal kriz (örn. kadınların batılılaşması) düzeltilmesi lazım gelen alanlardır.

2. Faaliyet basamağına gelince, 'Ansaru-Allah'ın asıl amacı, insanlarda bu durumun değiştirilebilmesi ve ıslah edilebilmesi algısını yaratmaktır. Bu aşamada 'Ansaru-Allah'ın birkaç metot belirlediğini görmekteyiz: İslam'a dönme, Hz. Ali'yi örnek alma, cihat, inkılap vs.

3. Kolektif eylemin ayrılmaz parçası olan *kimliğe* gelince, bu aşamada 'Ansaru-Allah', adaletsizlik durumunda kimin suçlu, kimin sorumlu olduğunu belirtmektedir. Yani, bu aşamada 'BİZ – ONLAR' ayrımı yapılmaktadır. 'BİZ'in kimliğini ve 'ONLAR'ın kimliğini ne oluşturduğunu tayin etmektedir. 'BİZ', kimliğini İslam'ın yeniden yorumlanması (daha doğrusu 'isna-aşeriyye'nin akidesine göre

[169] David S.Meyer, WhittierN., Robnett E. 'Social Movements: İdentity, culture, and the state '- Oxford University Press-2002.-249s.

yorumlanması), geçmişten referans alınması, dini eğitime ve terbiyeye önem verilmesi ve toplumda kadının yerini belirtmesi gibi etkenlerle şekillendirmektedir .'BİZ'in muhtevasını, İslam dinine mensup olma, Arap ve Yemenli olma, Hz. Ali ve Hüseyin'in yolunu takip etme, düşmanları tanıma gibi unsurlar oluşturmaktadır. Bunun ötesinde olanlar, düşmandır.

'Ansaru-Allah'a göre, Amerika, İsrail, Vehhabilik vs. 'ONLAR' kimliğini oluşturmaktadır. Hüsseyin al- Ḥūthī 'Man naḥnu wa man hum'[170] ('Biz kimiz ve Onlar kim?') adlı vaazında 'ONLAR' ve 'BİZ' arasındaki en büyük farkın, 'Onlar' olarak adlandırılan güruhun kendilerini bildiklerini söylemiştir. Hüsseyin al- Ḥūthī'ye göre 'ONLAR', Siyonistlerdir, zira Kur'an'da düşman ve kıskanç olarak bahsedilmişlerdir. Böylece 'ONLAR'ın hedefleri, onların terbiyesini gören, onlara hizmet eden ve kim olduğunu bilmeyen ümmeti yetiştirmektir. Hüsseyin al- Ḥūthī, tüm iktisadi buhranlarda 'ONLAR'ı suçlamaktadır. Bu iddiaların delilsiz olmadığını kanıtlamak için, Yemen'de ziraat sektöründe zayıflığın ve geri kalmışlığın nedeninin dağlık arazi değil; asıl nedenin 'ONLAR' olduğunu vurgulamaktadır. Vaiz, Yemen'de ziraatin gelişmesinin 'ONLAR'ın menfaatine olmadığını öne sürmektedir. Böylelikle Hüseyin al- Ḥūthī, dini tabana dayanarak ve güncel-somut meseleleri örnek vererek 'ONLAR' kimliğini oluşturmaktadır.

'Ansaru-Allah' eleman devşirmek ve kolektif eylemi sağlayabilmek için hem dijital hem fiziksel dünyada faaliyet sürmektedir.

'Ansaru-Allah' kendi resmi sitelerinde[171], kanallarında ve Youtube, Twitter gibi sosyal platformlarda kendi ideolojisini şöyle yaymaktadır:

- Cuma günü ve dini bayramlarda verilen hutbelerin kaydı hem sesli hem de basılı bir şekilde paylaşılmaktadır. Dolayısıyla, dini ve siyasi zemin bu vaazlar ve makaleler sayesinde vücuda gelir.
- İnternet ortamında paylaşılan geleneksel sanat türleri (*kaside, zamil, shaylah, nasheed*), Yemenlilere yakın gelmekte ve anlaşılan dilde hitap

[170] Hüsseyin al- Ḥūthī 'Man naḥnu wa man hum' Yemen, Sa'adah. 20.08.2010 – 8s. http://www.ansarollah.com/archives/75760 (erişim tarihi: 10.11.2018)
[171] https://www.almasirah.net http://www.ansarollah.com

etmektedir. Bu kültürel bağ sayesinde, 'Ansaru-Allah' hem kendi ideolojisini yaymakta hem de istediği 'haber alanı'nı yaratmaktadır. Üstelik bu geleneksel sanat türleri, belagatli dil, hız ve melodi sayesinde, insanların askeri ruhunu güçlendirmekte ve harekete geçme çağrısında bulunmaktadır.

- Farklı haber yayınları sayesinde 'Ansaru-Allah', kendi 'gerçek haber alanı'nı oluşturmaktadır.

Fiziksel dünyaya gelince, 'Ansaru-Allah'ın aslında orada da ne kadar muvaffak olduğunu vurgulamamız lazım:

a) camiler ve kültür merkezlerinin vaaz için kullanılması.
b) Evlerde 'halakah' olarak bilinen gayr-i resmi dini sohbetler ve derslerin düzenlenmesi.
c) Cephede ve farklı merasimlerde zamil, kaside, nasheed, shaylah gibi geleneksel sanat türlerinin eleman devşirme ve kolektif eylemi sağlayabilmek amacıyla kullanılması.
d) 'Gadir' ve 'Aşure' gibi Şii bayramlarının ve matem günlerinin ihyası (veya inşası) - hafıza ve tarih sayesinde- insanların birleşmesinde ve kolektif eyleme geçmelerinde önemli role sahip olması.
e) yayımcılık ve eğitim sektörüne müdahale edip 'Ansaru-Allah' kendi ideolojisini yayması.

'Ansaru-Allah' hareketinde, dijital ve fiziksel ortam arasında katı bir ayrım yapamıyoruz. Zira, bazı faaliyetler direkt dijital ortamda uygulanıyor (haber programları, bazı geleneksel sanat türleri vs.); bazı faaliyetler (vaazlar, zamiller vs.) ise fiziksel ortamdan dijital ortama aktarılarak yaygınlık kazanıyor.

'Ansaru-Allah', eleman devşirebilmek ve kolektif eylemi sağlayabilmek için hem formal hem de informal faaliyetler sürdürmektedir. Bu da, 'Ansaru-Allah' hareketinde hem yatay hem de dikey iletişimin var olduğunu göstermektedir.

Bu bölümde ele aldığımız 'Ansaru-Allah' hareketini incelerken, İran'ın tesirinin ne kadar büyük olduğunu görmekteyiz:

- ‘Ansaru-Allah’ din ulemasının İmam Humeyni’ye devamlı atıf yapması;
- Şii bayramların ve matem günlerin ihyası (bazı kaynaklara göre inşası);
- İran’ın maddi yardımda bulunması (anıt-kabirlerin restorasyonu, eğitim için burs verilmesi vs.)
- ‘Ansaru - Allah’ ideolojisinde ‘isnaaşeriyye’ye göre İslam yorumu. Mesela, Hz. Ömer ve Hz. Ebu Bekir’e yaklaşımları.

Araştırmamızın giriş kısmında ‘Ansaru-Allah’ın ihyacı-zeydi hareket olmadığını, aksine İran’ın desteğiyle vücut bulan bir örgüt olduğu yönündeki iddiamızı, yukarıda belirttiğimiz maddeler sayesinde kanıtlamış oluyoruz.

SONUÇ

Halihazırdaki çalışmamızda Toplumsak Hareketler Teorileri açısından ele aldığımız 'Ansaru-Allah' hareketi konusu, Yemen'in güncel sorunlarını geleceğini anlayabilmemiz için oldukça önemlidir.

Çalışmamızda farklı toplumsal hareketler teorilerin göreli yoksulluk, siyasi olanak, kaynak mobilizasyon ve kültür gibi yaklaşımlarını dikkate almamıza rağmen, görüyoruz ki, mevcut olan teoriler da yeterli değil. Toplumsal hareketler teorileri dış güçlerin etkisini ele almamaktadır. İmran Demir 'Social Movements, Globalization and International Relations' adlı çalışmasında vurguladığı gibi jeopolitik rekabet da ele alınmalıdır, hareketin şekillendirmesi için dış güçlerin etkisi neredeyse hiç sorgulanmamış. Dolayısıyla, toplumsal hareketler Sosyologların alını olmakla birlikte, Uluslararası ilişkiler alanında araştırma yapanların da ilgi alanı olması gerekir.[172] Araştırmamızın çıktıları da bu tezi kanıtlamaktadır. Çalışmamızda gördüğümüz gibi, 'Ansaru-Allah' hareketini ortaya çıkmasını İran'ın maddi ve maddi olmayan desteği bu hareketinin oluşmasını tetiklemektedir. Aynı anda, yerel kültürel öğelerin da mobilizasyonu etkilediğini görmekteyiz. Dolayısıyla, 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasını anlamamız için, bu hareketi sadece bir toplumsal hareketler teorisi ile sınırlaması mümkün olmadığı sonuca varıyoruz.

Üç bölümden oluşan çalışmamız, ilk kısmında 'Ansaru-Allah'ın ortaya çıkma nedenlerini analiz etmektedir. Çalışmamız uluslararası ilişkiler alanında olmamasına rağmen, Suudi Arabistan ve İran arasında olan rekabet, 'Ansaru-Allah' hareketinin ortaya çıkmasını titikleyen unsurlardan biridir. Iran devriminin ihracı, Zeydilere önelik yapılan yatırımları, maddi ve manevi destekleri Husilerin Kuzey Yemen'de aktif olmalarını sağlamıştır.

Aynı anda, Suudi Arabistan'ın Selefiliği yayma siyaseti, Afganistan savaşında al-Qa'idah tarafından askere alınan Yemenlilerin ve iş için Suudi Arabistan'a ve diğer

[172] Demir İmran 'Social Movements, Globalization and Internatıonal Relations' p. 145, 174-175

Körfez ülkelere giden bazı Yemenlilerin Selefiliği benimsemelerine neden olmuştur. Buna rağmen Selefilik ağır bastığını söyleyemiyoruz.

Araştırdığımız kaynakların çoğu, Vahhabilik ve Selefilik Yemen'de çok yaygın olduğunu iddia etmektedir. Oysaki, Quintan Wiktorowicz Selefilik de homojen bir akide olmasını iddia ediyor. Quintan Wiktorowicz'e göre selefilik üçe ayrılır[173]:

- Purist (tasfiyeci)
- Politico (siyasal)
- Jihadi

Yemen'de Selefilik üzerinde araştırma yapan Laurent Bonnefoy, Yemen'in iç savaşından önce Tasfiyeci Selefilik var olduğunu iddia ediyor.[174] Siyasete girmeyen, iktidar için çaba göstermeyen ve sırf dini eğitimini önemseyen Tasfiyeci Selefiler 'Ansaru-Allah' hareketinin oluşumunu titiklemek için yeterli güce sahip değiller. Aksine, 'Ansaru-Allah' kendisi siyasal ve jihadi Selefiliğini titikliğini görmekteyiz.

Dolayısıyla, 'Ansaru-Allah ihyacı-zeydi hareket olmadığını, aksine İran'ın desteğiyle vücut bulan bir örgüt olduğu tezimiz de Iran-Suudi Arabistan arasında rekebetini inceledikten sonra ortaya koyulmuştur.

'Ansaru-Allah' hareketinin yükselişini sırf İran, Irak ve Lübnan'dan gelen yardım titiklemedi, aynı anda Yemen'in iç durumu da bu hareketinin yükselişine müsait bir ortam yaratmış. İç nedenlerini incelerken, biz üç ana unsuru vurgu ediyoruz:

- İktisadi buhran ve yoksulluk.
- Toplumsal yapı: kabileler çatışmaları.
- Siyasi buhran. Ulus –devlet inşasının başarısızlığı ve devletin kabile haline gelmesi.

Dolayısıyla, uygun ortamda ortaya çıkan 'Ansar-Allah' hareketi, kendi faaliyetleri 1980-lerde başladığını görmekteyiz. Iran, Lübnan, Irak şiilerder ve şia

[173] Cavatorta, Francesco and Fabio Merone 'Salafism After the Arab Awakening: Contending with People's Power' Oxford Scholarship Online, 2017 ISBN – 13: 9780190274993 s.7-24
[174] Bonnefoy, Laurent 'Deconstructing Salafism in Yemen' CTC Sentinel, January 2010. Special Issue. S.16-18

kurumlardan gelen maddi ve manevi yardım, Kuzey Yemen'de yaşayan Zeydilerin aktif halene gelmelerini sağlamıştır. Arap yarımadasının en fakir ülkesi olan Yemen, Iran'ın sunduğu eğitimsel, dini, kültürel ve maddi yardıma açıktı. Iran'ın güttüğü 'yumuşak güç' siyaseti, 'Ansaru-Allah'ın kurulmasını sağlamıştır.

İkinci bölümde aldığımız konu 'Ansaru-Allah'ın ideolojisini, yükselişini ve yörüngesini incelemektedir. Araştırmamızın tüm aşamalarında, 'Ansaru-Allah'ın ideolojisinde esnaaşeriye ne kadar ağır bastığını görmekteyiz.

İkinci bölümde 'Ansaru-Allah' harketinin yörüngesine baktığımız zaman, üç ana devir görüyoruz:

1. - 2004 Zeydi eylemcilik dönemi.
2. 2004-2010 Husilerin Yemen hükemeti ile olan 'Altı Saada Savaşı'
3. 2011 - Yemen Devrimi 1992
4. ve ortaya çıkan siyasi olanak veiktidar boşluluğu

'Ansaru-Allah'ın ideolojisi imamet ve fard-al-'ayn çerçevesinde kurulmuştur. 'Ansaru-Allah'a göre, imam Ali-Fatıma soyundan gelen, ijtihad yapabilen, silahını zülme karçı çeken brisi olmalıdır. Insaları harekete geçirebilmek için, 'Ansaru-Allah' jihad kişisel bir sorumluluk olduğunu iddia eder (fard-al-'ayn).

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış mülakatlar sayesinde biz 'Ansaru Allah' hareketinin iç yapısını incelemeye çalışmıştık. Geldiğimiz sonuca göre, 'Ansaru-Allah' homojen bir hareket değildir. Tüm azalar Seyyid olan ve olmayan olarak ikiye bölünür. İlgimizi çeken diğer bir konu ise, Zeydilikte olmayan, ama esnaaşeriyede var olan *'zawwāj al-mut'ah'*nın (geçici nikah) kabul edilmesidir.

'Ansaru-Allah' hareketinin yapısı, er yada geç hareket içi bölüşmelere yol açacağı bizim için hiç bir şüphe bırakmıyor.

Her ne kadar 'Ansaru-Allah' Zeydi ihyaci hareket olarak gösterilse de, aslında bu örgüt sırf dini ideolojisine dayanmayıp, aynı anda siyasi olanaklardan faydalanarak hareket ettiğini görmekteyiz. Bunun en bariz örnekleri, Ali Abdullah Salih ile olan ittifakları, son yıllarda Selefi kurumlarla olan ilişkileridir.

Üçüncü bölümde, uygun iç ve dış ortamda ortaya çıkan, Iran'ın desteğiyle gelişen ve kendi ideolojisini şekillendiren 'Ansaru-Allah' örgütü, kendi fikirlerini nasıl yayabilmiş, toplumsal kimliği yaratabilmiş ve kolektif eylemi sağlamış gibi sorulara cevap verilmiştir.

Bu bölüm, araştırmamızın ana kısmıdır. Bu çalışma tamamen amperik bulgular, saha çalışmalar (mülakatlar), birinci el kaynaklara dayanarak yapılmıştır. Araştırma netecisinde, 'Ansaru-Allah' hareketi geleneksel Yemen kültürünü kullandığını, aynı anda yineden Yemen kültürünü şekillendirdğini görmekteyiz.

'Ansaru-Allah'ın eleman devşirme siyaseti hem kurumsallaşmış hem de kurumsallaşmamış öğelere dayanmaktadır. Bu hareket farklı kültürel, eğitimsel, dini dernekler kurarak kendi ideolojisini yaydığını görmekteyiz. Aynı anda, gayr – i resmi olan *halaqah*' ları da organize ederek, başlıca söz sahibi olmayan, mağdur durumda olan kadınlar arasında faaliyet gerçekleştiriyordu.

Üstelik, 'Ansaru-Allah' sembollere çok önem vermektedir. Bunun en bariz örneklerden biri Gadir Günün ihya edilmesidir. Farklı retüallerle dolu olan kutlamalar, anıt günleri bu hereketinin önemli bir aracıdır.

Yemen toplumunda çok önemli yer alan geleneksel kabilevi sanat türleri de insanları cezbedebilmek için 'Ansaru-Allah' tarafından kullanılır. Araştırmada farklı kaynaklardan biriktirdiğimiz bir çok zamil, kaside, shaykah, balah vb. sanat türleri incelenmiştir. Kabilevi sanat sayesinde 'Ansaru-Allah' harekete geçme, düşmanı tayyin etme gibi mesajları vermektedir. 'Ansaru-Allah' savaşçılarıyla geçerdiğimiz mülakatlar, zamil gibi sanat türleri onlara cephede birlik duygusunu ve hamaset verdiğini söylemektedir.

Dolayısıyla, üçüncü bölümde ele aldığımız konu 'Ansaru-Allah' hareketi ve kültür, gelenek, retüel arasında olan bağ bu hareket için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Kısaca özetlersek, araştırmamızın her aşamasında (ortaya çıkma nedenleri, ideoloji ve yükseleşi, eleman devşirme araçları), 'Ansaru-Allah' hareketine Iran şiiliğin ne kadar büyük etkisi var olduğunu görmekteyiz.

Iran ve Suudi Arabistan'ın Yemen'e olan ilgileri dış güçler tarafından da destek görmektedir. CIA eski direktörü ve Orta Doğu uzmanı Graham Fuller söylediği gibi, ABD'nın dünya hakimiyeti önündeki tek engel Sünni Müslümanlardır. Vahhabilerle çalışıyoruz, Şiileri kullanıyoruz. Sunni iktidarın yıkılması Sünniliğin kalesi olan Türkiye'nın yıkılması ile mümkündür.[175]

İleri araştırmalara gelince, 'Ansaru-Allah' hareketinin diskuru, söylemi, ürettiği kültür dilbilim antropoloji açısından incelenmeyi hedeflenmektedir. Bu çalışma için nicel araştırma tercihimizdir. Bu çalışmamız Python üzerinde yapılmasını planlıyoruz.

[175] Koçak Mehmet 'ABD, İran'ı bahane ederek Ortadoğu'yu işgale mı hazırlanıyor', Yeniakıt, 2019

EKLER

Çalışmada geçen mülakat geçirdiğimiz kişilerin bilgileri:

Taiz.E58

Taiz.K29

Taiz.K28

Sana.E19

Sana. K25

Taiz.K27

Taiz.E22

Sana.E27

Hacce.E24

Taiz.E47

Hacce.E

Mülakat Soruları (Arapça):

1. من أي مدينة أنت؟ كم عمرك ؟ ما مهنتك؟
2. هل لديك معارف بالجوار يدعمون أنصار الله أو ينتمون إليهم؟ صف علاقاتك بهم من جهة وعلاقتك بالحوثي من جهة أخرى إن وجدت؟
3. بين أوساط الشباب؟ أهناك أي حلقات دينية أيضا؟ (أنصار الله)هل هناك أنشطة للحوثيين
4. هل تستمع إلي زامل؟ لماذا؟ ماذا تشعر؟
5. هل كانت احتفالات بعيد الغدير قبل ظهور انصار الله؟ وعاشوراء؟ ماذا فعل المحتفلون؟ الصيام ام ما؟ صف من فضلك من الجهة الشخصية: احتفالات في شارعك، حيك بين اجوارك، بين اصدقائك الخ؟

Mülakat Soruları (Türkçe çeviri):

1. Nerelisiniz? Kaç yaşındasınız? Mesleğiniz ne?

2. Çevrenizde 'Ansaru-Allah' hareketini destekleyen veya bu hareketinin azaları var mı? Onlarla olan ilişkilerinizi anlatınız.

3. Husilerin ('Ansaru-Allah'ın) gençlere yönelik yapılan faaliyetler var mı? Dini halaqah, mesela? Katıldınız mı?

4. Zamil dinliyor/ söylüyor musunuz? Neden?

5. Mahalenizde, yaşadığınız bölgede Aşure, Gadir günü kutlamaları yapılıyor mu? Daha önce yapılır mıydı?

Mülakat esnasında karşılaştığımız zorluklar ve sorunlar:

a) Mülakat esnasında konu dışına çıkmamak, mülakatı rahat ve güvenli bir şekilde geçirebilmek, aynı zaman genel sohbet haline götürmemek;

b) Görüştüğümüz kişilerin araştırmacıya fazlaca kişisel soru sormaları; görüşmeciye karşı şüpheli ve önyargılı olmaları;

c) Görüşmecinin kendi görüşünü belirtmemek, aldığı cevaplara tepki vermemek;

d) Mülakat yapılan kişilerin incelediğimiz hareketi farklı isimlendirmesi: 'Ansaru-Allah', Husiler, Ansaru-Shaytān vb.

e) Mülakatların farklı ortamlarda yapılması: şahsi görüşme, İnternet üzerinde yapılması (What's up, İnstagram), bir mülakatın hem İnternet vasıtasıyla hem de şahsi görüşme esnasında yapılması.

Mülakatı kolaylaştıran unsurlar:

a) Görüşmecinin empati kurabilmesi;

b) Araştırmacının, Mülakat geçirdiği kişilerin kültürel özelliklerini bilmesi;

c) Görüşmecinin farklı Yemen dernekler ile iyi ilişkiler kurabilmesi; Araştırmacının İstanbul'da bulunan *'Mishkah'* adlı yemeni kültür derneğinin üyesi olması katılımcı gözlem yapma fırsatını sundu;

KAYNAKÇA

Birinci El Kaynaklar:

‘An al-‘aqīdah al-jihādiyyah li-anṣār allah http://www.ansarollah.com/archives/146170 (erişim tarihi: 8.03.2019)

Anṣār Allah yuhanni al-ummah al-islāmiyyah bi ḥulūl yawm al-wilāyah http://www.ansarollah.com/archives/51873 (erişim tarihi: 10.10.2018)

‘Āshūrā' thawrah al-taghyīr ‘abra al-zamān ‘http://www.ansarollah.com/archives/189943’ (erişim tarihi: 18.10.2018)

Ḥamūd ‘abd allah al-ahnūmī ‘Mashrū‘iyyah ‘id al-ghadīr al-faqihiyyah wa al-t*ā*rīkhiyyah’ http://www.ansarollah.com/archives/184290 (erişim tarihi:18.10.2018)

Ḥusayin al- Ḥūthī **‘Man naḥnu wa man hum’** Yemen, Sa‘adah. 20.08.2010 – 8s. http://www.ansarollah.com/archives/75760 (erişim tarihi: 10.11.2018)

Ḥusayin Badr al-Dīn al-Ḥūthī **‘Durūs min waḥy ‘āshūrā’’** Yemen, Sa‘adah. – 23.03.2002. http://www.ansarollah.com/archives/75478 (erişim tarihi: 10.07.2018)

Ḥusayin Badr al-Dīn al-Ḥūthī **‘Ḥadīth al-wilāyah’** Yemen, Sa‘adah. 21.12.2002. http://www.ansarollah.com/wp-content/uploads/2017/02/عيد-الغدير-الولاية-حديث.pdf (erişim tarihi: 07.04.2018)

İttifaqiyyah Tayran bayn al- ḥūthiyyin wa Tahran. http://www.alwasatnews.com/news/966547.html (erişim tarihi: 18.10.2018)

Jihād al-difa‘, ḥukmuh, shawāhiduh al-‘amaliyyah http://www.ansarollah.com/archives/139477 (erişim tarihi: 12.10.2018)

Mu‘āhadah jiddah al- *ḥ*ududiyyah beyn al-yaman wa al- sa‘ūdiyyah URL: http://bit. ly/1RpsB91 (erişim tarihi: 12.05.2018)

Mu‘āhadah al – ṭāif beyn al – mamlakah al- yamaniyyah wa beyn al –mamlaka al-‘arabiyyah al-sa‘ūdiyyah. URL: http://www.yemen-nic.info/yemen/history/taif.php (erişim tarihi: 12.05.2018)

Muḥammad Maḥmūd ‘Al-Zubayri Al-imāmah wa khaṭruhā ‘alā waḥdah al-yaman’, Al-jumhūriyyah al-yamaniyyah wizārah al-thaqāfah wa al-siyāhah, Ṣan‘ā – 2004

Wathīqah al- ḥiwār al-waṭani al-shāmil, Ṣan‘ā, 2013-2014

Yahya Qāsim Abū ‘Awāḍah ‘li mādhā naḥiya yawm al-ghadīr’ http://www.ansarollah.com/archives/110231 (erişim tarihi: 8.12.2018)

https://www.alalamtv.net (erişim tarihi: 10.10.2019)

https://www.facebook.com/Dr.Almortadah/posts//384986561654846/ (erişim tarihi: 18.10.2018.)

https://www.almasirah.net

http://www.ansarollah.com

İkinci El Kaynaklar:

Aaron, David **‘In their own words : voices of Jihad’** ISBN 978-0-8330-4402-0 (pbk. : alk. paper). RAND – 2008

‘Abd Allah Khalīfah **‘al-thaqāfah al-sha‘abiyyah li-dirāsāh wa al-buḥūth wa al-nashr al-munaẓẓimah al-dawliyyah lil-fann al-sha‘abi.** Al- Manāmah’.2015. ISSNS: 1985 8299

Adra Najwa (1998): Dance and glance: Visualizing tribal identity in Highland Yemen, **Visual Anthropology**: Published in cooperation with the Commission on Visual Anthropology, 11:1-2, 55-102.

Ahmed Abdullah Hail Al-Awzari Hûsi yönetiminin Yemen'in politik ve yönetimsel sistemine etkisi (2011-2016),Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Barak A. Salmoni, Bryce Loidolt, Madeleine Wells ‘**Regime and Periphery in Northern Yemen The Huthi Phenomenon**’ ISBN 978-0-8330-4933-9 (pbk. : alk. paper) DS247.Y48S236 2010 953.305'3--dc22

Baranov H.K. ‘**Arabsko-Ruskiy Slovar**’ 11 – e izd., stereotip. – M.: Zhivoy Yazik, 2006

Beinin Joel and Frederic Vairel ‘**Social Movements, Mobilization, and Contestation in the Middle East and North Africa’**, Stanford University Press, Stanford, California, 2nd edition. – 2013.

Bonnefoy Laurent ‘Deconstructing Salafism in Yemen’ **CTC Sentinel**, January 2010. Special Issue. S.16-18

Büyükkara Mehmet Ali ‘Çağdaş İslami Akımlar’, **Klasik Yayınları**, İstanbul, 2015. S. 196-199.

Carin Berg ‘The Soundtrack of Politics. A case study of Anashid in Hamas and Hizbullah’. PhD dis., ISBN – 978-91-629-0170-7 (PDF)

Caton, C.Steven **"Peaks of Yemen I Summon"**: Poetry as Cultural Practice in a North Yemeni Tribe. University of California Press, 1990

Cavatorta Francesco and Fabio Merone 'Salafism After the Arab Awakening: Contending with People's Power' **Oxford Scholarship Online**, ISBN – 13: 9780190274993, 2017

Çetin, Nihad M. **Eski arap şiiri**., İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1991

Deha Yelseli 'Suudi Arabistan'ın Yemen müdahalesi ve Avrupa birliği'nin müdahaleye bakışı', Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017

Demir İmran 'Social Movements, Globalization and International Relations' s. 141-186

Diani M. McAdam Doug **'Social Movements and Networks'** Oxford University Press, New York, 2003.

Dresch Paul **'Tribes, Government, and History of Yemen'**,Clarendon Press, 1994

Fahem Mohammed Ali Qadri 'Yemen'de Suudi arabistan- İran rekabeti'(1990-2016**)** Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu Enstitüsü, 2016

Fattah Khaled 'A Political History of Civil-Military Relations in Yemen', **Alternative Politics**, Special Issue 1, 25-47, November 2010.

Filshtinskiy I.M. **'Istoria arabskoy literaturi'** Otvetstvennyiy redaktor B.YA. SHidfar. — M.: Nauka. Glavnaya redaktsiya vostochnoy literaturyi — 528 s. — (Akademiya nauk SSSR. Institut vostokovedeniya. Istorii literatur Vostoka), 1985

"Fima Qaba'il Bakil Tad'u Ila Tahkim al-'Aql wa Iqaf al-Harb . . . Masra' Habish wa Isabat Akharin bi-Harf Sufyan fi 'Amran," **al-Ayyam**, May 17, 2008

Flagg W.Miller 'Metaphors Of Commerce: Trans-Valuıng Trıbalısm In Yemenı Audıocassette Poetry' **Int. J. Middle East Stud**. 34, 29–57. Printed İn The United States Of America, 2002

Flesher Cristina Fominaya 'Collective İdentity in Social Movements: Central Concepts and Debates', **Sociology Compass** 4/6: 393–404, 10.1111/j.1751-9020.2010.00287.x (2010)

G.Knapp Michael 'The Concept and Practicing Jihad in İslam' 'Parameters' US Army War College Quarterly, **Spring**, Vol. XXXIII, N.1. s. 82-94, 2003

Ghafuri Mirwān **'Jada'il Saʿda'** Dar al-Ādāb, 2014

Gökalp Yusuf 'Zeydilik ve Yemen'de yayılışı', Ankara Üniversitesi, 2006

Habibi P, Jadidi N, Pirmoradian M. Relationship between the Event of Ghadir and Tribal-political System of Hejaz. **Int J Sci Stud**;5(4):380-388, 2017

Halliday F., "Labor Migration in the Arab World," **MERIP Reports** 14:4 (1984)

Halliday F., "Labor Migration in the Middle East," **MERIP Reports** 10:56 (1977)

Haykel B. 'Al-Shawkani and the Jurisprudential Unity of Yemen' **Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée Année** 67, 1993

İnternational Crisis Group, 'Yemen: Defusing the Saada Time Bomb' **Middle East Report** N86-27 May, 2009

Johnston H., Klandermans B. **'Social Movements and Culture'** University of Minnesota Press, Volume 4.

Kamaldeen Yakubu Zahrrah. The Image of Woman in Pre-Islamic Qasida: The Mu'allaqat Poetry as a Case Study. The American University in Cairo. 2012

Karaarslan Faruk, 'Modern Dünyada Toplumsal Hafıza ve Dönüşümü', doktora tezi-Konya, 2014.

Khudayri Ḥasan Aḥmad **'Qiyam al-dawlah al-zaydiyyah fi al-yaman'**, Maktabah Madbuli, al-Qahirah, 1996

Kurşun Zekeriya "Ortadoğu'ya İçerden Bakabilmek", **Türkiye Günlüğü**, sayı 105, s. 5-11, 2011

Lakoff G. Metaphors we live by / G.Lakoff, M.Johnson. - **University of Chicago Press**, 2003

Majmūʿat bāḥithīn 'al- ḥūthiyyah fī al-yaman: **al-aṭmāʿ al-madhhabiyyah fī ẓill al-taḥwwulāt al-dawliyyah', markaz al-jazīrah al -'arabiyyah li-dirāsāt wa al-buḥūth**, Ṣanʿā', 2008

Melucci, Alberto 'Challenging'codes: collective action in the information age' İSBN 0521 570514, 1996. (digital printing 2003)

Meyer, David S., WhittierN., Robnett E. **'Social Movements: İdentity, culture, and the state'**- Oxford University Press, 2002

Miller B. Derek, "Demand, Stockpiles, and Social Controls: Small Arms in Yemen," **Small Arms Surver**, Occasional Paper, 9, 2003

Naṣr Muḥammad Aʿli al -ṭawil 'Mstaqbal al-Yaman', **Strategic Fiker Center for Studies**, 'ạl -yaman baʿad taṣfiyaẗ ṣạliḥ', 'ạl -dawlah ạlʿamiqah fi ạl yaman .. ạl-nasḫạẗ wạ al-mustaqbal' - 2016

Nāyif bin Sa'īd Nāyif al – Dūsriy '**al-Ḥarakah al-Ḥūthiyyah: dirāsah manhajiyyah shāmilah**', Dār al- ṣaḥwah al-'ālamiyyah li-ṭabā'ah wa al-nashar, 2010

Önder Bilgin 'William James Pragmatizmine eleştirel bir yaklaşım. **İlahiyat Fakültesi Dergisi'** 15:1, 2010

Sachedina Abdulaziz 'al-Khums: the Fifth in the İmami Shi-a legal System', **Journal of Near Eastern Studies**, Oct. Vol.39, N4. s.275-289, 1980

Schwartz D., Galily D. 'The İslamic Movement in İsrael: İdeology vs. Pragmatism', **İnterdisciplinary Journal of İsrael Studies**, vol.N1., Sep. 2017

Sen Anindya, Avcı Ömer, 'Why Social Movements Occur: Theories of Social Movements', **Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi**, Cilt XI. Sayı I, s.125-130, 2016

Seth G. Jones '**A Personal Threat: The Evolution of al Qa'ida and othe Salafi Jihadists'**, RAND -2014

Seyaj Organisation for Childhood Protection, Summary Report of Situation of Children in Armed Conflict: Sa'dah War and Harf Sofian North Yemen, December 2009

Seyed Mohammad Reza Mohaddes 'Zakat and khums as Two Obligatory Alms in Islam', **Summer and Autumn**, Vol.2, s.93-102, 2015

Sırma, İhsan Süreyya **'Ano Yemen'dir'**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2010

Sırma, İhsan Süreyya **'Osmanlı Devleti'nin Yıkılışında Yemen İsyanları'**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2015

Stevenson Thomas, "Yemeni Workers Come Home: Reabsorbing One Million Migrants," **Middle East Report** 23:2 (March–April 1993)

Thiollet, Hélène. Migration as Diplomacy: Labor Migrants, Refugees, and Arab Regional Politics in the Oil-Rich Countries. International Labor and Working-Class History, **Cambridge University Press** (CUP), pp.103 - 121. ffhal-01675531f, 2011

Wiktorowicz, Quintan **'Islamic Activism: A Social Movement Theory Approach'** ISBN-13: 978-0253216212

Wiktorowicz, Quintan 'Anatomy of the Salafi Movement, Studies in Conflict & Terrorism', 29:3, 207-239, DOI: 10.1080/10576100500497004 (2006)

William A. Gamson **'Talking Politics'** Cambridge Univercity Press, 1992

Yegin, Abdullah **'Iran'ın Bölgesel Faaliyetleri ve Güç Unsurları'** SETA, 2017

Zdravomyslova E. A. Paradigmy zapadnoy sotsiologii obshchestvennykh dvizheniy. — **«Nauka»**. Sankt-Peterburg. 1993

İnternet Kaynaklar:

'Al-'Ayn al-İkhb*ā*riyyah' al-ḥūthi yaṭba' al-kutub al-madrasiyyah al-muḥarrafah bimaṭabi'a 'askariyyah https://al-ain.com/article/huthi-books-military-schools-schools (erişim tarihi 15.10.2018)

'al-Ḥūthiyyah 'ala Ṭarīq al-Nihāyah' Abaad Studies and Research Center. https://abaadstudies.org/news.php?id=59717 (erişim tarihi: 18.04.2019)

'al-Ḥūthi yaṣdar fatwā li mujāhidiyyah tabih al-tamta' bi-banāt al-qabā'il' https://yemen-press.com/news14185.html (erişim tarihi: 10.08.2018)

al-Ḥūthi yu'addil al-manahaj al-dirasiyyah wa-ḥizb ṣāliḥi yutawa'id bi al-infiṣāl https://www.dailysabah.com/arabic/arab- world/2017/07/12/houthis-are-changing-the-school-methods (erişim tarihi 18.10.2018)

al-Kashf 'an manāhij khāṣṣah bi al-ḥūthiyyīn tad'u lqitāl amrīkā...tuṭba' fī maṭābi' ṣaḥīfah al-thawrah al-rasmiyyah https://yemen-press.com/news20901.html (erişim tarihi: 20.10.2018)

al-Martaḍā al-Maḥaṭwari...al-marji' al-dīni li-al- yamaniyyin http://www.islamist-movements.com/26581 (erişim tarihi: 12.01.2019)

Brandon, James 'İn Poetry-loving Yemen, tribal bards takes on al Qaeda – with his verse' **The Christian Science Monitor**, 2006. https://www.csmonitor.com/2006/0512/p01s02-wome.html (erişim tarihi: 10.10.2018)

Büyükkara, Mehmet Ali 'Ortadoğu'da Mezhepler' https://www.youtube.com/watch?v=4gGGJyQsglk. (erişim: 20.03.2018)

Canada: İmmigration and Refugee Board of Canada, Yemen: Relationship of Hashemites by Authorities and Other Groups, Including Houthis and Extremist Groups (2012-August 2015), 2015 YEM105277.E, http://www.refworld.org/docid/56a775a94.html (erişim tarihi: 10.10.2018)

Diyanet İşleri Başkanlığı. https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Enfâl-suresi/1201/41-ayet-tefsiri

Furlow, Rachel 'Poetic Justice', 2017 https://www.khabarkeslan.com/articles/2017/8/23/poetic-justice (erişim tarihi 09.09.2018)

Hadā al-mālikī ‘al-ḥūthiyyūn: al-nasha’ah, al - ‘aqīdah, al-ahdāf’, Jāmi‘ah Um al-qurā, https://d1.islamhouse.com/data/ar/ih_books/single_010/ar_el7otheoon.pdf (erişim tarihi: 10.02.2019)

Ittihāmāt al-yūnīsīf bida'am manāhij al-ḥūthiyyīn al-ṭā'ifiyyah https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2017/4/7 (erişim tarihi: 07.05.2018)

Kurşun Zekeriya ‘Arap Baharı Sonrası Yemen’in Çıkmazları’ http://ordaf.org/arap-bahari-sonrasi-yemenin-cikmazlari/ (erişim tarihi: 10.07.2018)

Kurşun Zekeriya ‘Yemen’de Hangi Aktörler Savaşıyor?’ ORDAF yayınları http://ordaf.org/yemende-hangi-aktorler-savasiyor (erişim: 12.10.2018)

Kurşun Zekeriya Kuruluş Aşamasından Çıkamayan Yemen’de Savaş ORDAF yayınları http://ordaf.org/kurulus-asamasindan-cikamayan-yemende-savas/ (erişim: 09.08.2019)

Maysa Shuja Addin ‘Yemen’s Houthis and Former President Saleh: an Alliance of Animosity’, **Arab Reform İnitiative**, 2016. https://www.arab-reform.net/en/file/1635/download?token=REs1UXJD (erişim tarihi: 10.03.2019)

Mīlīshīyāt al-ḥūthi al-muwāliyah li-īrān taṭba' 11 alf kitāb ṭaifiy tadmur 1700 madrasah https://s.thebaghdadpost.com/ar/57674 (erişim tarihi 18.10.2018)

Mohammed Hassan al-Qadi "al-dawr al-īrāni fī al-yaman" **Arabian Gulf Centre for Iranian Studies** https://rasanah-iiis.org/wp-content/uploads/2017/11/الدور-اليمن-في-الإيراني.pdf (erişim tarihi: 04.04.2018)

Ṣaḥfi ḥūthi yakshif al -‘unṣuriyyah al -ṭabaqiyyah ladā al- ḥūthiyyin wa iḥtiqāruhum lil-ghayir, 2.07.2013. https://yemen-press.com/news20478.html (erişim tarihi: 10.04.2018)

Suvorov M. N.Razvitie hudojestvennoy prozyi yemena v XX. v. **Jurnal Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Yazyik i literatura**. 2009. https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-hudozhestvennoy-prozy-yemena-v-hh-v (erişim tarihi 18.11.2018)

TDV İslam Ansiklopedisi: https://islamansiklopedisi.org.tr/ictihad (erişim tarihi: 20.01.2018)

Yemen i Saudovskaya Araviya: zaklyatyye druzia // **Institut Blizhnego Vostoka**. URL:http://www.iimes.ru/?p=7968 (erişim tarihi: 18.09.2018)

Ampirik bulgular:

‘Tifl Sa’da’ (erişim tarihi 07.06.2018)
https://www.facebook.com/Al.Shaheed.Mo3adh/photos/a.284674991653776/422209397900334/?type=1&theater

https://twitter.com/algrmooozy/status/997729177322377216 (erişim tarihi 10.10.2018)

https://twitter.com/algrmooozy/status/700813231498125312 (erişim tarihi 12.10.2018)

https://twitter.com/algrmooozy/status/1039562760537948166 (erişim tarihi: 11.09.2018)

https://twitter.com/algrmooozy/status/738147103914917889 (erişim tarihi: 10.11.2018)

Zamil: https://www.youtube.com/watch?v=T-DGNnk_QHE (erişim tarihi 1.05.2018)

Zamil https://www.youtube.com/watch?v=W2xWxoMlK1c (erişim tarihi 1.07.2018)

Zamil. https://www.youtube.com/watch?v=fq1nWp1bOKQ (erişim tarihi 18.10.2018)

Zamil: https://www.youtube.com/watch?v=uZA-NKUgrG0 (erişim tarihi 30.08.2018)

https://www.youtube.com/watch?v=hRml1IVFkUk (erişim tarihi 20.10.2018);

https://www.youtube.com/watch?v=wangTF7Q1k8&t=109s (erişim tarihi 10.07.2018)